

T.C
Marmara Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı
Müzik Öğretmenliği Bilim Dalı

**OKUL ÖNCESİ DÖNEM 60-72 AYLIK ÇOCUKLARA
UYGULANAN
MÜZİK EĞİTİMİNİN KAVRAM GELİŞİMİ
ÜZERİNDEKİ
ETKİSİNİN İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Kerem AVŞALAK

İstanbul, 2008

T.C
Marmara Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı
Müzik Öğretmenliği Bilim Dalı

**OKUL ÖNCESİ DÖNEM 60-72 AYLIK ÇOCUKLARA
UYGULANAN
MÜZİK EĞİTİMİNİN KAVRAM GELİŞİMİ
ÜZERİNDEKİ
ETKİSİNİN İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Kerem AVŞALAK

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Sibel ÇOBAN
Danışman: Doç. Dr. Rengin ZEMBAT

İstanbul, 2008

ÖNSÖZ

Eğitimin insan ihtiyaçlarının temelini oluşturduğu, bilinen bir gerçektir. Bireyin içinde bulunduğu toplumda kendini kabul ettirebilmesi, başka bireylerin varlığının farkında olabilmesi ve çevresi ile uyumlu olarak yaşayabilmesi, bu temel ihtiyacın tam ve doğru olarak uygulanabilmesi ile gerçekleşebilmektedir. Bu nedenden dolayı da eğitimin başlangıç noktası olan okul öncesi eğitiminin önemi ortaya çıkmaktadır.

Günümüzde, özellikle de büyük şehirlerde bulunan okul öncesi eğitim kurumları, gündüz çocuk bakım evi olmaktan öteye giderek birer eğitim kurumu olma kimliği ve sorumluluğunu üstlenmişlerdir. Toplumumuzun bazı kesimlerinde var olan; “Okul öncesi eğitim kurumlarından sadece annesi çalışan çocukların yararlanma gereksinimi olduğu, diğer çocukların bu eğitime ihtiyaçlarının olmadığı” şeklindeki düşünceler, bu kurumlarda yapılan eğitim sayesinde yavaş yavaş ortadan kalkmaya başlamaktadır.

Okul öncesi eğitiminin önemli basamaklarından birisi de müzik eğitimidir. Çocuğun gelişiminde (çevresi ile etkileşimi, sosyal-duygusal, psiko-motor, bilişsel ve dil gelişimi) müziğin (drama, müzikli oyun, fon müziği v.b.) yadsınamayacak katkıları, incelenen araştırmalar sonucunda ortaya konulmuştur. Müziğin çocuk gelişimindeki etkileri ilk olarak anne ile bebeğin kurduğu iletişim ile gerçekleşmektedir. Annenin bebeğinin karnını doyururken, altını temizlerken, uyuturken bebeğine seslenmesi şeklinde kurulan diyaloglar ve bu diyalogların da kendi içerisinde oluşturduğu melodi, müzik eğitiminin başlangıcıdır demek mümkündür. Anne ile kurulan iletişim ile başlayan ve okul öncesi eğitimi sırasında profesyonel eğitimciler tarafından devam ettirilen müzik eğitiminin, gelişim üzerindeki etkileri bu araştırma ile ortaya konulmuştur. Bu araştırma, okulöncesi dönem 60-72 aylık çocukluklarda kavram gelişiminin önemi ve müziğin kavram gelişimi üzerindeki olumlu katkılarının ortaya koyulması bakımından özgün bir araştırmadır.

Yapılan bu araştırmada, hazırlık aşamasından tamamlanma aşamasına kadar geçen zaman içerisinde değerli vakit ve akademik bilgilerini benimle paylaşan danışmanlarım; Sayın; Yrd. Doç.Dr. Sibel ÇOBAN ve Doç.Dr. Rengin ZEMBAT’a, okul öncesi müzik eğitimine yaptığı katkılarını bu araştırmada da esirgemeyen

Yrd.Dç.Dr. Ercan MERTOĞLU'na, istatistiksel analiz işlemlerin yapılmasındaki yardımlarından dolayı Yrd. Doç.Dr. Bahattin RÜZGAR'a, akademik çalışmalara olan inancı ile öğrencilerini benimle paylaşan Öğretmen Hande ÖMERCİKOĞLU'na, araştırmada kullanılan materyallerin hazırlanmasında desteğini esirgemeyen değerli büyüğüm İlyas DALGIÇ'a, çalışmalarına olan inançları ile beni destekleyen aileme ve son olarak da tüm bu araştırma süresince daima yanımda olan ve moral depolamamı sağlayan sevgili eşim Aysun AVŞALAK'a sonsuz şükran ve saygılarımı sunarım.

Yapılan araştırmanın; müziğin bir eğitim aracı olarak çocuk gelişimine yaptığı katkılarını bir kez daha ortaya koyduğu düşünölmekte ve bu alandaki genç araştırmacılara örnek olacağı umulmaktadır.

Saygılarımla.

Kerem AVŞALAK

01 / 07 / 2008

ÖZET

OKUL ÖNCESİ DÖNEM 60-72 AYLIK ÇOCUKLARA UYGULANAN MÜZİK EĞİTİMİNİN KAVRAM GELİŞİMİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN İNCELENMESİ

Araştırma, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 60-72 aylık çocukların kavram gelişimlerinde müzik eğitiminin etkisinin incelenmesi amacı ile yapılmıştır. Araştırma da kullanılan “Kavram Gelişim Ölçeği” için geçerlilik-güvenirlilik çalışmaları, Küçükçekmece Belediye Anaokulu, Marmara Üniversitesi Göztepe ve Haydarpaşa Uygulama Anaokullarında yapılmıştır.

Kavramlar; “Somut ve Soyut” kavramlar olarak sınıflandırılmıştır. Somut kavramların kazanım oranlarına bakıldığında; Boş/Dolu kavramlarının kazanılmasında, Deney grubunun %100 başarı oranının, Kontrol grubundan %62,6 oranında, Tek-Çift kavramlarının kazanılmasında Deney grubunun, Kontrol grubundan %56,52 oranında, Renk kavramlarının kazanılmasında Deney grubunun, Kontrol grubundan %38,95 oranında fazla kazanım elde ettiği görülmüştür.

Soyut kavramların müzik yolu ile kazanım oranlarına bakıldığında, Deney grubunda Sesli-Sessiz kavramları için grubun %43,47’sinde, Korku kavramı için grubun %26,086’sında, Şaşkınlık kavramı için grubun %39,13’ünde, %100 başarı oranı tespit edilmiştir. Sesli-Sessiz, Korku ve Şaşkınlık kavramlarının kazanımında Kontrol grubunda %100 başarı oranı elde edilmemiştir. Deney grubu, Kontrol grubuna oranla, Kızgınlık kavramı için %17,39, Üzüntü kavramı için %43,48, Mutluluk kavramı için %30,26 oranında fazla kazanım elde etmiştir.

Çalışmanın bulgularından da görüldüğü üzere müzik yolu ile kavram kazanımı çalışmalarında Deney grubunun %50 üzerinde başarı oranı grubun %74’ünde, Kontrol grubunda ise %46’sında tespit edilmiştir.

Araştırmanın son test verilerine göre; Deney grubu ön test-son test sonuçları arasında yapılan t test sonucunda $p<0,01$ düzeyinde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Ön test sonucunda 20,9600 olan aritmetik ortalamanın, uygulamaların ardından yapılan son testte 23,1200 olduğu görülmüştür.

Araştırma için seçilen çalışma grubunun cinsiyet ve sosyo-demografik değişkenlerine göre $p<0,01$ oranında anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara dayanılarak, okul öncesi dönem 60-72 aylık çocukların kavram gelişiminde müzik eğitiminin büyük ölçüde etkili olduğu sonuçları ortaya koyulmuştur.

Anahtar sözcükler: Okul öncesi dönem, Okul öncesi eğitim, Müzik eğitimi, Anaokulu, Kavram gelişimi.

ABSTRACT

THE STUDY OF THE EFFECTS OF MUSIC EDUCATION THAT APPLIED TO 60-72 MONTHS PRESCHOOL SEMESTER CHILDREN ON CONCEPT DEVELOPMENT

The aim of this research is study of effects of the music education on the concept development of the 60-72 months children that attending preschool educational institution. Studies that related this research is began at 2005 May with scale development studies. Legality-confidence studies for concept development scala is done at Küçükçekmece township nursery school (Küçükçekmece Belediye Anaokulu) and Marmara Üniversitesi Göztepe and Haydarpaşa Appliance Nursery School (Uygulama Anaokulu),

Concepts that used in this study is classified as “Concrete and Abstract” concepts. As a result of applied study for concrete concepts, %56,2 of experiment group gain %100 success at achieving Odd-Even concepts. %80 succes of Control group, only gained by %8. For Empty-Full concepts %100 success rate is % 82,6 but at the Control group this rate is limited at %20. Achieving the Color concepts, the success rate is rised at the both groups. At the Experiment group, the %100 success is seen at %86,95 of the Experiment group and at %48 of the Control group. At Color concepts, %100 success rate is seen rised but although at the Control group this rate is below % 50.

As a result of the study for the abstract concepts; at Vowel-Consonant, Fear, Confusion concepts Control groups %100 success is not seen. In the Experiment group %100 success is seen for Vowel-Consonant concepts at %43,47 of the group, for fear concept at %26,086, and for Cofusion concept at %39,13. At Achieving the Anger concept, loss at the %100 success rate is determined for both group. For specified concept, at the 21,73% of the Experiment group and at 4,34% of the Control group 100% success is seen. For Worry concept, 100% success form 65,21% of Experiment group and 21,73% of Control group. At Achieving Felicity concept,

100% success is determined at 78,26% of the Experiment group and at 48% of Control group. For both group that the success rate increased but 100% success rate at the control group is below 50%.

As you see at the result of study, concept gain studies by ways of music, more than 50% succes rate at Experiment group is determined 74%, at the Control group is determined as 46%.

The last test datas of this research says that; the Experiment group as results of test that done between pre test and last test is seen that $p < 0,01$ level is have meaningful relation. At the pre test results the arithmetic mean is 20,9600, but the last test that done after the applications is determined as 23,1200.

For this research Selected study group's gender and social demographic variables are not related with $p < 0,01$ rate.

As a result of this research, that achieved inventions, at preschool semester 60-72 months children's concept development, music education is effective at a large scale.

Keywords: preschool semester, preschool education, preschool music education, nursery school, concept development.

İÇİNDEKİLER

	SAYFA
ÖNSÖZ.....	i
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar LİSTESİ.....	xi
BÖLÜM I	
GİRİŞ.....	1
Problem.....	2
Alt Problemler	5
Önem.....	6
Varsayımlar.....	6
Sınırlılıklar.....	6
BÖLÜM II	
İLGİLİ ALAN YAZIN	
2.1. OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ.....	7
2.1.1. Tanım.....	7
2.1.2. Okul Öncesi Eğitiminin Temel İlkeleri.....	8
2.1.3. Genel Amaçlar.....	9
2.1.4. Okul Öncesi Eğitimin Önemi.....	10
2.2. Okul Öncesi Dönem Çocuğunun Gelişimi.....	14
2.2.1. Çocuğun Gelişimsel Özellikleri.....	14
2.2.2. 5/6 (60/72 Ay) Yaşlar Arası Gelişim Özellikleri.....	17

2.3. Okul Öncesi Dönemde Kavram Kazanımı.....	20
2.3.1. Kavram Öğrenme.....	20
2.4. Okul Öncesi Dönemde Sanat Eğitimi.....	29
2.4.1. Okul Öncesi Dönemde Müzik Eğitimi.....	31
2.4.2. Okul Öncesi Dönemde Müzik Eğitiminin Önemi.....	34
2.4.3. Okul Öncesi Dönemde Müzik Eğitiminin Gelişim Üzerindeki Etkileri.....	40
2.4.4. Okul Öncesinde Müzik Eğitimi Çalışmaları.....	43
2.5. Türkiye’de Okul Öncesi Dönem Müzik Eğitimi.....	48
2.6. Dünyada Okul Öncesi Dönem Müzik Eğitimi.....	49
2.6.1. Kodaly ve Müzik Öğretim Yöntemi.....	49
2.6.1.1. Macaristan Anaokullarında Müzik Eğitimi.....	49
2.6.2. Carl Orff ve Müzik Öğretim Yöntemi.....	56
2.6.3. Jacques Dalcroze ve Müzik Öğretim Yöntemi.....	58
2.7. İlgili Araştırmalar.....	59
BÖLÜM III	
YÖNTEM	
3.1. Araştırma Modeli.....	65
3.2. Araştırma Evreni.....	65
3.3. Çalışma Grubu.....	65
3.4. Verilerin Toplanması.....	66
3.4.1. Veri Toplama Araçları.....	66
3.4.1.1. Kavram Gelişim Ölçeğinin Geliştirilmesi (K.G.Ö).....	67
3.4.2. Uygulama.....	67
3.4.3. Verilerin Çözümlemesi.....	75

BÖLÜM IV

BULGULAR

4.1. Kavram Öğretiminde Müzik Eğitiminden Yararlanmaya İlişkin Bulgular.....	85
4.1.1. Boş/Dolu Kavramının Müzik Yolu ile Öğretilmesine İlişkin Bulgular.....	85
4.1.2. Tek/Çift Kavramının Müzik Yolu ile Öğretilmesine İlişkin Bulgular.....	86
4.1.3. Sesli/Sessiz Kavramının Müzik Yolu ile Öğretilmesine İlişkin Bulgular.....	86
4.1.4. Renk Kavramının Müzik Yolu ile Öğretilmesine İlişkin Bulgular.....	87
4.1.5. Kızgınlık Kavramının Müzik Yolu ile Öğretilmesine İlişkin Bulgular.....	87
4.1.6. Korku Kavramının Müzik Yolu ile Öğretilmesine İlişkin Bulgular.....	88
4.1.7. Mutluluk Kavramının Müzik Yolu ile Öğretilmesine İlişkin Bulgular.....	88
4.1.8. Şaşkınlık Kavramının Müzik Yolu ile Öğretilmesine İlişkin Bulgular.....	89
4.1.9. Üzüntü Kavramının Müzik Yolu ile Öğretilmesine İlişkin Bulgular.....	89
4.2. Müzik Yolu ile Kavram Öğretiminde Cinsiyet Değişkenine İlişkin Bulgular.....	90
4.3. Müzik Yolu ile Kavram Öğretiminde Sosyo-Demografik Değişkenine İlişkin Bulgular.....	90
4.4. Müzik Eğitiminin Okul Öncesi Eğitim Programları İçerisindeki Yeterliliğine İlişkin Bulgular.....	92

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER.....97

5.1. Sonuç.....97

5.2. Tartışma.....97

5.3. Öneriler.....100

KAYNAKLAR

EKLER

TABLolar LİSTESİ

SAYFA

Tablo 1 K.G.Ö. Ön Test/Son Test İlişkili Grup t Testi Sonuçları.....	75
Tablo 2 K.G.Ö. Toplamı İçin İç Tutarlılık Katsayıları.....	75
Tablo 3 K.G.Ö. Genelinde Madde Toplam-Madde Kalan Sonuçları.....	76
Tablo 4 K.G.Ö. Genelinde Ayırt Edicilik Sonuçları	78
Tablo 5 Madde Toplam, Madde Kalan ve Ayırt Edicilik Sonuçlarının Karşılaştırılması.....	81
Tablo 6 Madde Analizi Sonrası İç Tutarlılık Katsayıları.....	82
Tablo 7 Madde Güçlük Dereceleri.....	83
Tablo 8 Boş/Dolu Kavramları için Deney ve Kontrol Gruplarının Ön-Son Test Analizleri.....	85
Tablo 9 Tek/Çift Kavramları için Deney ve Kontrol Gruplarının Ön-Son Test Analizleri	86
Tablo 10 Sesli/Sessiz Kavramları için Deney ve Kontrol Gruplarının Ön-Son Test Analizleri.....	86
Tablo 11 Renk Kavramı için Deney ve Kontrol Gruplarının Ön-Son Test Analizleri.....	87
Tablo 12 Kızgın Kavramı için Deney ve Kontrol Gruplarının Ön-Son Test Analizleri.....	87
Tablo 13 Korku Kavramı için Deney ve Kontrol Gruplarının Ön-Son Test Analizleri.....	88

Tablo 14 Mutluluk Kavramı için Deney ve Kontrol Gruplarının Ön-Son Test Analizleri.....	88
Tablo 15 Şaşkınlık Kavramı için Deney ve Kontrol Gruplarının Ön-Son Test Analizleri.....	89
Tablo 16 Üzüntü Kavramı için Deney ve Kontrol Gruplarının Ön-Son Test Analizleri.....	89
Tablo 17 Cinsiyet Değişkeni için Yapılan t testi Sonuçları.....	90
Tablo 18-a Kardeş Sayısı Değişkeni Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	90
Tablo 18-b Kardeş Sayısı Değişkeni için Yapılan Varyans Analizi Sonuçları.....	90
Tablo 19-a Ailedeki Çocuk Sırası Değişkenine Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	91
Tablo 19-b Ailedeki Çocuk Sırası Değişkeni için Yapılan Varyans Analizi Sonuçları.....	91
Tablo 20 Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Süresi Değişkeni için Yapılan t Testi Sonuçları.....	91
Tablo 21-a Deney ve Kontrol Gruplarının Ön-Son Test Korelasyon Toplamları.....	92
Tablo 21-b Deney ve Kontrol Gruplarının Standart Sapmaları.....	93
Tablo 21-c Kontrol Grubu Ön-Son Test Uygulamaları için Yapılan t Testi Sonuçları.....	94
Tablo 22 Deney Grubu Ön-Son Test Uygulamaları için Yapılan t Testi Sonuçları.....	94

BÖLÜM I

GİRİŞ

Anne karnında başlayan ve nerede ise hayat boyu devam eden öğrenme, insan hayatının vazgeçilmez bir olgusudur. Okul öncesi eğitimindeki temel amaç da çocukların doğalarında var olan bu potansiyellerini ortaya çıkartmak ve geliştirmek olduğuna göre, çocuğun gelişimini desteklemek için bir bilgi alanı oluşturmak gerekmektedir. Oluşturulan bu bilgi alanında çocukların farklı tecrübeler kazanması sağlanacaktır. Günlük deneyimlerin tecrübeye, tecrübelerin de zamanla kalıcı bilgiye dönüştürülmesi aşamasında çocuklara gerekli desteği sağlamak ise başta aile olmak üzere eğitim kurumlarına düşmektedir.

Çocukların okul öncesi eğitimine başlamalarından önce edindikleri tecrübeler doğrultusunda hazırlanacak olan eğitim programı, onların daha fazla bilgiye sahip olmasını olumlu bir şekilde etkileyecektir. Okul öncesi eğitimi ile çocukların ilköğretim öncesinde edindikleri tecrübe ve kazanımlar, doğru yer ve zamanda kullanacakları bilgiye dönüştürülmektedir.

Bilindiği gibi, çocuklar birinci yaşın sonlarına doğru bilişsel gelişim bakımından son derece önemli gelişimler göstermeye başlamaktadırlar. Bilişsel gelişim basamağında önemli bir yer tutan kavram gelişimi, bu gelişim basamağının başlangıç noktasıdır demek yanlış olmayacaktır. Dil gelişiminin tamamlanmasından önce çocuklar duydukları ve gördükleri kavramları bir depo içerisinde biriktirmekte ve dil gelişiminin tamamlanması ile birlikte birikimlerini yavaş yavaş ortaya koymaktadırlar. Bu bakımdan da okul öncesi eğitiminin doğru planlanması ayrı bir önem arz etmektedir.

Kavram gelişimi okul öncesi eğitim programlarında tüm etkinlik çalışmaları içerisinde yer almaktadır. Kavram kazanımını ders programı içerisinde dersin içeriğine uygun uyarılar yardımı ile sağlamak, verimlilik ve kalıcılık ilkesine de bağlılık açısından uygun olacaktır.

Bu bağlamda, çocukların doğuştan getirdikleri potansiyellerinin farkına varmak ve bunun paralelinde gelişmelerine destek vermek önemli bir olgudur. Hazırlanan eğitim programlarının da çocukların doğuştan itibaren beraberlerinde getirdikleri potansiyellerinin doğru şekillendirilmesinde etkili bir hale getirilmesi gerekmektedir. Özellikle sanat derslerinin kavram gelişimine olan desteği hiçbir zaman göz ardı edilmemelidir.

Problem

İnsanoğlunun, henüz anne karnında iken seslere tepki verdiği, hatta ritim duygusunun annenin kalp atışları ile birlikte geliştiği bilinmektedir. Doğumu takip eden ilk aylarda bebeğin annesinin sesi ile rahatlaması, insanoğlunun seslere olan duyarlılığının göstergesidir. Belki de birçok kişinin farkında olmadığı bir başka gerçek ise hayatımızın her anında müziğin bizler ile beraber yaşamasıdır. Yürürken istem dışı uymak zorunda kaldığımız ritmik hareketleri, çevremizde duyduğumuz melodik seslere verdiğimiz tepkileri, bunlara örnek olarak vermek mümkündür.

Müziğin insanların hayatındaki yerinin ve öneminin açık bir şekilde ortaya konulması gerektiğinin, anne karnından hayatın son bulmasına kadar geçen zaman içerisinde her anın müzik ile beraber ilerlediğinin, insanoğlunun farkına varması gerekmektedir. Bu da ancak profesyonel yardımla mümkün olabilecektir.

Bilindiği gibi, 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Yasası ile belirlenmiş olan eğitim sistemi “Örgün Eğitim” ve “Yaygın Eğitim” olmak üzere iki alt sistemden oluşmaktadır. Örgün eğitim, amaca göre hazırlanmış programlar ile okul çatısı altında, belirli yaş grubundaki ve aynı seviyedeki bireyler için yapılan düzenli eğitimidir. Örgün eğitim, okul öncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarını kapsamaktadır.(www.ooegm.meb.gov.tr 13/09/2006).

Örgün eğitimin ilk basamağı olan okul öncesi eğitim; zorunlu eğitime girmemiş çocukların eğitimlerine yönelik olarak, okul ve kurumların eğitim yönetimi ile ilgili bütün görev ve hizmetleri yürütmek amacı ile 1992 yılında 3797 sayılı kanun ile belirlenmiştir. Bu kurumlar da, hizmet verdikleri yaş gruplarına uygun olarak, 0-36 aylık çocuklara bakım ve eğitim veren kreşler, 36-72 aylık çocukların eğitimini

amaçlayan anaokulları, 60-72 aylık çocukların eğitimini amaçlayan ve örgün eğitim kurumları bünyesinde açılan ana sınıfları, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı diğer öğretim kurumları bünyesinde açılan okul öncesi uygulama sınıfları bulunmaktadır.(www.oogm.meb.gov.tr 09/04/2006).

Okul öncesi dönemde verilecek eğitimin, çocukların gelişimleri üzerindeki olağanüstü etkisinin artık tartışılmaz olduğu bilinmektedir. Programdaki eksiklerden biri olarak gözlemlenen, okul öncesi dönemde temel öğretim basamaklarından biri olması gerektiği halde, müzik eğitiminin halen müzik etkinlikleri adı altında sadece çocukların günlük programları içerisinde bir eğlence saati olarak uygulanmasıdır. Bu durum müzik eğitiminin öneminin tam olarak farkına varılmadığını düşündürmektedir.

Artan; *"İçinde bulunduğumuz yüzyılda müziğin sadece bir estetik sanatı olmadığı, aynı zamanda eğitimin vazgeçilmez bir parçası olması gerektiğidir."* Şeklinde yaptığı açıklama ile müzik eğitimin ne derece önemli olduğunu bir kez daha vurgulamaktadır. (Artan, 2001, s.43).

Müzik eğitiminin temel ilke ve amaçları; çocuklarda müzikal beğeni oluşumu ve insani duygu ve düşüncelerin ortaya çıkmasına yardımcı olmaktır. Bu sebepten dolayı da derslerde sadece şarkı söylemek, klasik okul çalgıları ile dersin içeriğini hazırlamak, zevk eğitiminin sadece müzik dinletmekten ibaret olması, hala devam eden bir yanlış olarak karşımıza çıkmaktadır. Müzik eğitiminin başlangıç noktasının ilköğretim olduğunu savunmak ve müziğin çocuk gelişim basamakları içerisinde temel noktalardan biri olduğunu anlamamak, müzik eğitimi ile kazandırılması amaçlanan hedeflere ulaşmada bir engel oluşturmaktadır.

Müzik eğitimi, bireylerin yetişmesi sürecinde gelişim basamaklarına olumlu etkiler sağlamaktadır. Bu etkilerden en önemlisi de bilişsel gelişim basamağında ortaya çıkmaktadır. Bilişsel gelişim bakımından çocukların birçok kavramı önce algılama, depolama, daha sonra da bilgiye dönüştürüp kullanma ihtiyacı ortaya çıkmaktadır. Bu "algı-depolama-bilgi" süreci sırasında çocukların hangi kavramı daha kolay ve etkin kazanabileceği sorusu karşımıza çıkmaktadır. İşte bu noktada okul öncesi dönemde müzik eğitiminin önemini bir kez daha vurgulamak gerekmektedir.

1950’li yıllarda, “Okul öncesi eğitim kurumlarında müzik eğitimi”, ile ilgili olarak Fenmen’in fikri de müziğin insan yaşamındaki önemini vurgular niteliktedir. Fenmen’e göre; müzik ile insanların ilgisinin ilköğretimden önce başlaması, hatta “Müzik Yuvaları” adı altında kurumların açılması gerektiğidir. (Fenmen,1950:1, Aktaran, Say,2001;35)

Fenmen’in bu görüşü belki de hayali bir yaklaşım olabilir. Fakat bu görüşün paralelinde, yeni eğitim atılımları yapılması da mümkündür. Belki de sadece müzik eğitimi veren yuvalar kurmak, ekonomik ve bürokratik sıkıntılara neden olabilir. Fakat şu anda çocuklarımızın eğitimlerini üstlenmiş olan okul öncesi kurumlarının uygulamakta oldukları müfredatta yapılabilecek birkaç küçük değişiklik ile çocuklarımızın eğitimlerinde ve gelişimlerinde büyük katkılar sağlanması mümkün olabilecektir.

Yapılan araştırmalar, müzik eğitiminin çocukların bilgi kazanma ve kavram gelişimlerini, dil gelişimlerini, güven gelişimlerini, dikkat gelişimlerini, tutum duygularının gelişimlerini, ses ve kulak gelişimlerini, müzikal beğeni gelişimlerini önemli ölçüde etkilediğini ortaya koymaktadır. Kavram eğitimi bu dönemde dikkatli bir şekilde ele alınması gereken bir konudur. Ancak yapılan literatür tarama çalışmalarında okul öncesi dönemde müzik eğitimi ile kavram gelişimi konusunda yeterli araştırma ve uygulamaların yapılmadığı tespit edilmiştir. Müzik eğitimi ile ilgili akademik çalışmaların sınırlı olmasından dolayı bu alanda yapılacak çalışmaların desteklenmesinin gerekliliği ortaya çıkmıştır.

Araştırma, yukarıda belirtilen sebeplerden dolayı, bu alanda bir çalışmanın yapılması ihtiyacını doğurmuştur. Bu amaçla, yapılan araştırmada aşağıda belirtilen sorulara yanıtlar aranacaktır.

Alt Problemler

Bu araştırmada; okul öncesi dönemde kavram gelişiminin müzik eğitimi yoluyla daha etkili ve kolay olabileceği tezine bağlı olarak şu sorulara yanıtlar aranmıştır;

1. Örnekleme seçilen aşağıdaki kavramların öğretilmesinde, müzik eğitiminden etkili bir şekilde yararlanmak mümkün müdür?

1. a. Boş/Dolu
1. b. Tek/Çift
1. c. Sesli/Sessiz
1. d. Renkler (Kırmızı, Mavi, Sarı, Yeşil, Mor)
1. e. Kızgınlık
1. f. Korku
- 1.g. Mutluluk
1. h. şaşkınlık
1. i. Üzüntü

2. Müzik yoluyla kavram gelişimi eğitiminde çocuklar arasında; Cinsiyet değişkenine göre bir farklılık var mıdır?

3. Müzik yolu ile kavram öğretiminde sosyo-demografik açıdan;

- 3.a. Ailedeki çocuk sayısı
- 3.b. Çocuğun ailedeki sırası
- 3.c. Okul öncesi eğitime devam süresi
- 3.d. Özel müzik dersi alıp almadığı
- 3.e. Ailede müzik ile ilgilenenin olup olmadığı v.b. etkenler arasında bir farklılık var mıdır?

4. Müzik eğitimi, okul öncesi eğitim programı içerisinde etkinlik olarak yeterli midir?

Önem

Araştırma, çocukların kavram gelişimlerinin belirlenmesi, kullanılan müzik eğitiminin 60-72 aylık çocukların kavram gelişimlerini destekleyecek nitelik ve amaçlara sahip olması, okul öncesi dönemde kavram gelişimi eğitiminin, müzik eğitimi desteği ile daha kolay ve etkili olması, ilköğretim süresince okulun onlardan istediklerini daha iyi bir şekilde anlamaları ve geri bildirim yapabilmeleri açısından önemlidir.

Araştırma sırasında uzman görüşleri doğrultusunda hazırlanan ve uygulanan müzik eğitimi ile okul öncesi öğretmenlerinin ve müzik öğretmenlerinin mesleki icralarında yeni yöntem ve teknikler geliştirmeleri, mesleki farkındalıklarının geliştirilmesi konusunda etkili olacağı düşünülmektedir.

Varsayımlar

Yapılan bu araştırmada; aşağıdaki varsayımlara göre hareket edilmiştir.

1. Araştırmada uygulanan öğretme yönteminin akademik olduğu,
2. Araştırmada kullanılan ölçme araçlarının geçerli ve güvenilir olduğu,
3. Araştırmaya katılan gruplardan örneklem grubu olarak seçilen grubun 60-72 aylık çocukların genelini temsil ettiği,
4. Kavram gelişimi ve müzik eğitiminin kavram gelişimine etkisinin, bilimsel olarak ölçülebilen kavramlar olduğu varsayılmaktadır.

Sınırlılıklar

1. Yapılan bu araştırma, okul öncesi eğitim veren kurumlar ile
2. Okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 60-72 aylık çocuklar ile
3. 60-72 aylık çocukların öğrenmeleri gereken kavramlar arasından uzman görüşleri alınarak belirlenen şu kavramlar ile sınırlandırılmıştır;
Kavramlar; Boş/Dolu, Tek/Çift, Sesli/Sessiz, Renk, Kızgınlık, Korku, Mutluluk, Şaşkınlık, Üzüntü.

BÖLÜM II

2.1. OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ

2.1.1. Tanım

Okul öncesi eğitim; çocukların gelişim düzeylerine ve bireysel özelliklerine uygun, sağlıklı ve zengin uyarıcı çevre olanakları sağlayan, onların bedensel, duygusal ve sosyal yönden gelişimlerini destekleyen ve ilköğretime hazırlayan bir eğitim süreci olarak tanımlanmaktadır. (Artut ve Tarım, 2004,s.1).

Okul öncesi eğitimi; çocukların yaşlarıyla bir araya gelmesi, kendisinin ve başkalarının varlığını benimsemesi, haklarını korumayı ve başkalarının da haklarına saygı duymayı, yaşadığı toplumun kültürel değerlerini özümsemesi amacı ile düzenlenmiş eğitsel ortamdır. (Göde ve Susar, 1997, s.40).

Okul öncesi eğitimi; çocuğun gelişiminin desteklenmesi ve ailenin sağlayamadığı eğitim olanaklarından yararlanabilmesi, ailelerin çocuk eğitimi konusunda bilgilendirilmesi ve desteklenmesi şeklinde tanımlanmaktadır. (Oktay, 2004, s.186).

Okul öncesi eğitimi; sosyo-ekonomik düzeyine bakılmaksızın 0-6 yaş aralığında bulunan tüm çocukların, sosyal, kültürel ve zihinsel bakımdan tam ve doğru olarak gelişimlerini tamamlayabilmeleri için zorunlu olarak almaları gereken eğitimidir.

Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü, zorunlu eğitime girmemiş çocukların eğitimine yönelik eğitim yönetimi hizmetlerini yürütmek amacı ile 1992 yılında 3797 sayılı kanun ile kurulmuştur. Bu kurumlar da hizmet verdikleri yaş gruplarına uygun olarak;

1. 0-36 aylık çocuklara bakım ve eğitim vermek üzere; kreşler
2. 36-72 aylık çocukların eğitimini amaçlayan; anaokulları ve ana sınıfları
3. 60-72 aylık çocukların eğitimini amaçlayan; örgün eğitim kurumları bünyesinde açılan ana sınıfları idari yapısı ile eğitim sistemimiz içerisinde yer almaktadır. (Okul öncesi eğitimi www.ooegm.meb.gov.tr 09/04/2006).

2.1.2. Okul Öncesi Eğitiminin Temel İlkeleri

Okul öncesi dönem yaşamın temeli ve bu dönemde ki öğrenme hızı çok yüksek olduğundan dolayı, bir yaş grubunun genel gelişim özellikleri o yaş grubundaki tüm çocuklar için ortaktır. Ancak, her çocuğun kendine özgü olduğu da asla unutulmamalıdır. Okul öncesi eğitim de aşağıdaki temel ilkelere dayanmaktadır.

1. Eğitim, çocuğun gereksinimlerine ve bireysel farklılıklarına uygun olmalıdır.
2. Çocuğun psiko-motor, sosyal-duygusal, dil ve bilişsel gelişimini desteklemeli, öz bakım becerilerini kazandırmalı ve onu ilköğretime hazır duruma getirmelidir.
3. Okul öncesi eğitim kurumlarında, çocukların gereksinimlerini karşılamak amacıyla demokratik eğitim anlayışına uygun eğitim ortamları hazırlanmalıdır.
4. Etkinlikler düzenlenirken çocukların ilgi ve gereksinimlerinin yanı sıra, çevrenin ve okulun olanakları da göz önünde bulundurulmalıdır.
5. Eğitime çocuğun bildiklerinden başlanmalı ve deneyerek öğrenmesine olanak tanınmalıdır.
6. Çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarına gereken önem verilmelidir.
7. Çocukların sevgi, saygı, işbirliği, sorumluluk, hoşgörü, yardımlaşma, dayanışma, paylaşma duyu ve davranışları geliştirilmelidir.
8. Çocuğun kendine saygı, güven ve öz denetim kazanması sağlanmalıdır.
9. Oyun uygun öğrenme yöntemidir. Tüm etkinlikler oyun temelli düzenlenmelidir.
10. Çocuklarla iletişimde, onların kişiliğini zedeleyici şekilde davranılmamalı, baskı ve kısıtlamalara yer verilmemelidir.
11. Çocukların bağımsız davranışlar geliştirmesi desteklenmeli, yardıma gereksinim duyduklarında yetişkin desteği, rehberliği ve güven verici yakınlığı sağlanmalıdır.
12. Çocukların kendilerinin ve başkalarının duygularını fark etmesi desteklenmelidir.

13. Çocukların hayal güçleri, yaratıcı ve eleştirel düşünme becerileri, iletişim kurma ve duygularını anlatabilme davranışları geliştirilmelidir.

14. Programda aile ve içinde bulunulan çevrenin özellikleri dikkate alınmalıdır.

15. Eğitim sürecine çocuğun ve ailenin etkin katılımı sağlanmalıdır.

16. Çocuğun gelişimi ve okul öncesi eğitim programı düzenli olarak değerlendirilmelidir. (Okulöncesi eğitimi www.ooegm.meb.gov.tr 09 / 04 / 2006).

2.1.3. Genel Amaçlar

Okul öncesi eğitiminin amaç ve görevleri, milli eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak,

1. Çocukların, fiziksel, zihinsel, duygusal ve sosyal gelişimlerine, uyarıcı ve sağlıklı çevre koşullarının sağlanmasına yardımcı olmak, kişilik gelişimlerini, eğitimin temel hedefleri doğrultusunda güçlendirmek ve yönlendirmek;

2. İlköğretime hazırlık, çocukların okul yaşantısına sosyal ve zihinsel yönden hazır oluşları, gerekli bilgi ve beceriye sahip olabilmelerini sağlamak;

3. Sosyo-ekonomik düzeyi düşük ailelerden ve zedeleyici koşullardan gelen çocukların, ekonomik, sosyal ve kültürel yoksulluklarının olumsuz etkilerini, ortak bir yetiştirme ortamı içinde, koruyucu önlemler ile gidermek ya da hafifletebilmek;

4. Anne ve babaların, çocuk yetiştirme ile ilgili eğitimsel görüşlerini etkilemek ve bu konu ile ilgili tavır ve davranışlarını yönlendirmektir. (Oktay, 2004,s.188); (Okul öncesi eğitimi www.ooegm.meb.gov.tr 09 / 04 / 2006).

2.1.4. Okul Öncesi Eğitimin Önemi

Kişiliğin oluşumu açısından ilk 72 ay (Okul öncesi dönem) çocukların hayatlarında önemli bir yer tutmaktadır. Bu dönem, çocuğun gelişiminin hızlı bir şekilde olduğu yıllar olduğuna göre; temeli atılacak olan, beden gelişimi, psiko-sosyal gelişim ve kişilik yapısının, doğru eğitim ve yönlendirmeler ile desteklenmesi gerekmektedir. Çocuk gelişiminin kendine özgü dinamikleri olduğu ve her bir gelişim basamağının bir önceki basamaktan etkilendiği göz ardı edilmemelidir. (Yavuzer, 2005, s.9).

Öğrenmenin doğumla başladığını temel alırsak, eğitimin de doğumla başlaması gerektiği kesin bir gerçektir. Erken yaşlardaki öğrenmenin, ileri yaşlardaki öğrenmeye bir temel oluşturduğu ve çocuğun okula başladığında gelişiminin neredeyse tamamlanmış olduğu düşünülür ise örgün eğitime başlama yaşını, çocuğun öğrenme ihtiyaçlarını karşılamak için gecikmiş bir tarih olarak vermek mümkündür. (<http://www.7cokgec.org/files/yayinlar/.07.08.2007>).

Okul öncesi eğitim kurumlarının işlevini, çalışan annelerin çocuklarını bıraktıkları, sadece toplu yaşama kurallarının öğretildiği, oyun oynadıkları, bir çeşit bakım kurumu gibi değerlendirmek doğru değildir. Çocukların, eğitim yaşantılarının ilk basamağında, okul öncesi eğitim kurumlarından geçmeleri gerekmektedir. Kişiliğin şekillendiği bu dönemde, çocukların fiziksel, sosyal, duygusal ve bilişsel gelişimlerini sağlıklı bir şekilde geçirmeleri, onların hayata hazırlanmaları ve ailenin okul öncesi eğitimi konusunda bilgilendirilmesi, okul öncesi eğitiminin amaçlarının ve öneminin içerisinde yer almaktadır.(Yörükoğlu ve Oktay,1992, 1991, Aktaran: Kandır, 2001, s.151).

Okul öncesi eğitiminin çocukluk üzerindeki önemini vurgulayan, birçok araştırma bulunmaktadır. Konu ile ilgili yapılan bu araştırmalar sadece eğitim bilimleri ile ilgili değil; nerede ise konusu insan olan tüm akademik kolların içerisinde yer almaktadır. Antropoloji, Pedagoji, Tıp, Sosyoloji, Etimoloji, Psikoloji bilimleri, çocuğun gelişiminde erken yaşların nedenli önemli olduğunu vurgulamışlardır.

Çocukların, zeka, kişilik ve sosyal gelişimlerinin erken yaşlarda oluştuğunun altı çizilmiş ve bu yaşlardaki eğitim ihmallerinin, onların yaşantılarında nasıl sorunlar doğuracağı önemle vurgulanmıştır. Bu olumsuzlukların ilerideki dönemleri de etkileyeceğinin bilinci ile araştırmacılar, çocukların büyüme ve gelişimini destekleyen eğitim fırsatlarının, gelişimin hassas olduğu erken çocukluk döneminde sağlanmasının önemini vurgulamaktadırlar. (Kaytaz, 2005, s. 1).

Çocuklar, farklı fiziksel ve psikolojik kabiliyetler ile dünyaya geldiklerine göre, onların yaşantılarının kalitesini arttıracak her türlü eğitim ortam ve materyallerinin doğru ellerde şekillenmesi de eğitimcilerin üstlenmesi gereken en büyük sorumluluktur. Eğer bizler eğitimci olarak çocukların farklılıklarının, farkına varamaz ve doğru şekillenmelerini sağlayamaz isek, kendi geleceğimizin de doğru temeller üzerine oturmasını sağlamamız mümkün olamayacaktır.

Çocuklar, davranışları, duygu ve düşünceleri ile gelişim özellikleri bakımından yetişkinlerden farklı ve değişime son derece açık varlıklardır. Bunun için erken dönemde doğru uyarıcılar ile karşılaşmaları ve iyi bir eğitim ortamının sağlanması son derece önemlidir. Araştırmalar; zihinsel gelişimin % 50'sinin 17 yaşına kadar, % 30'unun ise 4 yaşından 8 yaşına kadar oluştuğu, 18 yaşına kadar gösterilen okul başarılarının, % 33'ünün 0-6 yaşına kadar aldıkları eğitime bağlı olduğunu belirtmektedir. (Tekiner, 1996, Aktaran: Koçak, 2001,s.1).

Tuğrul; okul öncesi eğitim programlarının önemini; yenilikçi, yaratıcı, kendi problemlerini çözebilen bireylerin yetişmesi, okul öncesi eğitimin toplumsal gereksinimlerin karşılanmasında çok önemli bir sorumluluk olarak vurgulamıştır.(Tuğrul, 2005, s.1).

Çocuğun gelişimi zihinsel, duygusal, fiziksel, sosyal yönleri ile bir bütün şeklinde ele alınmalı ve bu gelişim basamaklarından herhangi birinin aksatılmasına ya da eksik bırakılmasına müsaade edilmemelidir. Bu da ancak bilinçli bir aile ve profesyonel eğitimciler tarafından verilecek olan okul öncesi eğitim ile mümkündür. (Oktay, 2004, s.110).

Okul öncesi dönemde verilecek olan eğitim, sadece çocukları gençliğe ve olgunluğa hazırlamak olarak düşünülmemelidir. Eğitimin sadece geleceğe hazırlayan bir süreç olmadığını anımsamakta yarar vardır. Bundan dolayı da çocukların eğitimlerinde, ileride yaşayacakları ile ilgili eğitilmelerinin yanında, geçmiş yaşantılarında meydana gelmiş olumsuz davranışların da silinmesine yardımcı olmak, okul öncesi eğitiminin önemi içerisinde yer almaktadır. (Ball, 1994, Aktaran: Oktay, 2004, s.132).

Okul öncesi eğitiminde, zeka gelişiminin desteklenmesi de son derece önemlidir. Zeka her ne kadar kalıtsal olarak aktarılsa da doğru eğitim ile olumlu ve maksimum seviyede ortaya çıkmasını sağlamak mümkündür. Yaşamın temeli ve öğrenme hızının çok yüksek olduğu bu dönemde çocuklara yardımcı olmak, okul öncesi eğitiminin en büyük sorumluluğudur. (Karadağ, 2006, s.5, 6).

İnsan beyninin gelişim sürecinde, “emici zihin” olarak belirtilen dönemin 0-6 yaşlar arası olduğunu ve bu dönemin bilinçli bir yaklaşımla planlanması gerektiği belirtilmektedir. Çevrenin ve eğitim kurumlarının görevi, bu potansiyeli açığa çıkartmak ve geliştirmek konusunda çocuklara yardımcı olmaktır. Çocuğun içinde bulunduğu toplumun bir parçası olduğu fikrini ona aşlamak gerekmektedir. (Summak ve Summak, 2005, s.3, 7).

Çocuk gelişiminde ki ilk yılların önemini belgeleyen, tıp ve eğitim alanında yapılmış pek çok araştırma bulunmaktadır. Zeka, kişilik ve sosyal davranış gelişimin en hızlı olduğu dönem, erken çocukluk yıllarıdır. Araştırmalar beynin erken yaştaki deneyimlere yanıt verdiğini ve çevrenin beynin gelişimi üzerinde önemli bir etkisi olduğunu ortaya koymaktadır. Okul öncesi eğitimi, çocukların daha küçük yaşta beslenmelerini, sağlıklarını, zihinsel gelişimlerini ve sosyal etkileşim becerilerini geliştirecek müdahale çalışmaları olarak belirtilmektedir. Bu programlar içerisinde yer almış olan çocuklar, okul öncesi eğitimi almamış olanlara oranla okulda daha başarılı, sosyal ve duygusal açılarından daha yetkin ve erken çocukluk döneminde daha ileri sözel ve zihinsel gelişim gösterdikleri belirtilmiştir. (Kaytaç, 2005, s.11).

Okul öncesi eğitiminin önemli bir boyutu da; bu dönem çocuklar arasındaki sosyal eşitsizliği ortadan kaldırmasıdır. Eğitim programları, elverişsiz şartlarda yaşayan ve gelişimleri risk altında olan çocukların, daha elverişli şartlarda yaşayan akranları ile

gelişim açısından aralarındaki farkın kapanmasına aracı olan programlardır. Eğitimde ki amaçlardan biri de, çocuğun yaşamındaki “olumsuz” etkenlerin sayısını azaltıp “olumlu” etkenlerin sayısını çoğaltmak olduğuna göre; sosyal ve ekonomik şartlar açısından elverişsiz ortamlarda yaşayan çocukların genetik potansiyellerine ulaşmaları gerçekleşmeyebilir. (Bekman ve Gürlesel, 2005, s.28).

Beyin gelişimi için de erken yaşların önemi çok fazladır. Beyin; sinapsların oluşması ile gelişmektedir. Sinapsların* oluşumu, çocuğun yaşadığı deneyimler ve çevresindeki uyarıcılar ile yakından ilgili olduğuna göre; erken yaşlarda çocuğun aldığı eğitimin önemi bir kez daha ortaya çıkmaktadır. Bu dönemde alınacak eğitim, çocuğa sunacağı deneyimler ve uyarıcılar yardımı ile beyin gelişimine destek vermekte önemli bir etken olacaktır. Çocuğa sunulan tecrübelerdeki çeşitlilik onun beyin gelişiminde farklılıklar yaratacaktır. (Bekman ve Gürlesel, 2005, s.27).

Dünyanın birçok yerinde demokrasiyi yönetim biçimi olarak benimseyen insanlar, bir yandan da bunu sağlamak için, yaşamı demokratik ilkelere göre planlayan, içinde yaşadığı dünyaya karşı sorumluluklarını yerine getiren bireyler yetiştirmeyi hedeflemektedirler. Kişilerin hangi potansiyel özelliklere sahip olduğunun bilinmesi gerekmektedir. Potansiyel özelliklerinin üst sınırına çıkartılacak bireyler gelecek yaşantılarında kendileri ve içinde yaşadıkları çevre için faydalı bireyler olarak karşımıza çıkacaklardır. (Oktay, 2003, s.3).

Oktay tarafından da belirtildiği üzere, okul öncesi eğitim, zorunlu ve parasız eğitim kapsamında, devletin eğitim politikasının içerisinde yer almalıdır. Bu konuda tüm çalışma ve çabaları devletten beklemek doğru değildir. Elbette devlet gerekli istihdamı sağlamada üzerine düşen büyük sorumluluğun farkına varmalıdır. Bazı sivil toplum kuruluşları ve yerel yönetimlerin durumun farkında oldukları, yapılan çalışmalar doğrultusunda görülmektedir. Fakat mevcut nüfus oranı ile mukayese edildiğinde sonuçların çok iç açıcı olmadığı da görülmektedir.

* **sinaps:** Sinir sinyallerinin bir sinir hücresinden diğer sinir hücresine iletildiği ve iki sinir hücresinin birbiriyle bağlantı kurduğu yer. (<http://tdkterim.gov.tr/?kelime=sinaps&kategori=terim&hng=md>. 18.08.2007).

2.2. Okul Öncesi Dönem Çocuğunun Gelişimi

2.2.1. Çocuğun Gelişimsel Özellikleri

Yeni doğan, korunma, beslenme ve bakım ihtiyaçları ebeveynler tarafından karşılanan bir canlıdır. Dış uyaranlara sadece bedeni ile cevap verebilen bebeklerin ilk günlerde hala anne karnında yaşarmışçasına bir duygu içerisinde oldukları bilinmektedir. Zamanın büyük bir kısmını uyuyarak geçiren bebekler, içgüdüsel davranışlar sergileyerek (dudaklarına değdirilen memeyi emme, alt ıslatma, hıçkırma, ağlama) yaşamlarını sürdürmektedirler. (Tanaltay, 1997, s.19).

Doğdukları andan itibaren, yüksek bir öğrenme kapasitesine sahip oldukları çevrelerine olan ilgileri, olayları algılama ve seslere tepki verme istekleri göz ardı edilemeyecek bir gelişimdir. İlkel yetilerden daha karmaşık olan yetileri yerine getirebilme arzusu ile çevresine daima ilgi ile bakan bebeklerin, doğum öncesinde başlayan gelişimlerinin devam ettirilmesi önemli bir konudur. (Yavuzer, 2005, s.15).

Çocuklar ilk bebeklik döneminden başlayarak yüksek bir öğrenme kapasitesi ve hızı ile gelişimlerini devam ettirmektedirler. “Edilgen” bir süreçle başlayan ve “Etken” konuma gelen gelişim basamaklarının doğru şekillendirilmesi, çocuğun gelişimi açısından büyük önem arz etmektedir. Çocukların, hayvan yavruları gibi tehlikeler karşısında korunmak, yiyecek aramak v.b temel gereksinimlerini karşılamak yetileri olmadığından dolayı, ebeveynlerin, çocuklarının gelişimlerinde nedenli önem arz ettiği görülmektedir. (Corman, 1988, s.5).

İnsan hayatının şekillenmeye başladığı anne karnından, yetişkinliğe kadar geçen zamanı, bebeklik ve çocukluk olmak üzere iki bölüme ayırmak mümkündür. Bu süreç içerisinde ebeveynlerin ve eğitimcilerin dikkat etmesi gereken ve gelişmelerin hangi dönemde ne şekilde karşımıza çıkacağına bilinmesi, çocukların gelişmelerinin doğru uyaranlar tarafından desteklenmesi, son derece önemli bir konudur. Bu bağlamda her bir gelişim basamağının yaşlara göre farklılık gösterdiğinin altını çizmek gerekmektedir.

- **Motor Gelişim**

Vücutun tüm kas sisteminin tam olarak gelişmesi şeklinde tanımlanan motor gelişim; insan yaşamında hayati önem arz eden bir gelişim basamağıdır.

Çocuklar, doğdukları andan itibaren sürekli bir gelişim içindedirler. Bu sebepten dolayı da, bazı şeyleri her zaman kendileri yapmak istemektedirler. Motor gelişim, güçlerine ilişkin bir sınama olması gibi, bilişsel gelişimlerinde de etkili olmaktadır. Motor gelişim, bütünüyle fiziksel gelişimin yanında, hormonal salgıların artışı da kapsamaktadır. (Atabek, 1995, s.51).

- **Bilişsel Gelişim**

Gelişim basamaklarının bu alanı, gerek motor gelişimin, gerekse, duyuşsal gelişimin değerlendirilme gücüdür. Hareketlerimiz de duyuşsal algılarımız da “bilişsel planda” beyin tarafından işlenir; depo edilir; birbirleri ile ilişkilendirilir; gerektiğinde yerinden çıkartılıp tanınır. Algıyı almadan bilmeye kadar geçen zamana, bilişsel süreç denilmektedir. Objenin sürekliliğinin sağlanması, sınıflandırılması, fikir ve mantıksal akıl yürütme gelişimi, insan gelişiminde temel ve önemli bir noktadır. (Houdé, 2006, s.9).

- **Sosyal Gelişim**

Sosyal gelişim; bireylerin, çevreye ve kurallara uyum göstermek, duyuşsal ve düşünsel iletişim kurabilme yetisi kazanmak, şeklinde açıklanmaktadır. Bireylerin kendisi ile uyum içerisinde olması “psikolojik uyum”, çevresi ile uyum içerisinde olması da “sosyal uyumdur”. Psikolojik uyum ve sosyal uyum aralarında önemli bağlantılar bulunmaktadır. (Tanaltay, 1997, s.140).

Refleksler ile başlayan sosyal iletişim, beş duyu ile sürdürülmekte, hareket yetisi ile artırılmakta ve son olarak da bilişsel ve dil gelişimi ile zenginleştirilmektedir. Sosyal gelişimin etkilendiği faktörler “biyolojik faktörler” ve “öğreti faktörleri” olarak sınıflandırılmaktadır. (Atabek, 1995, s.69, 70).

- **Dil Gelişimi**

Bireylerin içerisinde yaşadıkları çevrede kullanılan ve o bölgeye hakim olan dilin tüm gramer yapısının öğrenilmesi ve bireyin konuşma yetisini tam olarak ortaya çıkartabilmesi, şeklinde tanımlamak mümkündür.

Bebekler doğuştan dili kullanmaya ve konuşmaya hazır olarak dünyaya gelmektedirler. Fakat konuşmak için zihinsel ve fiziksel yetileri tam olmasına rağmen, çocuğun yanında konuşulmadığı takdirde dil gelişimini tamamlaması mümkün değildir. Dil gelişiminin başlangıcında, taklit yoluyla öğrenme gelmektedir. Çocuğun dil gelişimi, başlangıçta onun ile ilk iletişimde bulunan ailesinin diliyle paralellik göstereceğinden dolayı ailelerin bu konuda titiz davranması gerekmektedir. (İlhan, 2005, s.155, 160).

- **Cinsel Gelişimi**

Bireyin doğumdan sonra, karşı cins ve kendi cinsiyetini tanıma ve fizyolojik özelliklerini öğrenmesi şeklinde tanımlamak mümkündür.

Çocukların cinsel gelişimlerinde denge kurulması son derece önemli bir konudur. Bu eğitimin hangi yaşta verilmeye başlayacağı ve ne şekilde verilmesi gerektiğini anne ve babaların bilmesi gerekmektedir. Bu evrede, çocukların psikolojik açıdan kötü etkilenmesine engel olunarak gelişimlerinin desteklenmesi gerekmektedir. Cinsel eğitimi, içerisinden çıkılmaz bir hale getirmek, çocukların sorularına utanıp, anlamsız cevaplar vermek, ileride büyük sorunlar yaşanmasına neden olacaktır. (Tanaltay, 1997, s.49, 172-174).

- **Kişilik Gelişimi**

Atabek kişiliği; *“Bir insanın özelliklerini oluşturan, onun hakkında düşündüğümüzde, aklımıza gelen nitelikleri”* şeklinde açıklamıştır. Kişiliği iki şekilde açıklamak mümkündür. Birincisi genetik olarak kişiliğin etkilendiği kısımdır. Davranışlar üzerinde etkili olan merkezi sinir sistemi ve hormonal yapı, kalıtsal olarak belirlenmektedir. İkinci faktör ise, çevresel etkenlerdir. Bu da çocuğun içerisinde bulunduğu ortamın etkileri olarak belirtilmektedir. (Atabek, 1995, s.65).

- **Duyusal Gelişim**

Çocukların gelişimlerinde yapılması gerekenler arasında, onlara duyumsal uyaranlarla dolu bir çevre yaratmak olmalıdır. Sürekli olarak çeşitli duyuları uyarılan çocukların öğrenme yeteneklerinde artış olacağı bilinmektedir. Onların duyularının gelişmesinde ilk ve en önemli eğitici materyaller oyuncaklardır. Oyuncakların görevi bebeklik dönemi süresince duyusal uyarımlar yaparak gelişim basamaklarını desteklemektir. (Salk, 1995, s.180).

Bu araştırmaya konu olan örneklem grubunun 5/6 yaş (60/72 ay) aralığındaki çocuklar olarak belirlenmesinden dolayı, bu dönem çocuklarının genel gelişim özelliklerinin bilinmesi ve müzik eğitiminin bu dönemdeki çocukların kavram gelişimlerinde ne derece etkili olacağını anlamak bakımından önemlidir.

2.2.2. 5 / 6 (60/72 Ay) Yaşlar Arası Gelişim Özellikleri

- **5 Yaş Gelişim Özellikleri**

- ***Motor Gelişimi***

Çocuk, duyularını kontrol etmekte ve yetişkinleri izleyerek onların tüm davranışlarını oyunları içerisinde taklit etmektedir. Evin içindeki ve dışındaki işlere ilgi duymaya başlayan çocuk, yemek masasının hazırlanmasında, temizlik v.b işlerde anneye yardımcı olmaktan zevk almaktadır. Ayakkabısını kendi giymekte, yemek yemek, saç taramak, yıkanmak, düğmelerini ilikleyebilmek yetilerini de kazanmıştır. (Oktay, 2004, s.120, 121).

Beş yaş çocukları, ince bir çizgi üzerinde yürüyebilmek, parmak uçlarında koşmak, tırmanma, sallanma, kaydırdan kayma, kazma, ayak değiştirerek sıçrama, hareketlerini müziğin ritmine uydurma, tek ayak üzerinde durabilme, tek ayakla uzağa sıçrama, iki el ile sıkı bir şekilde tutma, dizlerini bükmeden öne eğilerek parmak uçlarına dokunma, hareketlerini de rahatlıkla yapabilmektedirler. (Yavuzer, 2005, s.216-218).

○ ***Bilişsel Gelişimi***

Beş yaş, çocukluğun ilginç dönemlerinden birisi olarak nitelendirilmektedir. Çevresine ait yeni keşiflerde bulunması ve çevresini giderek daha fazla genişletmesi, daha fazla zihinsel gelişim elde etmesine yardımcı olmaktadır. Yetişkinlerin desteğine daha az ihtiyaç duymakta ve bir takım sorumluluklar alma çabasıdadır. Çevresi ona yeterli ortamı sağlayabiliyorsa artık kitaplara ve sayılara da ilgi göstermektedir. Bildiği sayılarla gördüğü her şeyi sayar. Basit melodileri dinlemekte ve tekrar edebilmektedir. (Oktay, 2004, s.121).

Beş yaş çocuğu her şey arasındaki her türlü ilişkiyi kurabilmektedir. Zihinsel kıyaslamalarda bulunamaz, kavram kullanamamaktadır. Miktar, sayı, ağırlık, kavramları oluşmamıştır. Sınıflama ve gruplama tam olarak oluşmamıştır. Örneğin; gülün bir çiçek olduğunu bilmesi, fakat gülün çiçekler grubuna ait bir eleman olduğunu anlayamadığı görülmektedir. (Yavuzer, 2005, s.221, 222).

○ ***Dil Gelişimi***

Bu dönemde çocuklar artık dil gelişimi bakımından da oldukça büyük bir gelişim göstermektedirler. Ailelerinin kendilerine anlattıkları hikayeleri hafızalarına alıp başka bir zaman da onlar anlatabilmektedirler. Kendi akranları ile oynadıkları grup oyunlarında çeşitli (güncel, çevredeki uyaranlardan) diyaloglar kurdukları görülmektedir. (Oktay, 2004, s.121).

Beş yaşındaki bir çocuğun konuşması oldukça akıcı bir hale gelmiştir. Dilbilgisi kurallarına uygun ifadeler içeren “r” sesi dışındaki seslerin telaffuzunda problem görülmemektedir. Ezbere şiir okumaktan ya da çocuk şarkıları söylemekten zevk almaktadırlar. Somut isimleri nesneyi kullanarak tanımlar. Sürekli olarak soyut sözcüklerin anlamlarını sorar. (Yavuzer, 2005, s.219).

○ ***Sosyal Gelişimi***

Bu dönem içerisinde çocuklar sosyal gelişim açısından da son derece önemli atılımlar içerisindeyler. Kendi akranları ile grup halinde oyun oynamaktan büyük bir zevk almaktadırlar. Diğer çocuklar ile başarılı bir şekilde oynayabildiği gibi,

yetişkinlerle de iletişim kurmak konusunda başarı göstermektedirler. Ev ve okul kurallarına uymada sorun yaşamamaktadırlar. Duygusal açıdan oldukça dengeli olan beş yaş çocukları, bazen karanlık, kaybolmak, v.b korkular yaşamakta fakat bunların nedenlerini de bilmemektedir. (Oktay, 2004, s.121).

Bu dönemde çocuklar diğer gelişim basamaklarına da paralel olarak çeşitli sosyal gelişim özellikleri göstermektedirler. Kendi başına ya da arkadaşları ile birlikte oynadığı oyunlarda daha fazla dramatik öğeler kullanmaktadır. Genellikle işbirliği yapmakta ve oyun kurallarına uymada dürüst olmaktadır. Kendilerinden daha küçük çocuklara ve hayvanlara karşı sevgi ve sempati ile yaklaşmaktadırlar. (Yavuzer, 2005, s.220, 221).

- **6 Yaş Gelişim Özellikleri**

- ***Motor Gelişimi***

Son çocukluk dönemi olarak belirtilen bu dönemde çocuklar motor gelişimi açısından büyük aşamalar kaydetmiştir. Bu dönemde, özellikle denge gelişiminin oturması ile birlikte hızlı yürüme, futbol oynama, ok atma, göz ve el koordinasyonunun gelişmesi sonucunda iki elini bağımsız olarak kullanabilme, resim yapma, boya yapma, tüm araç gereçleri kullanabilme, ip atlama v.b faaliyetler, büyük başarı ile yerine getirebilmektedirler. (Yavuzer, 2005, s.225).

- ***Bilişsel Gelişimi***

Genel olarak beş yaş bilişsel gelişim özellikleri devam etmekle birlikte, ek olarak bazı gelişim özellikleri de göstermektedir. Okul çağında olan altı yaş çocukları artık zihinsel açıdan bir yetişkine yakın düşünce ve bilgi alma kapasitesine sahiptirler. Altı yaşına kadar öğrendiği kelime sayısı 10.000 kelimeye kadar ulaşmıştır. Mekan içerisinde nesnelere yerleştirme becerisi dikkat çekmektedir. Bu gelişim aşamasında çocuk yeni kavramlar öğrenme isteğindedir. Çizdiği ve canlandırdığı simgeler sürekli olarak değişmektedir. (Yavuzer, 2005, s.225, 226).

○ *Sosyal Gelişimi*

Altı yaş okul öncesi dönemin sonu, okul çağının başlangıcı ve gelişimin kritik dönemlerinden biri olarak nitelendirilmektedir. Beş yaşında genellikle rahat ve uyumlu görülen çocuk, altıncı yılın sonlarına doğru daha hareketli ve uyumsuz davranışlar sergilemektedir. Artık yetişkine daha az bağımlı olan çocuk, arkadaş ortamlarını daha fazla aramaktadır. (Oktay, 2004, s.122).

Bu dönemde onları; “değişmekte olan çocuklar” olarak nitelendirmek mümkündür. Çocuklar iki yaşında yaşamış oldukları karar verme zorluklarını, olayların olumlu ve olumsuz yönleri arasında bocalamalar yaşamaktadırlar. Oyunlarda kız ve erkek çocuk arasında farklılıklar göze çarpmaktadır. Sorumluluk almakta, söylenenleri dikkatle dinlemekte ve gerçek nitelikli bir eğitim yapılabilecek yapıya sahiptirler. (Yavuzer, 2005, s.225-227).

2.3. Okul Öncesi Dönemde Kavram Kazanımı

2.3.1. Kavram Öğrenme

Kavram; nesnelere ya da olayların ortak özelliklerini kapsayan ve bir ortak ad altında toplayan genel tasarım; tek bir nesnenin ya da bir nesnelere sınıfının özünü belirleyen, birbirleriyle bağlantılı nitelikler olarak tanımlanmaktadır. (<http://tdkterim.gov.tr/?kelime=&kategori=terim&hng=md>. 05/06/2007).

Kavram kelimesini; ilişkili uyaranlar takımı ya da bazı kurallarla ilişkili nitelikler kategorisi olarak tanımlamak mümkündür. Eğitim açısından ise kavram kelimesi; ortak tepkiye yol açan, ilişkili uyaran takımıdır şeklinde tanımlanmaktadır. Kavramları soyut ve somut olarak sınıflandırmak gerekmektedir. Bazı kavramlar doğrudan gözle görülebildiği halde, bazı kavramlar sıfat, zamir şeklinde soyut olarak karşımıza çıkmaktadırlar. Bu bakımdan kavram öğretimine özel bir önem verilmesi gerekmektedir. (Özyürek, 1983, s.347-366).

Dünya üzerinde birbirlerinden farklı ve çok çeşitli olay, fikir ve nesne ilişkisi bulunmaktadır. Her bir olay, nesne ve fikrin tüm özelliklerini tek tek öğrenmek mümkün olmayacağından dolayı, aralarında belirli özellikleri paylaşan nesne, olay

ve fikrin ayrı ayrı sembolleştirilmesi gerekmektedir. Kısaca; benzer özelliklere sahip olay, fikir ve nesnelere grubuna verilen ortak isme “kavram” denilmektedir. (Karadeniz, 2002, s.3).

Kavram gelişiminin, çocukların gelişimlerinde önemli bir yer tuttuğu bilinmektedir. Öğrenmenin farkına varabilmesi, öğrendiklerini hayat içerisinde kullanabilmesi çocuğun gelişimi için son derece etkilidir. Bundan dolayı da ebeveyn ve eğitimciler bu noktada önemli görevler düşmektedir. Çocuğa, öğrenebileceği ve anlayabileceği daima hissettirilmelidir. Karşılaşılabilecek aksaklıkların çocuklarda hayal kırıklıklarına neden olmamasının sağlanması gerekmektedir. (Eınon, 2000, s.6).

Kavram gelişimi ile ilgili olarak Çıkrıkçı tarafından yapılan “Çizgi Filmlerin 5-6 Yaş Çocukların Kavram Gelişimi ve Kazanımına Etkisi” başlıklı çalışmada; 10 isim, 10 sıfat ve 10 eylem bildiren kavram seçilmiş; örneklem grubuna ön test son test uygulaması yapıldıktan sonra çizgi filmlerin de kavram kazanımında etkili olduğu tespit edilmiştir. (Çıkrıkçı, 1999, s.79-82).

Çocukların öğrenme sırasında gösterdikleri en önemli belirti, sürekli hareket halinde olmalarıdır. Bu şekilde davranmalarının en önemli sebebi; ebeveynler tarafından izlenmeleri ve öğrenmeye teşvik edilmeleridir. Öğrenme sırasında her çocuk kendine özgü bir öğrenme parkuru yaratarak, basamakları kendine özgü biçimde tırmanmak istemektedir. Bu durumda eğitimcilerin ve ebeveynlerin görevi, çocuğun mümkün olan en üst basamaktan öğrenmeye başlamasını sağlamaktır. (Eınon, 2000 s.8).

Çocukların düşünceleri, edindikleri tecrübeleri kolay bir şekilde düzenlemelerini ve verimli hale getirmelerini sağlamaktadır. Sınıflandırma yetisine sahip olmasalar, edindikleri tecrübelerinde de karışıklıklar olması kaçınılmaz olacaktır. Çocuklar daha konuşmaya başlamadan önce, yüz ifadeleri ve konuşmalardan sınıflandırmalar yapabilmektedirler. Yeni sözcükleri kavramak ve düşünceleri kodlamak şeklinde ortaya çıkan kavram gelişimi, ikinci yaşın sonlarında artık çocuğun, düşünce kazanımında büyük aşamalar göstermektedir. (Gelman, 1998, s.1).

Kavram gelişiminde önemli bir basamakta; düşünsel becerilerin gelişimidir. Bunlar; öğrenme, hatırlama, düşünme, mantık yürütme olarak sıralanmaktadır. Çocuklar

edindikleri bilgiler ile çevrelerini kendilerine özgü bir ifade ile tanımlamaktadırlar. Zaman içerisinde öğrendikleri kavramların artması ile tahminleri değişmekte ve önceden edindiği bilgileri de birleştirerek daha açıklayıcı bilgiler kazanmaktadırlar. (Eınon, 2000, s.122).

Kavram öğrenmede kişilere göre farklılıklar görülmektedir. Örneğin, bir öğretmen ile öğrencilerin her hangi bir kavramı aynı seslerle simgeledikleri halde, kavramları anlama düzeylerinin çok farklı olduğunu söylemek mümkündür. Kavramlar ile ilgili oluşan bu farklılıklar kişilerin yaşantı düzeylerinden, çevresel uyarıların çeşitliliğinden oluşmaktadır. Kavram öğrenme; nesnelere, olayları ya da insanları bir sınıfa koyabilme ve bu sınıfa bir bütün olarak tepkide bulunabilme durumu olarak tanımlanabilir. Eğitim programlarında kavram öğrenmenin oldukça önemli bir eğitim olduğu bilinmektedir. Kavram öğretiminin amaçlarını; sözlü anlatımlar (serbest konuşmalar, teşbihli konuşmalar, kelimelerin işlevleri), okuma (sesli ve sessizlerin telaffuzları, vurgular), yazılı anlatım (çoğul yapma ilkeleri, imla kuralları), aritmetik (sayılar, ilişkiler, uzunluk ve ağırlık ölçüleri, dört işlem), sosyal bilgiler (aile, demokrasi, gelir vergisi, doğal afetler), konularında bilgi sahibi olmak şeklinde belirtmek mümkündür. (Özyürek, 1983, s.347-366).

• **Kavram Oluşturma Kuramları**

- **Çağrışimsal Kuram:** Bir nesne ya da olayı ifade eden kavramın, belirli bir grubun adı ile çağrışım kurularak öğrenilmesi ve bu grubun adı ile iletişim kurmada faydalı olduğu süreçleri kullanma, şeklinde açıklanmaktadır.
- **Hipotez oluşturma:** Bruner, Goodnow ve Austin tarafından yapılan araştırmaların neticelerinden elde ettikleri sonuçlara göre, kavram geliştiren bireyin faal olduğu ve farklı hipotezler geliştirerek bu hipotezleri sürekli test ettiğini ileri sürdükleri kuramdır.
- **Kurallar oluşturma:** Kavramların temelde bir takım tamamlayıcı kurallara dayandığını ve kavram öğreniminin, gerçekte bu kuralların geliştirilmesi olduğunu belirten kurallar şeklinde belirtilmektedir.

○ **Prototipler:** Kavram öğrenmenin belirli bir soyutlama sürecini içerdiği ileri sürülmekte ve her bir kavramın soyutlaşmış bir model yapısı olduğu, bu yapının da “Prototip” şeklinde belirtildiğini açıklayan kuramdır. Palmer’a göre temelde kavram öğrenimi bu ilk örneklerini geliştirme sürecine dayanmaktadır.(Karadeniz, 2002, s.3).

• **Kavramın Yapısına İlişkin Özellikler**

○ **Kavram kurallarının yapısı:** Kavramların nitelikleri arasındaki ilişkiyi ve onların işlevlerini belirleyen kurallar, kavramı tanımlamaktadır. Bu kurallar, çok sayıda aynı niteliğin bir arada bulunmasını içereceği gibi birbirlerinden farklı niteliklerin bir arada bulunmasını da kapsayabilir.

○ **Kavramın ilişkili ve ilişkisiz nitelikleri:** Kavramın ilişkili nitelikleri onun benzer örneklerinin oluşturulmasına yardımcı olmakta ve tanımlamaktadır. İlişkisiz nitelikler, kavramın yapısında var olan nitelikler olduğundan, onun örneklerinin farklı olmasına yardımcı olur ve kavramı tanımlamazlar.

○ **Kavramın taksonomik özellikleri:** Taksonomi aşamalı sınıflama sistemi şeklinde tanımlanmaktadır. Taksonomik düzey; bir kavramın hangi sayıda kavramı içerdiğini ifade etmektedir. (Özyürek, 1983, s.347-366).

• **Kavramın Sunulmasına İlişkin Özellikler**

○ **Kavramın olumlu ve olumsuz örnekleri:** Olumlu ve olumsuz örneklerinin birlikte sunulması kavram öğretimi kolaylaştırmaktadır.

○ **Örneklerin sırası:** Kavramın olumlu ve olumsuz örneklerinin tek tek sunulmasıyla kavram öğrenilebilir. Ancak öğrenci öğrendiklerini göreceksin, daha kolay öğrenir.

○ **Örneklerin benzerliği:** Kavramların benzerliği; aynı anda sunulan farklı kavramların birbirine yakın anlama gelmesi olarak tanımlanabilir.

○ **Kavramın açık anlatım ve yaratıcı yöntemlerle sunulması:** Kavramın ilişkili ilişkisiz nitelikleri, olumlu, olumsuz örnekleri, kuralların yapısı ve benzeri bilgiler olabildiğince somutlaştırılarak sunulmalıdır. Yaratıcı yöntemlere göre ise, sorularla

kavramın ilişkili ilişkisiz niteliklerini, olumlu ve olumsuz örneklerini, kuralları öğrencinin kendisinin bulması sağlanmasıdır. (Özyürek, 1983, s.347-366).

Gelişim basamakları içerisinde zamanla edinilen algılar, yetişkinlikte kavramsal öğrenmeye dönüşmektedir. Düzenlemenin bir yolu da çevresel uyaranları çeşitli sınıflara ya da takımlar şeklinde belirlemektir. Kavramlar, nesne ya da olayların ortak özelliklerini simgeleyen içsel süreçlerdir. Simgeleme genellikle bir sözcük ya da isim ile yapılmaktadır. İnsanlar kendi amaçlarına uygun olarak sınıflamalar yapmaktadırlar. Yapılan bu sınıflamaların, doğada var olan, gözle görülür benzerlik ve farklılıklara dayandığı, insanların çevrenin doğal özellikleri gözlemlemesini yansıttığını belirtmek gerekmektedir. Çocuk ve yetişkinin kavramları öğrenebilmesi, kültürlerine ve geçmiş deneyimlerine dayanmaktadır. (Karadeniz, 2002, s.4).

Kavramlarda örgütlenmeyi “yatay örgütlenme” ve “dikey örgütlenme” olarak belirtmek mümkündür.

- **Yatay örgütlenme;** benzer ya da eş içerikli kavramları kapsamaktadır. Örnek olarak kedi, köpek, at vb.
- **Dikey örgütlenme;** artan içerikli, aşamalı kavramları kapsamaktadır. Örnek olarak çomar, köpek, hayvan...

Çocukların ilk kavramları genellikle yatay örgütlüdür ve ilk algıları gibi farklılaşmaktadır. Algının kesinleşmesi, artan, çeşitlenen deneyimler ve gelişen söz dağarcığı ile kavramlarında farklılaşma gösterdiğini ayırt etmek mümkündür. Çocuk 2-3 yaşına geldiğinde “köpek-at”, “kız-erkek” birbirlerinden farklılaşmış kavramlar haline gelmiştir. Kavram oluşumu gerçek nesnelere ve bu nesnelere dış özellikleri ile bağlantılıdır. Bu yaşlardaki çocuk daha kavramlara yönelik betimleme ve kıyaslama yapamadığından dolayı, somut kavramlar ancak çocuk onları somut gerçeklere bağlama dışında bir şeyler yaptığı zaman, (kıyaslama, birleştirme betimleyebilme) gerçek kavram haline gelmektedirler. (Karadeniz, 2002, s.5).

Çocuklar kavramların özelliklerini düşünüp, onlar hakkında konuşabildiklerinde gerçek kavramlar edinmiştir demek doğru bir tanımlama olacaktır. Bundan dolayı da gerçek kavramlar, genellikle okul öncesi yılların sonlarına doğru görülmektedir.

Çocuklar bu dönemde üst düzey kavramları (dikey örgütlenme) genellikle okul yıllarına kadar başaramamaktadırlar. Bu işlemi başarma ve benzerlikleri görebilme yeteneği ise yedi yaşına kadar tam gelişmemiştir. (Karadeniz, 2002, s.5).

Kavram eğitimi ile ilgili araştırma sonuçlarından elde edinilen bilgilere göre, kavram öğretimi ile ilgili bir takım zorluklar yaşandığı görülmektedir. Kavram öğrenmenin, çocuğun dünyaya gelmesi ile birlikte başladığı ve yaşam boyu devam ettiği bilinmektedir. Genel olarak kavram öğrenme tesadüfler silsilesi şeklinde gelişmektedir. Çocukların öğrenme sırasında, zihinlerinde oluşturdukları şemalara dayanarak, hatırlama ve ilişki kurma işlemi ile kavram edinme faaliyetini gerçekleştirdikleri belirtilmektedir. Belirli bir kavramın kazanılması için verilecek olan eğitimin, yaşlara göre dağılımının farklılaştığı eğitim programlarının hazırlanması gerekmektedir. (Güleç ve Özdemir, 2006, s.255-265).

Kavram kazanımı bilişsel gelişimin en önemli basamağı sayılabilmektedir. Çocuklarda kavram öğrenmenin farklı süreçleri bulunmaktadır.

- **Gruplama:** Nesnelere ve olaylar hem kendi önemleri olduğu gibi, hem de kavram ve kural tanıma gibi başka öğrenmeler için de temel oluşturmaktadırlar. Çocuklar bu evrede kendilerine göre çeşitli gruplandırmalar yapmaktadırlar. Bu durum çocukların dikkati her hangi bir yöne çekilerek değil, kendi etkinlikleri sonucunda ortaya çıkmaktadır.
- **Genelleme:** Kavramların ya da ilkelerin yeni durumlara aktarılması olarak tanımlamak mümkündür. Fakat yeni ve karmaşık uyarılar organizasyon bozukluğuna neden olmakta ve aktarma olmamaktadır.
- **Sınıflama:** Okul öncesi dönemde çocuklarda üç farklı sınıflama yeteneği görülmektedir. (Güleç ve Özdemir:2006;255-265),

Belleğin gelişmesi ile başlayan ve okul öncesi dönemde gelişimi devam eden kavram gelişiminde, önemli bir eksiklik de ölçme kavramlarında görülmektedir. Bunun sebebi olarak bu dönemde sezgisel düşüncenin hakim olmaması ve korunum kavramının tam olarak oluşmamasıdır. Örneğin, bazı çocukların günün bölümlerini, mevsimleri bildiği, bazılarının da çevrelerinden işiterek öğrendikleri, uzunluk, sıcaklık, para gibi kavramları bildikleri görülmektedir. Okul öncesi dönemde

çocuklara ölçme kavramlarının öğretilmesinin amacı çocukların standartlaştırılmış ölçüler ile ölçüm yapmaları değil; ölçme hakkında fikir sahibi olmalarını sağlamaktır. Bu dönemde çocukların öğrenmeleri gereken önemli kavramlardan biri de “zaman” kavramıdır. Özellikle okul çağına geldikleri (5-6 yaş) dönemden itibaren zaman kavramını doğru olarak öğrenebilmeleri toplumsal ve okul kurallarına uyma, okulda uygulanması gereken zaman sınırlamalarına riayet etmelerini öğrenmeleri açısından büyük önem arz etmektedir. (Aktaş, 2002, s.23, 26).

Bu dönemde kazanılması gereken bir başka kavram bütünlüğü de sayı kavramıdır. Piaget, çocukların somut işlemler dönemine varıncaya kadar sayıları anlamlı olarak kullanamadıklarını belirtmiştir. Piaget’e göre, çocuklarda sayı kavramının gelişmiş olabilmesi için çocuğun birebir eşleştirme işlemini başarabilmesi ve sayı korunumu kavramını (miktar değişmezliğini) kazanmış olması gerekmektedir. Çocukların sayı kavramını kazanmadan ve mantıklı düşünme becerileri gelişmeden önce mantıklı saymayı öğrenemedikleri görülmektedir. (Aktaş, 2002, s.14).

Okul öncesi çağındaki çocukların; birbirine benzeyen nesnelere sınıflara ve gruplara ayırmaları, nesnelere farklılıkları arasında düzenleme yapma, sayısal eşitliği ifade eden birebir eşleştirme, nesnelere dağılımları nasıl olursa olsun, miktarlarının hep aynı kalacağını anlatan sayı korunumu kavramını kazanmaları, bu dönemde verilmesi gereken eğitimin önemli bir basamağıdır. Bu durumda en büyük görev ve sorumluluk eğitimcilere düşmektedir. Sınıflama, sıralama ve birebir eşleme çalışmalarına yer verilmesi ve bu konuya eğilmeleri önemlidir.(Aktaş, 2002, s.14).

Kavram oluşturma, yaş, bilişsel gelişim, çevre ile doğrudan ilişki içinde olan bir süreçtir. Çocuk, uygun bilişsel gelişim evresinde olmasına rağmen daha önce karşılaşmadığı somut ve soyut kavramları öğrenme ve pekiştirme olanağı bulamayacaktır. Çevrenin sunduğu değişen öğrenme olanakları ise bireysel gelişiminin dışında, doğal olmayan ve kavramlaştırma süreci açısından bir çocuğu diğerinden farklılaştıracak olan sonuçların doğmasına neden olmaktadır. Aynı yaş ve bilişsel gelişim evresindeki iki çocuktan birinin soyut bir olguyu kavramlaştırmış olmasına karşın, diğerinin kavramlaştıramaması sosyal çevrenin onlara sunduğu öğrenme olanaklarının farklılıkları ile ilgilidir. (Uzun, 2004, s.1).

Çocukların yeni sözcükleri ve anlamlarını çok hızlı ve başarılı bir biçimde öğrendikleri ve diğer sözcüklerle ilişkilendirebildikleri bilinmektedir. Çocuklar ilk yılın sonuna kadar geçen zaman içerisinde, söze dayanmayan dil dışı deneyimlerinden kaynaklanan çeşitli dünya bilgileri kazanmaktadırlar. Dil gelişiminin başlangıcında sözcükleri söyleyemezken, nesnelere arasındaki farklı kavramsal ilişkileri anlayabildiklerini söylemek mümkündür. (Uzun, 2004, s.2-4).

Çocuklar dinamik nesnelere, durağan olanlardan daha fazla ilgi göstermektedirler. Bu durum da onların ilk sözcüklerini doğrudan etkilemektedir. Sözvarlığında yer alan nesne ve eylemleri gösteren ilk sözcükler, deneyimlerine göre anlam kazanmakta ve çevresindeki uyaranların da etkisine dayanarak zihninde bazı kavramları oluşturmaktadır. Oluşturduğu bu kavramları, daha sonra edindiği dil kurallarına uygun olarak kodlama yapmaktadır. Kavram oluşturma ve sözcük edinme süreci arasındaki ilişki, araştırmacılar tarafından ortaya konulmuştur. Bloom (1973) çocukların ürettikleri ilk sözcükleri; “nesne ve eylemleri gösteren sözcükler” ve “nesnelere ve eylemler arasındaki ilişkileri gösteren sözcükler” olmak üzere iki kategori de belirtmiştir. Nelson (1973) sözcükleri; “nesnelere gönderim yapmak üzere kullanılan sözcükler”, “bir eylemi betimleyen, bir eylemle birlikte kullanılan ya da bir eylemin gerektirdiği sözcükler”, “nesnelere ya da eylemlerin niceliğini ya da özelliklerini gösteren sözcükler”, “toplumsal ilişkileri ve iletişim anındaki durumu açıklayan sözcükler”, “tamamen dilbilgisel işlev taşıyan sözcükler” şeklinde sınıflandırmıştır. (Uzun, 2004, s.2-4).

Dil gelişiminin ne derece de önemli olduğunu ve kavram gelişmesi ile dil gelişiminin birbirlerine bağlantılı olduğu bilinmektedir. Dil gelişimi ile ortaya çıkan bir başka konu ise dilin içerisindeki kelimeler aynı zamanda bir anlam gelişmesini, somuttan soyuta geçişi de göstermektedirler. Araştırmacı tarafından yapılan incelemelere göre somut kavramların soyutlara göre önceliği olduğu tespit edilmiştir. Mecaz anlam olarak belirtilen, soyut yan anlamların meydana gelmesi, temel anlamlardan sonra olmuştur. İlk belirtilen kavram somuttur. (Aksan, 1989, s.256).

Kavramlar geniş anlamlarının yanında, insanların kendilerini ve çevrelerini anlamlandırmak için kullandıkları sözcükleri ifade etmektedir. İnsanın kendini gerçekleştirme aşamasında, çevresini ve kendisini anlamlandırması da gerekmektedir. Eğitimin hedeflerinden birisi de insanın kendisini gerçekleştirmesine yardım etmek olduğundan dolayı kavramların, eğitim için ayrı bir öneme sahip olduğunu söylemek mümkündür. (Köksal, 2006, s.473, 480).

Eğitim, öğretim ve öğrenme açısından, aktif kavram öğretiminin önemine ve bu durumun nasıl sağlanabileceği ile ilgili olarak; “Kavram geliştirme, bilgiyi yapılaşdırır”. Bu bakımdan;

- Bilgi etkileşim süreci içerisinde yapılandırılır.
- Etkileşim sürecinde, öğrenci kendi etkinliği ile bilgiyi yapılandırır.
- Obje ve olayları, öğrenme malzemelerini sorgulayarak bilgiyi yapılandırır.
- Bilgiyi yapılandırma, öğrencinin problem çözme becerisine dayalıdır.
- Öğrencinin yürütme işlevindeki başarısı, bilginin yapılandırılmasını mükemmelleştirir. Şeklinde kavram geliştirme önemi vurgulanmaktadır. (Ülgen, 2001, s.136-138, Aktaran: Köksal, 2006, s.473-480).

Okul öncesi eğitim kurumlarının işlevlerini en iyi şekilde yerine getirebilmeleri ancak, ihtiyaç duydukları nitelikli personel ve eğitim programının uygulanabilmesine olanak tanıyan fiziksel koşullara sahip olunması ile mümkündür. Çocuklar için en uygun eğitim yönteminin ve tekniklerinin seçilmesi, kullanılması, çocukların gelişim özelliklerinin iyi bilinmesi ile mümkün olmaktadır. Bu durum da çocuk merkezli bir programın ve çocuğun kendi düşünce ve duygularını açığa vurmasına fırsat verilmesinin gerekliliğini ortaya koymaktadır. Okulöncesi dönem çocukları, meraklı, hayal güçleri kuvvetli, araştırmacı ve sorgulayıcı olduklarından dolayı, bu dönemde çocuğun yaparak ve yaşayarak öğrenme sürecinin esas alınması gerekmektedir. Bu şekilde verilecek bir eğitim, çocukların oluşturacakları kavramların artmasına ve kalıcı olmasında da etkili olacaktır. (Karaer ve Kösterelioğlu, 2005, s.447-454).

2.4. Okul Öncesi Dönemde Sanat Eğitimi

Okullarda verilen sanat eğitimi ile ilgili olarak, eğitimciler ve aileler arasında çeşitli yanlış düşünceler görülmektedir. Bunun nedeni olarak, sanat eğitimi derslerinin diğer akademik dersler gibi yerleşmiş, tutarlı bir yapı oluşturamamasıdır. Sanat eğitimi alan dersleri, öğrenciler ve bazı öğretmenler tarafından boş zamanları değerlendirme olarak görülmekte ve sanat eğitimi dersleri tam manası ile gerçekleşmemektedir. (Uysal, 2005, s.1).

Toplumun sanat eğitimine bu denli yanlış yaklaşmasının sebebi, eğitim ortamlarının dengeli şekillendirilmemesi ile doğru orantılıdır. “Biz bu kadar eğitim aldık, çocuklarımız da var olan eğitim ile yetinsinler”; düşüncesi ile çocukların gelişimlerinde büyük bir engel olmamız kaçınılmazdır.

Akademik eğitimin okul öncesi eğitimi ile başladığı doğrusu ile okul öncesi dönemde sanat eğitimini de aileler ve eğitimciler olarak desteklememiz gerekmektedir. Eğitimcilerin, aileleri okul öncesi eğitiminin önemi hakkında bilinçlendirmelerinin yanında, bir yandan da sanat eğitiminin eğitim programının içerisinde olmazsa olmaz bir olgu olduğu konusunda ısrarcı olunması gerekmektedir.

Eğitim ile ilgili sığ görüşlere sahip aile ya da çevreler tarafından sanat eğitiminin, sadece kabiliyetli çocuklara verilmesi gereken bir eğitim olduğu düşünülmektedir. Eğitim her insanın hakkı olduğuna göre eğitimin tüm basamaklarından da faydalanabilmesi her çocuğun hakkı olarak görülmelidir.

Sanatsal etkinlikler ile çocuk eğitiminin doğru olarak etkileneceği akademik ortamlar tarafından ısrarla belirtilmektedir. Okul öncesi eğitiminde kullanılacak sanatsal etkinlikler ile çocukların sadece yaratıcı yönleri gelişmekle kalmayıp, aynı zamanda diğer eğitimlerde de kullanılması son derece etkili bir tekniktir. Kullanılacak eğitimler fen, matematik öğretimlerinde öğretmenlere yardımcı olacaktır.

Günümüzde bazı okullar da bu konu ile ilgili çeşitli çalışmalar sürdürmektedirler. Fakat tam manası ile tüm okul öncesi eğitim kurumlarında uygulamaya sokulamamıştır. Bu durum okul yöneticileri tarafından önemli görülmediği için, bazı

okullar tarafından da önemi bilinmesine rağmen, maddi olanaksızlıklardan dolayı gerçekleştirilememektedir.

Okul öncesi eğitim kurumlarında sistemli veya sistemsiz bir şekilde sanat eğitimi çalışmaları yapıldığı tespit edilmiştir. Hangi yaşta olursa olsun, çocukların büyük bir çoğunluğu, sanat eğitiminden büyük bir zevk almaktadır. Sanat eğitimi, onları hem eğlendiren hem de eğlendirirken birçok yararlar sağlayan etkinliklerin başında gelmektedir. (Ulutaş ve Ersoy, 2004, s.1).

Çocukların sanatsal ifadeleri onların hayal güçlerinin ürünüdür. Erken çocukluk eğitiminin en önemli amacı hayal gücünün eğitimidir. Bu nedenle okul öncesi eğitim kurumları çocukların duyu ve düşüncelerini rahatlıkla ifade edebilecekleri ortamı ve malzemeleri sağlayan bir yer olmalıdır. Bu ortam zengin veya fakir olsun tüm çocuklara sağlanmalıdır. (Ulutaş ve Ersoy, 2004, s.1).

Arnold Gesell ve arkadaşlarının ortaya koyduğu “Olgunlaşma Teorisi”ne göre; çocuk doğal olarak bazı yeteneklerle dünyaya gelmektedir. Her çocuğun yeteneği ve gelişimi genetik olarak belirlenmiştir. Normal gelişim süresince çocuk olgunlaştıkça bu yetenekler ortaya çıkmaktadır. Eğitimin rolü, gelişimin sağlıklı olabilmesi için uygun ortamı oluşturmaktır. (Ulutaş ve Ersoy, 2004, s.1).

Sanat eğitiminin çocuk üzerindeki etkisini inceleyen, “psikolojik yaklaşım”, “bilişsel yaklaşım” ve “öz gelişimi yaklaşımı” olmak üzere üç farklı görüş bulunmaktadır. Psikolojik yaklaşım sanatı; çocukların içsel dünyalarının yansımaları olarak görmektedir. Bilişsel yaklaşım ise sanatı; çocukların dünya hakkındaki genel bilgi yapısı olarak değerlendirmiş; öz gelişim yaklaşımına göre de sanat eğitimi; çocukların öz gelişimlerini ifade etmekte ve çocukların içinde yaşadıkları toplumla kendileri arasındaki ilişkiyi anlayabilmelerini, kendilerini ifade edebilmelerini kapsamaktadır. (Zimmerman ve Zimmerman, 2000 Aktaran: Ulutaş ve Ersoy, 2004, s.2).

Çocukların doğal ya da insan yapımı nesnelere çalışmasını sağlamak, sanat materyallerini kullanarak bireysel fikirlerini ve duygularını ifade etmelerine fırsat vermek, estetik duygusunu ve yaratıcılıklarını geliştirmek, sanat çalışmaları boyunca

sanatsal ürünler hakkında bilgi sahibi olabilmelerini desteklemek, sanat eğitiminin diğer amaçları arasında yer aldığı belirtilmiştir. (Miller, 1996, Aktaran: Ulutaş ve Ersoy, 2004, s.3).

Ulutaş ve Ersoy tarafından yapılan bu araştırmada da ortaya konulduğuna göre, genetik olarak büyük bir kapasite ve gelişime aç bir şekilde dünyaya gelen insanoğlunun gelişiminin, doğru bir şekilde desteklenmesi için okul öncesi eğitim alması, bu gelişim sırasında da okul öncesi eğitimi içerisinde sanat etkinliklerine önem verilmesinin altı çizilmiştir.

2.4.1. Okul Öncesi Dönemde Müzik Eğitimi

Tarih öncesi çağlardan itibaren müzik ile iç içe yaşayan insanlar, henüz bir dil gelişimleri olmamasına rağmen, kendi ürettikleri çalgılar ile iletişim kumuşlardır. Zaman içerisinde gelişen insanoğlu, kendisine hayat içerisinde yardımcı olan tüm materyallerini de beraberinde geliştirmiştir. Bu gelişmelerin içerisinde müzik de istediği yeri bulmuştur. Araştırmacılar tarafından ortaya çıkartılan yazılı ve görsel kalıntıların içerisinde çok çeşitli çalgılar, yapılan törenler, göze çarpmaktadır.

İnsan davranışlar ile doğar, davranışlar ile yaşar, davranışlar ile gelişme gösterir. İnsan davranışlarını kalıtım ve sonradan edinimler belirler. İnsanların türlü çeşit davranışları vardır. Bunlar bilişsel, duyuşsal, devinişsel, sezışsel nitelikler taşımaktadır. İnsan yaşamında, müziksel davranışların yeri ve önemi müziğin bireysel, toplumsal, kültürel, ekonomik, politik ve eğitimsel iş görülerinden kaynaklanır. Müziğin eğitimsel iş görüleri “eğitim boyutu olma”, “eğitim aracı olma”, “eğitim yöntemi olma”, “eğitim ortamı olma”, “eğitim alanı olma”, biçiminde belirginleşir. Genel müzik eğitimi, müzik ile ilişkisi ne boyutta olursa olsun her insanın alması gereken bir eğitimidir. (Uçan, 1997, s.8).

Yaşamın devam edip gittiği evren, müzikal ve ritmik hareketleri içerisinde barındırmaktadır. Zamanın belirli bir ritim içerisinde sürmesi, dünyanın düzenli bir ritim ile güneş etrafında dönmesi, evrenin doğal yapısının düzenli bir ritme sahip olduğunun, belirgin bir göstergesidir. Doğada var olan bir ritmin bozulması, diğer ritimlerin de bozulmasını beraberinde getirebilir. Doğa, kendi ritmini yok eden yok

edebilir. Birbirinin yaratıcısı ve tamamlayıcısı olan ritimlerin beraberliğindeki uyum; ahenk ve estetikdir. Bu estetik bütünlük, denge ve ritmik uyum, insana her zaman güven ve yaşama gücü vermiştir. (Morgül, 2004, s.1).

Bu ritim döngüsü içinde varlığımızın meydana gelmesi ve hayatımızın devam edip gitmesi, bizlerin istem dışı uymak zorunda olduğumuz, belirli bir ritmin içinde olmamız, hayatımızın her aşamasında bizlerin bir müzikal çevre ile beraber yaşamamız gerektiğini göstermektedir. Ritmik hareketler içerisinde zaman ile algılarımızın daha fazla güçlenmesi ve çevremizde duyduğumuz sesler ile bağlantı kurmamız, taklit etmemiz, müzikal duyarlılığımızın artmasına da neden olmuştur. İnsan bedeninin kendi iç ritmi olduğu da bilinen başka bir gerçektir. Vücudumuzun bu düzenli ritim ile yaşamını devam ettirmesi, herhangi bir etken ile bu iç ritmin bozulması çeşitli rahatsızlıkların meydana gelmesine neden olmaktadır.

İnsanlar için doğal bir eğlence kaynağı olan müziğin insan yaşamındaki ve gelişimindeki etkileri görmezden gelinmemelidir. Müzik ile bireyler kendilerini daha kolay ve doğru ifade edebilir, yaratıcılık ve estetik duygularını geliştirebilirler. (Özmenteş, 2005, s.89).

Müzik eğitimi ile ilgili yapılan araştırmalarda, müzik eğitimi alan öğrencilerin diğer akademik kollarında da daha başarılı olmaları bu fikirleri kanıtlar niteliktedir. Fon müziğinin çocukların dikkatlerinin artmasında, müzik ders saatlerinin arttırılmasının da sosyal ilişkileri üzerinde olumlu etkiler görülmesine neden olduğu belirtilmiştir. Ayrıca müzik beğenileri ve müzikal ihtiyaçları fazlaşan insanların gereksinimlerini karşılamak amacı ile müzik endüstrisi de gelişme sağlayarak ekonomik açıdan da insanlara katkılar sağlamıştır. (Halam, 2001, Aktaran: Özmenteş, 2005, s.91).

Müzik eğitimi ile analiz, sentez ve değerlendirme kavramlarının geliştiği kesin bir belirti ile görülemez de bu yönde ki becerileri güçlendirici nitelikler taşıdığı belirtilmektedir. Müziğin zeka gelişimi ve bilişsel başarı üzerindeki etkileri bir çok araştırmaya konu olmuştur. “College Bound Sensors” Ulusal Raporunda (1999); müzik eğitimi alan öğrencilerin, matematik ve edebiyat alanlarında, müzik eğitimi almayanlara oranla daha başarılı olduklarını belirtmiştir. (Şendurur ve Akgül, 2002, s.166-168).

Müziğin insan yaşamında olmazsa olmaz bir olgu olduğu ve doğal çevresinde etkileştiği tekerleme, şarkı, ninni, çevresinde duyduğu melodilerin etkisinde olduğu görülmüştür.(Çilden, 2001, s.3).

İnsan davranışları değiştirilmeden hiçbir politik, ekonomik ve toplumsal gelişme sağlanamaz. Bu değişiklikler ise ancak eğitim yoluyla gerçekleştirilebilir. Yapılan bilimsel araştırmalar ve çağdaş eğitim alanındaki uygulamalar, nitelikli, sağlıklı ve istenilen davranışlara sahip nesilleri yetiştirmek için eğitime çok küçük yaşlarda başlanılmasının gerekliliğini ortaya koymuştur. (Koç, 1999, s.16).

İnsanın müziksel gelişimi, genel gelişimi ile birlikte işlemektedir. Anne karnında başlayan yaşam serüveninde, annesinin kalp atışlarından, annesinin dinlediği müziklerden ve uterusun dışından gelen yüksek seslerden etkilendiği söylenmektedir. Sese karşı ilk tepkilerin verildiği, daha çok fiziksel oluşum ve gelişimin ön plana çıktığı doğum öncesi dönemde başlayan müziksel gelişim, fetusun* uterus * içindeyken etkisinde kaldığı çevresel koşullar ile genetik ana yapının etkileşimi sonucunda yönlendirilir. Müziksel gelişim, doğum öncesi dönemde temellenerek, sürekli ilerleme göstermektedir. (Yıldız, 2003, s.1).

Bireylerin gelişimindeki en önemli basamak çocukluk çağı olduğuna göre, eğitim araştırma geliştirme ve uygulama çalışmalarının da bu doğrultularda şekillenmesi gerekmektedir. Bu sebepten dolayı da çocuk eğitimin ilköğretim çağında değil de okul öncesi eğitimi, hatta anne karnında başladığının altını çizmek gerekmektedir. Öğretmen ile öğrenci arasında doğru bir bağ kurulması gerekmektedir. Bu sebepten dolayı da eğitimci olarak eğitimini üstlendiğimiz çocukların en temel özelliklerini yeterli oranda kavramamız gerekmektedir.

* **Fetus:** Döl yatağı (uterus) içinde bulunan, embriyoya yaklaşık 7 hafta sonra verilen isim. (<http://tdkterim.gov.tr/?kelime=fetus&kategori=terim&hng=md>. 18.08.2007).

* **Uterus:** Gebelik süresince yavruya ev sahipliği yapan, doğum sırasında aktif rol oynayan genital kanal bölümü. (<http://tdkterim.gov.tr/?kelime=uterus&kategori=terim&hng=md>. 18.08.2007).

Doğum öncesi dönemin, gelişimin başlangıç noktası olması sebebi ile dış uyaranların ve annenin psikolojik durumunun bebek üzerindeki etkisinin, çok büyük olduğu bilinmektedir. Doğum öncesi dönemde bu tip dış uyaranlara maruz kalan ceninin, doğumdan 2,5 yıl sonra gözlemlendiğinde, toplumsal ilişkilerinde sorunlar yaşadığını, tehlikeler karşısında diğer çocuklara oranla daha çok kaygı gösterdiği görülmüştür. (Yavuzer, 2005, s.11).

Anne ve dolayısı ile de ceninin psikolojik sağlıklarının olumlu yönde desteklenmesinde, insan ruhunun gıdası olarak görülen müzik sanatından yararlanmak da pek tabii mümkündür. Annenin dinlediği müzik ile rahatlaması hatta ve hatta altıncı aydan sonra dış uyaranlar yardımı ile bebeğine müzik dinletmesi, anne karnında başlayan hayat serüveninde, müziğin insan ruhu üzerindeki olumlu katkıları ile tanışmasında da faydalı bir yöntem olacaktır.

Yapılan araştırmalar, annenin bebeğin göbeği üzerine parmakları ile hafif vuruşlar yapması, yumuşak ve gevşetici müziklerin dinletilmesi (dalga sesi, kuş ötüşü, yunusların sesleri v.b.) bebeklerin duygusal, fiziksel gelişimlerini olumlu bir şekilde etkilediğini göstermektedir. Bu olumlu gelişmeler doğum sonrasında da devam edecektir. (Summak ve Summak, 2005, s.90).

2.4.2. Okul Öncesi Dönemde Müzik Eğitiminin Önemi

Müzik erken çocukluk döneminin önemli bir malzemesidir. Çocuklar müzik ile yaratmaya, onu duymaya ve müzik ile birlikte hareket etme eğilimi içerisindedirler. Müziğin bir başka önemi de, duyguları iletme ve deneyimleri zenginleştirmesidir. Okul öncesi dönemde verilecek olan müzik eğitimi ile çevredeki sesleri tanıma, ayırt etme, şarkı söyleme, kelimeleri doğru telaffuz edebilme gibi birçok alanda gelişmeler sağlanmaktadır. (Sığırtmaç, 2006, 186-197).

Okul öncesi dönemde çocukların yeteneklerin ham bir şekilde ortaya çıkmasından dolayı, yeteneklerin doğru biçimde şekillendirilmesi son derece önemli bir konudur. Daha anne karnındayken yaşamın içerisine giren müzik, yaşantı süresince de etkisini sürdürmektedir. Çocuklara verilecek olan müzik eğitiminin yararları ile ilgili birçok araştırma bulunmaktadır. Müzik eğitimin yararlarını; kendini ifade edebilme, estetik

duygusunun gelişmesi, kültürel mirasın teşvik edilmesi, ses ve dil gelişiminin desteklenmesi, bilişsel gelişim, öz duygusunun gelişmesi, sosyal ve grup becerilerinin gelişmesi şeklinde özetlemek mümkündür. (Karşal, 2006, s.230-233).

Müzik ve ritim, çocukların sosyal ve duygusal yönden kendilerini ifade etmelerinde yardımcı bir kaynak olarak belirtilmektedir. Duygularını ifade etmelerini sağlamak, sevinci ya da hüznü söyledikleri şarkılardan ve dans hareketlerinden anlayabilmek mümkündür. Çocukların enerjilerini doğru olarak tüketebilmeleri ve yaratıcılıklarını geliştirebilmeleri açısından da müzik eğitimi önemli bir konudur. Kendi başlarına ya da arkadaşları ile bir arada akıllarını ve vücutlarını kullanabilmeleri ve bu durumun farkına varabilmeleri, öz güven kazanabilmeleri bakımından müzik eğitiminin önemi ayrı ayrı vurgulanmaktadır. Ayrıca çocuklar öğrendikleri müzikler ve danslar ile pratikler yaparak, vücutlarını da doğru bir şekilde kullanmayı öğrenmektedirler. (<http://search.colostate.edu/index.asp.07/12/2006>).

Çocukların yaşamlarında müzikal bir tecrübeye sahip olmaları için birçok sebep bulunmaktadır. Çocuklar sadece bir şarkı söyleyerek korkularını v.b duygularını ifade etmek isteyebilirler. Vücut hareketleri ile bedensel gelişimlerini destekleyebilecekleri gibi aynı zamanda yaptıkları danslar ile de duygularını dışa vurabilmektedirler. Müzik ile işbirliği yapılması sonucunda çocukların sosyal ilişkilerini geliştirme ve yardımlaşma gibi birçok özelliklerini desteklemek ve geliştirmek mümkün olacaktır. (<http://search.colostate.edu/index.asp.07/12/2006>).

Erken çocukluk eğitiminde müzik ve oyun, çocukların ortamlarını düzenlemeye yardımcı olmaktadır. Müzik eğitimi çocukların pozitif davranışlarını desteklemekte ve estetik duygularının gelişmesini sağlamaktadır. Araştırmalar tarafından da ortaya konulduğu üzere, müzik ve çocuk doğal bir ortaklık içerisinde dirler. Çocuklar yaşamlarının her anında müzik ile birlikte yaşamaktadırlar. Oyunlarında, diğer çocuklar ve yetişkinler ile kurdukları iletişimde, müziği hep beraberlerinde getirdikleri görülmektedir. Müzik çocuklar için bir arkadaş gibidir demek mümkündür. (<http://www.uwex.edu/ces/flp/ece/insights/pdfs/oct00.07.08.2007>).

Çocukların gelişimlerinin desteklenmesi için, onların yaşantılarındaki tek düzeliği gidermek, bedensel, ruhsal ve zihinsel sağlıklarını koruyabilmek gerekmektedir. Çocukların yapacakları sanatsal etkinlikler hem okulda hem de aile ortamında daima desteklenmelidir. Düzenli olarak yapılan sanatsal etkinlikler ile çocukların ruhsal yönden rahatlaması ve sosyal yönlerinin gelişmesi desteklenecektir. Eğitimin devamınca, çocukların gelişiminin dengeli ve doğru olarak gerçekleştirilebilmesi için onlara yardımcı olunması gerekmektedir. Bu bakımdan, çocuğun diğer bir çocuktan farklı bir yeteneğinin olduğunun bilincinde olması, önemli bir gelişim olgusudur. Bu sebepten dolayı da eğitim programlarının bu farklılıkların göz önüne alınarak hazırlanması önem arz etmektedir. (Çilden, 2001, s.1-8).

Çocuklar yaşantılarının devamınca farkında olmadan gelişen birçok bilgi ve yeteneğe sahiptirler. Bu bağlamda müziği bir eğitim aracı olarak kullanmak, etkili bir eğitimin olmasını sağlayacaktır. Algılama, yorumlama, yaratıcılık, düşünme, ruhsal yapısında olumlu davranışlar geliştirme, güven kazanma, gibi birçok konuda çocuklara verilecek müzik eğitiminin faydalarını görmek mümkün olacaktır. (Ürfioğlu, 1989; Aktaran: Malkoç, 2006, s.103-108).

Çocukların buldukları ortamlarda onlara sunulan olanakların, oyuncakların v.b. öğelerin içerisinde her zaman müziğe rastlamak mümkündür. Çocukların gelişimlerini desteklerken dikkat edilmesi gereken en önemli konulardan birisi de onların doğasını bozmamak gerektiğidir. Çocukların anne karnından itibaren duydukları sesleri melodik olarak algıladıkları, söylenen ninnilere karşılık vermeye çalıştıkları, konuşmaya başladıkları andan itibaren şarkı söyleme eğiliminde oldukları bilinmektedir. Bu şekilde başlayan müzikal çalışmalar, zaman içerisinde eğitim ortamı içerisinde de desteklendiği takdirde, çocukların dil, sosyalleşme, algı, gibi birçok gelişim basamakları da desteklenecektir. Eğitim kurumlarının gerekli donanımına sahip olması son derece önemli bir konudur. Özellikle çok hassas oldukları bu evrede çocukların duygularına hitap eden müzik derslerinin dikkatli bir şekilde işlenmesi çocukların gelişimleri için önemli bir konudur. (Malkoç, 2006, s.103-108).

Bireylerin gelişim alanlarını birbirlerinden ayrı olarak değerlendirmek ve eğitim programlarını bu şekilde düzenlemek son derece yanlış olacaktır. Her bir gelişim

alanı bir diğeri etkilemektedir. Bilişsel gelişim ile müzikal gelişim alanları da bunlara verilebilecek örneklerden biridir. Bilindiği gibi bilişsel gelişimin temel göstergelerinden birisi de akıl yürütmedir. Müzikal gelişimin temelinde de ritim algısı yer almaktadır. Bu durum müzikal gelişimin, çocukların gelişim basamakları içerisinde ki yerini özetler niteliktedir. (Aydın ve Mertoğlu, 2006, s.94-103).

Çocukların günlük yaşantılarındaki tekdüzeliği gidermek, bedensel, ruhsal ve zihinsel sağlıklarını koruyabilmek için, çocuklarımızı değişik aktivitelere yönlendirmek gerekmektedir. Müziğin de içinde bulunduğu sanatsal etkinlikler ile çocukların üzerindeki baskıların hafifletilebilmesi mümkün olabilir. Müzik insan yaşamında vazgeçilmez bir olgu olduğuna göre, müzik eğitiminin amacı; sanatın bu önemli boyutunu yeterli derecede algılanması ve çocukların davranışlarında olumlu değişiklikler meydana gelmesini sağlamaktır. (Çilden, 2001, s.1).

Çocuklar her türlü materyalden elde edilen sesleri kullanma, deneme ve öğrenmeye gereksinim duyarlar. Çocukların melodi kavramlarının, yetişkinlerinkinden farklı olmasından dolayı da değerlendirmenin daha farklı olması gerekmektedir. Çocuklar öncelikle sesler ile ilgilenir, neyin hangi sesi çıkardığını merak ederler. Çocuklara yaptırılan ritim çalışmaları ile çocukların sadece uygun zamanda uygun ritmi vermelerinin sağlanması olmadığı, çocukların ritmik etkiye karşı kendi fiziksel tepkisini ortaya koyabilme özgürlüğünün de ritim çalışmaları sırasında verilmesi gerektiği belirtilmiştir. (Nye, 1967, s.38, Aktaran: Çilden, 2001, s.2).

İnsan doğası gereği başarı isteği her zaman çocukların akıllarının bir köşesinde bulunmaktadır. Eğitimci olarak her zamanbu durumun bir şekilde farkında olmuşuzdur. Okullarımızda uygulayacağımız müzik programı içerisinde kullanacağımız çeşitli etkinlikler sırasında, çocuklara vereceğimiz bireysel ya da toplu roller ile onların grup içinde ya da toplum önünde oluşabilen sorunlarını da bertaraf edebiliriz. Bu motive edici ortamlar, ailelerin çocuklarının bireysel yeteneklerinin de farkında olmaları açısından da son derece önemlidir.

Bireysel ya da toplu çalışma olanakları olan müzik dersleri, çocukların içinde buldukları yaşa, çevreye ve kendi kişilik yapılarına göre farklı öğrenme ve gelişme özellikleri gösterdikleri göz önüne alınarak yapılmalıdır. Müzik sevgisini ve estetik

duygusunu uyandırmak, hayal dünyasında yer alan müziğin ortaya çıkmasına yardımcı olmak önemli olduğuna göre, eğitiminin başlangıç aşamasında derslerin bir bölümünün müzikli oyunlar ile çocuğun kendini ifade edebileceği ve zevk alabileceği biçimde düzenlenmesi gerekmektedir. (Eskioğlu, 2003, s.116).

“Yeni kuşakların müzik ile ilişkileri, ilköğretimden önce başlamalıdır. 5, 6 hatta 4 yaş bu eğitim için en uygun çağlardır. Şarkı söylemek, solfej yapmak, müzik aletleri ile yakınlaşmak, müzik dinlemek gibi faaliyetler ancak müzik yuvalarında gerçekleşebilir. Müzik yuvalarının yurdumuzun büyük kentlerinde kurulması, ancak, güçlü müzik kültürünü temsil eden elemanların, Ankara, İstanbul, gibi kentlerden ayrılıp, kendi kentlerine dönmeleri ile mümkün olabilir.” (Fenmen, 1950, s.1, Aktaran: Say, 1997, s.35).

Fenmen’in düşüncesi başlangıçta hayali gibi görünse de, aslında yapılmak istenen eğitim, çok da zor olmasa gerek. Eğer yeterli alt yapı sağlanırsa çok fazla bir maddi külfet doğurmadan, hatta var olan programlarda yapılacak küçük değişiklikler ile çocukların gelişimlerinin müzik ile desteklenmesi ayrı bir eğitim kurumu açmaya gerek kalmadan anaokulları, kreş ve yuvalarda gerçekleştirilebilir.

Çocukların gelişimlerinde doğru uyaranlar ile karşılaşmaları, motivasyon, sosyalleşme, ruhsal doyum v.b gelişim basamaklarında olgunluk kazanmaları önemli bir konudur. Müzik eğitimi, anılan bu gelişim basamaklarında olumlu bir etken olduğundan dolayı, profesyonel bir müzik eğitimcisiinden alacakları müzik eğitimi ile duygusal, zihinsel, fiziksel ve estetik duygularında büyük gelişmeler görülecektir. Müzik eğitimi programları hazırlanırken, çocukların gelişim özelliklerinin göz önünde bulundurulması ve müziğin eğitim programlarının bir parçası olarak düşünülmesi son derece önemlidir. (Çilden, 2001, s.1-8).

Müzik eğitiminin en önemli özelliklerinden birisi de çocuklara bireysel ve toplu çalışma ortamları verebilmesidir. Müzik derslerinde dikkat edilmesi gereken önemli bir konu; yaşa, çevreye ve çocuğun kişilik yapısına göre farklı öğrenme ve gelişme özellikleri gösterdiklerinin akıldan çıkartılmamasıdır. Müzik eğitimindeki ilk amaç müzik sevgisini uyandırmak, hayal dünyasında müziği geliştirmek olması nedeni ile derslerin önemli bir bölümünün, müzikli oyun ve drama ile çocuğun kendini ifade

edebilmesi ve yaratıcılıklarının ortaya çıkartabilmesine yardımcı olacak şekilde düzenlenmesi gerekmektedir. Çocukların beğenilerine hitap eden ve günlük yaşantıları içerisinde bulunan kavramlar ile ilgili şarkılar seçilerek, akılda kalıcı olması sağlanmalıdır. Böylece kazandırılmak istenen bilgi ve davranışlar daha kolay bir şekilde çocuğa aktarılacaktır. (Çilden, 2001, s.1-8).

Okul öncesi dönemde müzik eğitimi farklı bir önem ile değerlendirilmelidir. Müzik eğitimi ile çocukların dil, sosyal, bedensel, psiko-motor, duygusal, gelişimlerinin desteklendiği belirtilmektedir. Bu konuda ailelere de büyük sorumluluklar düşmektedir. Okul öncesi dönemde verilmesi gerek müzik eğitiminin önemi konusunda bilinçli bir şekilde davranmaları, sosyal yaşantısı içerisinde müziği daima ayakta tutmaları gerekmektedir. Ayrıca bu kurumlarda müzik eğitimi veren eğitimcilerinde gerekli bir takım donanıma sahip olmaları önemli bir konudur. Müzik dersi veren kişilerin, okul öncesi müzik eğitimi, çocuk gelişimi ve drama konularında yeterli bilgi birikimine sahip olması gerekmektedir. (Malkoç, 2006, s.103-108).

Çocuklar her türlü materyalden ses elde etme ve kendi melodilerini yaratma çabası içindedirler. Okul öncesi dönemde çocukların ilk olarak ilgilerini çeken farklı seslerdir. Hangi sesi hangi çalgının ya da oyuncağın çıkardığı daima bir merak konusudur. Burada ailelere ve eğitimcilere düşen görev, çocukların müziği yaşantılarının bir parçası haline getirmelerine yardımcı olmaktır. Müzik çocuklar için bir iletişim aracıdır. Bu nedenle de çocukların bu dili kullanmalarına yardımcı olmak önemli bir konudur. (Nye, 1967, s.38, Aktaran: Çilden, 2001, s.1-8).

Kurumlarda müzik eğitiminin verileceği ayrı bir köşe olması, hem verilecek eğitimin kalitesinin artmasına, hem de çocukların müziğin özel bir durum olduğunun farkına varmaları bakımından önemlidir. Olanaklar içerisinde sınıftaki bir köşeyi müzik aktiviteleri için ayırmak da yeterli olacaktır. Önemli olan, çocukların müzik dersinin ve dersin yapılan yerin özel olduğunu kavrayabilmeleridir. Vücut hareketleri ile desteklenecek müzikal faaliyetlerde, dar ve boğucu bir ortamda çalışmak çocukların algılarında olumsuz etkiler yaratacağından, müzik dersi için ayrılan kısmın aydınlık ve havadar olması da önemlidir. (Ersoy, 2006, s.38).

2.4.3. Okul Öncesi Dönemde Müzik Eğitiminin Gelişim Üzerindeki Etkileri

- *Müzik Eğitiminin Bilgi Kazanma ve Kavram Öğrenme Üzerindeki Etkileri*

Bilgi kazanma; öğrenme, öğrenilenden yararlanabilme, düşünme, ilişki kurma gibi becerilerin gelişmesidir. Zihin gelişiminin sağlıklı bir şekilde oluşması, uygun çevre koşullarına ve eğitime bağlıdır. Müzik eğitimi de zihin gelişimini destekleyici bir faktör olduğuna göre, çeşitli müziksel faaliyetler ile çocukların kavramları kazanması mümkündür. (Başer, 2004, s.271-284).

Okul öncesinde kazandırılması gereken bilgiler, müzik yardımı ile verilebilmektedir. Anlatılmak istenen konuları, çocukta şemalaşmasını istediğimiz bilgileri, öğreteceğimiz şarkılar, dramatize çalışmaları ile geliştirmek mümkündür. Örneğin; programlarda belirlenen, sayı, renk, büyük-küçük, ters-düz, ön-arka, sağ-sol, ileri-geri, düz-eğri, gibi kavramları geliştirmek için müzikten yararlanmak mümkündür.(Dinçer, 2000, s.8).

- *Müzik Eğitiminin Dil Gelişimi Üzerindeki Etkileri*

Müzik ve dil gelişiminin birbirleri ile olan ilişkileri eğitim ve gelişim süreçleri içerisinde her zaman önemini korumuştur. Dil öğreniminin, dilin kendine ait melodisinin fark edilmesine bağlı olarak geliştiği dil bilimciler tarafından da belirtilmektedir. Çocuk önce dilinin müziğini öğrenmekte, daha sonra sözcükleri öğrenmektedir. Çocuğun anadilini, diliyle aynı temel özellikler taşıyan ulusal müziği ile birlikte öğrenmesi, aynı zamanda onun sosyal ve kültürel bakımdan da dengeli ve sağlıklı bir birey olarak gelişmesinde önemli bir etken olacaktır. Doğru şekilde verilecek olan müzik eğitiminin fizyolojik olarak da dil gelişimini desteklediğini söylemek mümkündür. Şarkıları ezberleyerek sözcüklerin anlamını bilmese de birçok yeni sözcükle tanışacak ve zamanla tanıyarak anlamlandıracaktır. Şarkının melodisine ve ritmine uygun olarak söylenmesi, dil, ağız, dudak kaslarının hakimiyetini arttırmasına ve ses üreten organların çalıştırılmasından dolayı telaffuzun da düzgün hale gelmesine yardımcı olacaktır. Müzik eğitimi ile konuşma temposunu kontrol edebilme, doğru ses çıkarma, yorulmadan anlaşılır ve sağlıklı bir konuşma tonuna sahip olabilmekte mümkün olacaktır. (Başer, 2004, s.271-284).

Okul öncesi çocuğunun dil gelişimini sağlamak için yapılan çeşitli çalışmalar mevcuttur. Bu çalışmalarda sayımacalar, ninniler, tekerlemeler ve çocuk şarkılarından faydalanmak mümkündür. Fakat tüm şarkı, sayımaca v.b. materyallerin dil gelişiminde etkili olduğu da söylemek doğru değildir. (Dinçer, 2000, s.9).

- ***Müzik Eğitiminin Güven Duygusu Kazanma Üzerindeki Etkileri***

Okul öncesi çocuğu kendini topluluk içinde daha güvende hisseder. Müzik etkinlikleri çoğunlukla grup çalışmaları olmakla beraber, her çocuğun kişisel becerilerini sergileyebileceği çalışmalardır. Bundan dolayıdır ki bilinçli bir şekilde yapılan müzik eğitimi, çocukta güven duygusunu geliştirmeyi başarmaktadır. Bu aşamada bizlere düşen görev, uygulayacağımız müzik derslerinde sürekli aynı etkinlikleri yapmaktan kaçınmalı, fakat her yeni çalışmanın da bir önceki ile bağlayıcı olmasına dikkat etmemiz gerekmektedir. (Dinçer, 2000, s.9).

Toplum önünde tek başına şarkı söylemek, çalgı çalmak gibi müzik etkinliklerinde bulunan çocukların, teşvik edilmesi, aileleri ve öğretmenleri tarafından takdir edilmesi, bir işi başarma duygusunun hissettirilmesi, öz eleştirisini yapabilmesinin sağlanması, güven duygusunun artmasında son derece etkili olacaktır. Müzik eğitimi; aynı ortamı paylaşma, bir grubun, etkinliğin ya da bir amacın parçası olabilme duygularının da kazanılmasında etkindir. Toplu olarak yapılan müzik çalışmalarıyla, disiplinli olma, sırasını bekleme, sabretme gibi sosyal hayatın gereği olan alışkanlıkların da kazanılmasında önemli katkılar sağlamaktadır. Grup içerisinde şarkı söylerken sesini kullanmayı, yanındaki arkadaşlarını ve diğerlerini dinleyerek sesini denetlemeyi öğrenen çocuklar toplum içerisinde başkalarının da olduğunu ve onların dinlenmesi gerektiğini kavrayabilmektedirler. (Başer, 2004, s.271-284).

- ***Müzik Eğitiminin Ses ve Kulak Eğitimi Üzerindeki Etkileri***

Müzik eğitiminde kullanılacak en doğal ve en kullanışlı çalgı, insan sesidir. Okul öncesi dönem çocuğu için de kendi sesini kullanması ve elindeki bu çalgının farkına varması, onun müziğe katılmasını sağlamak ve doğru bir müzik eğitimi almasında en önemli etkenlerden birisidir. Okul öncesi dönemde erkek ve kız çocukları aynı ses

genişlikleri ve teknik özelliklerine sahiptirler. Bu bakımdan okul öncesi müzik eğitiminde eğitimcilerin de çocukların ses gelişimlerini tamamlamalarına yardımcı olmaları önemli bir konudur. (Başer, 2004, s.271-284).

- ***Müzik Eğitiminin Tartım ve Estetik Duygusu Geliştirme Üzerindeki Etkileri***

Ses ve tartım, müziğin birbirlerinden ayrılmaz iki ögesidir. Çocuk duyduğu ya da söylediği ezginin tartımını içinde hissedemezse, tartım duygusu gelişemez. Bu aşamada öğretmene düşen görev, söylenen ya da dinlenen ezginin tartımının el çırpılarak, ayak vurarak, müziğe uygun yürüyerek, sıçrayarak, basit çalgılarla eşlik ederek öğrenciler tarafından yaşanmasını sağlamaktır. (Dinçer, 2000, s.7).

Sürekli olarak iyiyi, güzeli, doğruyu duyan ve söyleyen çocuğun müzik zevki, doğal olarak daha iyi gelişecektir. Okul öncesi çocuklarında bu beğenin gelişmesini de okula geliş ve gidişlerde, kahvaltıda, temizlik yapılırken v.b. etkinlikler sırasında hafif bir şekilde dinleterek sağlayabiliriz. (Dinçer, 2000, s.8).

- ***Müzik Eğitiminin Psiko- Motor Gelişim ve Dikkat Gelişimi Üzerindeki Etkileri***

Okul öncesi ve daha öncesi yıllardan itibaren çocukların ilgi duydukları ve yaşadıkları içerisinde yer alan ritim çalışmaları ile dikkat, denge ve tepki becerilerinin geliştiği, el, kol, ayak, baş, göz koordinasyonunun sağlandığı, davranışlarda incelik ve çeviklik kazanıldığı gözlenmektedir. Duyular arasındaki koordinasyonu, görme, duyma, şarkı söyleme, ayakla ritmi takip etme gibi birçok eylemi aynı anda müziğin gereği olarak gerçekleştirilebilmektedirler. Müziği dinlerken duygulanmak ve her hangi bir çalgıyla hayata getirmek, şarkı söyleyerek çalgı çalmak gibi birçok farklı eylemin çeşitli mekanizmaları harekete geçirdiği gözlenmektedir. (Gültek, 2002, s.22, Aktaran:Başer, 2004, 271-184).

Anne karnında başlayan ve devam eden sesin kaynağına yönelme ihtiyacı, çocukların bedensel devinimler yapmasına, dolayısı ile de kaslarının gelişmesine yardımcı olmaktadır. İlk ses çıkartma ve sonrasında zamanla konuşma yetisi ile devam eden şarkı söyleme ve nefes alma çalışmaları da solunum kontrolü ve akciğer gelişiminde etkili olmaktadır. (Çilden, 2001, s.1-8).

Ayrıca çocukların şarkı söyleme, şarkıya uygun olarak dans etme, serbestçe hareket ederlerken el ve ayakları ile def, tahta sopalar, metalafon v.b. çalgıları kullanma, eşliğe uygun olarak yürüme, sıçrama ve benzeri davranışlar ile dikkatleri de gelişmektedir. (Dinçer; 2000, s.8).

Müzik eğitiminin bir diğer etkisi de dikkat gelişimi konusundadır. Çocukların neler gördüğünü, duyduğunu ve okuduğunu hatırlaması, eğitim hayatları süresince dikkat edilmesi gereken bir durumdur. Konsantrasyon bir nevi beyin jimnastiği olduğundan dolayı, hedefi doğru saptamak ve ona yönelmek akademik hayatta başarıyı da beraberinde getirecektir. Dikkat gelişimini sağlamanın yollarından biri de müziktir. Müziği doğru tanımlamak ve uygulamak için de müziği bilerek uygulamak önemlidir. Çünkü müzik, kendi iç disiplini dolayısıyla ciddi ve doğru verilmesi gereken bir eğitimidir. Müziğin kendi disiplinini kontrol etmeye çalışmak zamanla dikkat gelişimini de olumlu olarak etkileyecektir. (Çilden, 2001, s.1-8).

2.4.4. Okul Öncesinde Müzik Eğitimi Çalışmaları

- *Ses Eğitimi*

Okul öncesi müzik eğitiminde önemli bir basamak ses eğitimidir. Ses eğitiminin amacı çocuklara profesyonel şarkı söylemeyi öğretmek ya da akademik olarak alacakları bir eğitimin başlangıcını yapmak değildir. Ses eğitiminin amacı; doğru nefes alma, doğru telaffuz edebilme ve ileride karşılaşacağı fiziksel problemleri aza indirmeye olarak sıralanabilir. Ayrıca, ses eğitiminde kullanılan görsel ve sözel materyaller ile de tüm dersin ortak amacı olan zevk eğitiminin de başarı ile sürdürülmesi mümkün olacaktır.

Okul öncesi ses eğitiminde en çok başvuracağımız şarkı söyleme etkinlikleri ile ilgili olarak, okul öncesi çocukların, şarkı söylemekten son derece zevk aldıkları, çocuklar için seçilecek olan şarkıların, onların günlük yaşamlarından aşına oldukları konular ile ilgili olmasının daha etkili olacağı dikkate alınmalıdır. Örneğin; hayvanlar, oyuncaklar, günlük yaşam kuralları gibi daha sade ve akılda kalıcı konulardan seçilmesi gerektiğinin altı çizilmiştir. (<http://search.colostate.edu/index.asp.07/12/2006>).

Okul öncesi dönemde verilecek olan ses çalışmalarının içerisinde, çocukların çevrelerindeki sesleri tanıma (yağmurun çatıdaki tıkırtısı, suyun akışı, kuş sesleri, motor horultusu v.b.) çalışmaları yapılması gerekmektedir. Bu sayede çocuklar çevrelerinde duydukları sesleri tanımlama, ayırt etme ve taklit etme faaliyetlerini yerine getirebileceklerdir. (Sığırtmaç, 2006, s.186-197).

Okul öncesi eğitim kurumlarında görev alacak öğretmenler için ses eğitimi çok önemlidir. Doğru ve güzel şarkı söyleyemeyen, söylediği şarkılar ile çocuklarda etki yaratmayan öğretmenler, müzik ile eğitimde başarılı olamayacakları için, müzik eğitimi ile programın desteklenmesi de mümkün olamayacaktır. Çocuklara verilecek yanlış ses eğitimi, çeşitli ses bozukluklarına neden olabileceği gibi çocukların beğeni gelişimlerinin de doğru oluşmamasında önemli olabilmektedir. (Dinçer, 2000, s.29).

Doğru ve yararlı ses eğitiminin başlangıcında, ilk olarak öğretmenin kendi sesi ile örnekler vermesi, daha sonra çocuklara uygulaması gerekmektedir. Ses eğitimi sırasında önemli olan doğru nefes alma, çocukların anlayabileceği şekilde kısaca tarif edilmelidir. Şarkılar seçilirken, minör ve majör üçlü aralıklar ile yazılmış eserler tercih edilmelidir. Ses eğitimine “u-ü-i” harfleri ya da bu harfleri içeren tekerlemeler ile başlamak doğru olacaktır. Çünkü bu harfler ile ağız boşluğu daha geniş bir hal almaktadır. Gerekirse “g-k-y” gibi sessiz harfler ile de eğitimi desteklemek gerekmektedir. (Dinçer, 2000, s.29).

- ***Kulak ve Beğeni Eğitimi***

Kişinin sesleri doğru olarak duyabilmesi, duyduğunu algılayabilmesi için verilen eğitime kulak eğitimi denir. Okul öncesi eğitim kurumlarında görev alacak öğretmenler için kulak eğitimi, en az ses eğitimi kadar önemlidir. Sesleri doğru olarak duyamayan, o nedenle de doğru sesten şarkı söyleyemeyen, sesler arasındaki farkı ayırt edemeyen öğretmenler çocukların müzik ile eğitimlerinde faydalı olamazlar. (Dinçer, 2000, s.31).

Tartım çalışmalarında kullandığımız alıştırma tımları, kulak eğitimi çalışmalarında da kullanılabilir. Ayrıca söyleme ve dinleme çalışmaları, müzikal belleği geliştirme çalışmaları da yaptırılmalıdır. Şarkı dinletimi ve öğretiminde de

serbest yaratıcı dans etkinlikleri ve müzikli oyunlardan yararlanılmalıdır. Dikkat edilmesi gereken nokta, tüm uygulamalar sırasında kullanılan müziklerin zevk eğitimi için doğru seçilmiş ve etkili olması gerekliliğidir. (Dinçer, 2000, s.32, 33).

Okul öncesi dönemde, profesyonel eğitimciler tarafından yönlendirilmemiş çocukların ses tellerinde ileriki yıllarda karşılaşılabilecekleri çeşitli rahatsızlıklar görmek mümkündür. Yanlış verilecek eğitim, gereksiz yere bağırma, çocukların dil gelişimlerini de olumsuz olarak etkilemektedir.

○ *Çocuklar için yazılmış ve eğitim de kullanılabileceğimiz müzik örnekleri*

1. S.Prokofiev: Peter ve kurt po.67
2. M.Ravel: Çocuk ve büyücüler / Kaz ana
3. C.S.Saens: Hayvanlar karnavalı
4. P.Tchaikovsky: Çocuklar için albüm op.39
5. W.Walto: Çocuklar için müzik
6. B.Bartok: Çocuklar için volüme 1
7. E.Coates: Cinderella / Kendini beğenmiş dev / Üç ayı
8. C.Debussy: Oyuncaklar kutusu / Çocukların köşesi
9. A.Khachaturian: Çocukların albümü
10. F.Liszt: Noel ağacı

Kulak eğitiminde, çocukların gözlerini kapatması sağlanarak onlara çeşitli melodiler ve sesler dinletilmeli, çocuklara dinledikleri seslerden sorular yöneltilmelidir. “Hangi sesleri duydukları” “Sesin nereden geldiği” gibi sorular sorulabilir. Ritim oyunları düzenleyerek, müzik aletlerini kullanmayı, ritimsel deneyler yapmaları da ritim faaliyetlerinde kullanılabilecek bir yöntemdir. Çocukların vücutları ve sınıfta var olan ritim çalgılarını kullanarak daha önce çalışılan ritim ve melodilerden oluşan bir repertuar ile küçük bir orkestra kurmak yararlı bir etkinlik olacaktır. Kurulan bu orkestra içerisinde çocukların farklı ritimler kullanması da istenerek algılarının güçlendirilmesi sağlanacaktır. (<http://search.colostate.edu/index.asp.07/12/2006>).

- ***Ritim Eğitimi***

Müziğin akışını sağlamak için kullanılan metronomun, çocuk müzik eğitiminde yeri bulunmamaktadır. Çocuklar metronom olarak kendi bedenlerini kullanırlar. Çevremizdeki sesleri ritmik ve ritmik olmayan sesler olmak üzere iki grupta toplayarak, ritmin çevre ile olan bağına da kurmuş oluruz. Örneğin, çocuklara gözlerini kapattırıp çevrelerinde ki sesleri duymaya çalışmalarını söyleriz, daha sonra bu sesleri ritmik olanlar ve ritmik olmayanlar şeklinde sınıflandırma yapabiliriz. Duydukları ritmik sesleri ayak vurarak, el çırpılarak, ya da mevcut ritim çalgıları ile taklit ederek ritim çalışması yaptırabiliriz.(Morgül; 2004, s.1).

Bireylerin farklı yetenek alanlarına sahip oldukları bilinmekle birlikte, bireylerin tüm gelişim alanları ile birlikte bir bütün olarak değerlendirilmesi de gerekmektedir. Bu dönemde özellikle ritim çalışmaları ile çocukların algılarının güçlendirilmesi gerekmektedir. Okul öncesi kurumlarının, müzik programı uygulayabilecek yeterli materyale sahip, görev yapan öğretmenlerin müzik eğitiminin önem ve yararlarına ilişkin gerekli donanıma sahip olması, müzik becerilerinin sadece kendisi ile sınırlı olmadığı diğer gelişim basamaklarını da olumlu şekilde desteklediğinin bilinmesi, bu dönemde çocuklara verilecek okul öncesi eğitiminin kalitesinin artmasında da etken olacaktır. (Aydın, Mertoğlu; 2006, s.94-103).

Yaş grubu ne olursa olsun ritim duygusunun geliştirilmesi ve her çocuğun ritmi algılayabilmesi için, ritim oyunlarına sıkça yer verilmelidir. Ritim okumaya geçilmiş olsa dahi grup ile yapılan bir ritim oyunu, grup ile birlikte başarmanın hazzını çocuğa yaşatmak bakımından önemlidir. Çocuklar çoğu zaman tek başlarına başaramadıkları bir ritmi gruba uyarak başarabilirler. (Morgül; 2004, s.1).

Okul öncesi dönemde verilen ritim eğitiminde amaç; çocuklara belirli ritim kalıplarını öğretmek değildir. Çocukların ritim duygularının ve yeteneklerinin farkına varmalarına yardımcı olmaktır. Ritim eğitimi ile ritim duygusunun gelişmesinin yanı sıra, denge, dikkat, tepki, büyük ve küçük kasların gelişimlerinin sağlanması, el, kol, ayak, baş, göz gibi organlar arasındaki koordinasyonun sağlanması da amaçlanmaktadır. (Sun ve Seyrek:1998, Aktaran:Sığırtmaç, 2006, s.186-197).

Ritim çalışmalarının başlangıcında şu şekilde çalışmalar önerilir; önce çocukların daire şeklinde dizilmeleri sağlanır; daha sonra piyanoda her hangi bir melodi dinletilir. Öğretmen ilk önce kendisi el vuruşu ile ritim tutmaya başlar. Bu çalışmanın başında doğru şekilde ritme eşlik etmeleri için, başlangıçta kolay bir melodi seçilmelidir. Çocuklar ilk olarak öğretmenin el vuruşlarına bakarak ritim tutmaya çalışmaktadırlar. Çalışmanın ikinci aşamasında, sınıf içerisinde var olan bir ritim çalgısı ile ritme eşlik etmeleri sağlanmalıdır. Böylece sınıfta küçük bir ritim grubu oluşturularak daha sonra başka melodilere eşlik etme çalışmaları ile ritim algıları güçlendirilmektedir. (<http://search.colostate.edu/index.asp.07/12/2006>).

- ***Müzikli Drama ve Yaratıcı Dans Etkinlikleri***

Yaratıcı dans çalışmaları, müzik saatinde uygulanacak ise, 5-6 dakika olmalıdır. Çalışmaların süresi fazla olursa, taklit ve yinelemeler olacağından dolayı, çalışma etkili olmayabilir. Yaratıcı dans çalışmalarına eğitim yılının başında değil de bir iki ay sonra başlamak daha iyi etki alınmasını sağlamaktadır. (Dinçer, 2000, s.77).

Dramatize çalışmaları, müzik etkinliklerinin vazgeçilmez parçalarındandır. Öğretmen, çocuklara konu vererek dramatize etmelerini isteyebileceği gibi, çalışılan şarkının sözlerinden de yola çıkarak, yeni bir drama yaratılabilir. Müzikli drama çalışmalarında, hem sözlerin, hem de ezginin tam olarak anlaşılması gerekmektedir. (Dinçer, 2000, s.76).

Drama çalışmalarının okul öncesi müzik eğitimi etkinlikleri arasında zorunlu olarak yer alması gerekmektedir. Öğretmen, drama çalışmasından, özellikle de müzikli drama çalışmasından, kendi hedefleri doğrultusunda yararlanabilir.

Yaratıcı drama ve dans etkinlerinin, çocukların gelişimleri üzerindeki etkileri şu şekilde sıralanabilir;

- Çocuğu yaratıcılığa yönlendirir ve ilgi ve yeteneklerini sergilemesini sağlar
- Konular üzerinde düşündürerek dikkatini geliştirir
- Düşüncelerini davranışa dönüştürme becerisi kazandırır
- Öğrenilen bilgileri ve davranışları pekiştirir. (Dinçer, 2000, s.77).

Yaratıcı drama ve dans etkinlerinin, çocukların müzikal bellek gelişimleri üzerindeki etkileri, şu şekilde sıralanabilir;

- Sözlere kolayca öğrenir ve ezberler
- Sözlere anlamlarını kavrar
- Ezgiyi çabuk öğrenir
- Öğrenmesi kalıcı olur. (Dinçer, 2000, s.77).

2.5. Türkiye’de Okul Öncesi Dönem Müzik Eğitimi

Yapılan literatür tarama çalışmalarından da anlaşıldığı üzere, Türkiye’de okul öncesi dönemde müzik eğitiminin maalesef özel kurumlar bünyesinde sınırlı kaldığı görülmektedir. Fakat çocukluk çağının önemini 16.yy’ da fark edildiği görülmektedir. Cumhuriyet Döneminde Fenmen tarafından ortaya atılan “Müzik Yuvaları” (Bkz.s:4) düşüncesinin paralelinde çeşitli araştırma ve çalışmalar yapılmaya başlandığı da tespit edilmiştir. Fakat yapılan akademik çalışmaların uygulama sahalarında hayata geçirilmediği ya da konunun önemini halen ülkemizde tam olarak anlaşılmadığını belirtmek mümkündür.

Müzik eğitiminin gelişim üzerindeki etkileri ile ilgili benzeri araştırmalar, ilgili araştırmalar bölümünde yer almaktadır.

Bilimsel olarak da ispatlanmasına rağmen müzik eğitimi, ülkemizde eğitim veren okul öncesi kurumlarında halen etkinlik adı altında ve yetersiz düzeyde verilmektedir. Bu yetersizliğin en büyük sebeplerinden birisi de üniversitelerin okul öncesi öğretmeliği programlarında verilen müzik eğitiminin eksik kalmasıdır. Yapılan araştırmanın sonuçlarından da anlaşılacağı üzere, araştırmaya konu olan v.b. müzik eğitimi çalışmalarının, sınıf öğretmenleri tarafından uygulanmasında eksiklikler olacağı anlaşılmaktadır. Bu sonuçtan yola çıkarak üniversitelerin müzik öğretmenliği bölümlerinde yürütülen eğitim programlarında da eksiklikler olduğu, halen belirli yaş gruplarına yönelik uzmanlaşma olmadığı da dikkati çekmektedir.

Bu bakımdan “Türkiye’de Okul Öncesi Dönem Müzik Eğitimi” başlığı altında yazılabilecek literatürün eksikliğine dikkat çekmek gerekmektedir.

2.6. Dünyada Okul Öncesi Dönem Müzik Eğitimi

2.6.1. Kodaly ve Müzik Öğretim Yöntemi

Z. Kodaly, 16 Aralık 1882 yılında Macaristan'ın Kockskemet kasabasında dünyaya gelmiştir. Kırsal yaşama olan hayranlığı onun Macar müziğine ve kültürüne olan sevgisinin artmasına neden olmuştur. Bartok ve Ligeti ile beraber, geleneksel Macar müziğinde önem yaratan üç büyük besteciden biri olan Kodaly'nin birçok eserinde halk motifleri yer almaktadır. Bunlar arasında, baladlar, orkestra çalışmaları, oda müzikleri, koraller, şarkılar, halk şarkıları ve çocuk şarkıları bulunmaktadır. 1900'lerin başlarında, meslektaşı Bartok ile beraber, Avrupa müzik kültürü ve halk müzikleri üzerine çalışmalar yapmıştır. 1905 yılında, Macar halk müziklerini toplamaya başlamışlar ve 20 halk şarkısının düzenlemelerinden oluşan koleksiyonu yayınlamışlardır. 1921 ve 1937 yıllarında Kodaly ve Bartok, Macar halk müziğini anlatan iki önemli kitap daha yayınlamışlardır. Bu çalışmalar, batı dünyası etno müzikoloji bilginleri tarafından geçerliği ve kabul görür hale gelmiştir. (Kodaly www.kodaly.org.au/zoltan_kodaly_28/04/2006).

2.6.1.1. Macaristan Anaokullarında Müzik Eğitimi

İlk anaokulu, 140 yıl önce Theresa Brunswick tarafından Macaristan da kurulmuştur. Daha sonra, Alman resmi okulları kurularak, çocukların Almanca konuşmaları ve şarkılar söylemeleri sağlanmıştır. 1840'da Amelica Bezeredi, Macar koleksiyonlarını oluşturan, şarkı ve şiirlerden alıntılar yaparak, "Flori'nin Kitabı" adlı eseri yayınlamıştır.(Sandor, 1969, s.35).

Dr. Aron Kiss, köylü çocukların eğitiminde, anaokulu şarkıları koleksiyonlarını kullanarak devir yaratmıştır. Bu şekilde, Macar geleneklerinin gerçek yapı taşlarını korumakla kalmamış, ayrıca anaokulu ve diğer okullara da ruh vermiştir. Öğretmenler için ritim ve şarkı koleksiyonları yayınlamıştır. 19. yy sonlarına doğru Macar müzik eğitimine baskı yapan pek çok dokümanın da farkına varmış ve bu şarkı ve şiirler için bir denetim yaparak, Alman şarkılarının Macar halk ezgilerini etkilediğini ve zayıflattığını tespit etmiştir. (Sandor, 1969, s.36).

Bu zaman zarfında, Z. Kodaly'nin ilk çalışması olan “ Müzik ve Anaokulları” ortaya çıkmıştır. Kodaly Macar okullarında kullanılan müziklerin tonlarını, şiddetle kusurlu bulmuştur. Kodaly, Aron Kiss'in hazırladığı koleksiyona dikkat çekerek daha başlangıç aşamasında bunların unutulmaya başladığını belirtmiştir. Kısa bir zaman sonra “Macar müzik korosu”nu kurarak, çocuk şarkılarının ve şarkılı oyunlarının bir sistematik yolu olduğunu keşfetmiştir. Daha fazla materyal sahibi olduktan sonra, şarkı kitaplarını örnekler ile anlamlaştırmış ve resmi okul programında kullanılan şarkıları radyo programları ile duyurmuştur. (Sandor, 1969, s.36).

- ***Anaokullarında Söyleme Dersleri***

1957 yılında, müzik eğitim çalışmalarında Macar öğretisine örnek ve temel olan bir el kitabı kullanılıyordu. Bu kitap, anaokulu öğretiminde gerekli olan materyalleri anlatmaktadır. Anaokulları için hazırlanan çalışma planında; 3 yaş küçük grup, 4-5 yaş ortanca grup, 5-6 yaş büyük grup olarak tasarlanmıştır. Bu çalışmalar doğrultusunda hazırlanan kitap, müzik eğitimi ve söylem eğitime adanmıştır. Ayrıca kitapta, anneler için de dil bilgisi, küme, alan ve form, fiziksel gelişim ve el çalışmaları bulunmaktadır. (Sandor, 1969, s.37).

Hazırlanan bu el kitabı müzik çalışmalarında kullanılan orijinal Macar halk şarkılarının, çocukların ana dillerini anlayacakları şekilde şarkı söylemekten zevk almaları ve sesleri doğru şekilde telaffuz etmeleri için kullanılmaktadır. Müzikal duygu ve zevki geliştirmek, ritmik anlam ve müzikal duymayı düzeltmek, grup olarak söyleyebilmek, özel günlerde şarkılar söyleyebilmek ve performans gösterimi ile ilgili eğitimlerde bu kitaba ihtiyaç duyulmaktadır. (Sandor, 1969, s.38).

- *Anaokullarında müzik öğretimi ve organizasyonu*

<u>Konu</u>	<u>Ders numaraları</u>		
	<u>Küçük</u>	<u>Ortanca</u>	<u>Büyük</u>
	3-4	4-5	5-6
Anne dil bilgisi	3	3	4
Farkındalık			
Küme–alan-form	--	1	1
Söyleme –müzik yazısı	1	2	2
El becerileri	1	2	2
Fiziksel gelişim	1	2	2

(6 hafta günde 1 periyot) (günde 1-2 periyot) (günde 1-2 periyot)

- *Üç yaş çocuklar için verilen konu başlıkları*

Küçük grup şarkı repertuarı, 18-20 adet şiir ve söyleme oyunlarından oluşmaktadır.

- *Ritim çalışması:* Dinletilen bir sesin (plak, herhangi bir materyal, v.b.) tanımlanması ve taklit edilmesi, hareket ederek bir yandan el çırpa bir yandan da ayakları yere vurarak tempo tutma, kafiyeli şiirler ve eşlikli şarkılar ile yapılır.
- *İşitme çalışması:* Doğru ritmik şarkı alıştırmalarında, kelimeleri ayrı ayrı tekrar ederek, özellikle konuşmada, kafiyeli şiirler ve oyunlar tercih edilmelidir. Çocuklara çalmayı ve seslerini öğrendikleri, davul, simbal, zil v.b. çalgıların sesleri dinletilerek farklarını ayırt etmeleri ve sesleri tanıma çalışmaları yaptırılır.
- *Müzik dinleme çalışması:* Öğretmenler, hayvanları anlatan kısa şarkılar ve halk ezgilerini kullanabilirler. (Sandor, 1969, s.39).

- ***Dört-beş yaş çocuklar için verilen konu başlıkları***

Ortanca grup repertuarı, 20-25 adet kafiyeli şiir, söyleme oyunları ve ünison* şarkılardan oluşmaktadır.

- ***Ritm çalışması:*** Hafif hafif el çırparak, manalı oyun hareketleriyle, ritmik şarkılar ile merdiven çıkıp inme ve el çırpma şeklinde, 2/4 ve 4/4 ölçü kalıplarında ritim çalışmaları yaptırılabilir. Yavaş ve çabuk arasındaki farkın anlatılması için davul ve zil kullanılabilir.
- ***İşitme çalışmaları:*** Aynı sesteki şarkı alıştırmaları ve deyimlerden oluşan şarkıları kullanarak, herkes tarafından bilinen şarkıları “la-la-la” hecesi ile söyleyerek, alt ve üst oktav sesleri tanıma çalışmaları yaptırılabilir.
- ***Dinleme çalışmaları:*** Çocuklara, aynı şarkının bir kaç versiyonu, çalgılar ile (keman- flüt-saksafon) ezgiler dinletilebilir. (Sandor, 1969, s.39).

- ***Beş-altı yaş çocuklar için konu başlıkları***

Büyük grup repertuarında 25-30 adet methiye, özel şarkılar ve şiirler bulunmaktadır.

- ***Ritim çalışması:*** Çocuklara hızlı ve yavaş arasındaki farkı anlatmak için tempo farklılığı oyunları, adımları değiştirme, şarkının ritmine uygun olarak el çırpma ve başları sallama çalışması yaptırılabilir. Ayrıca 2/4 lük ritim ile el çırpma, oyunlarda bir grubun, diğer grubu bastırarak şekilde ritim tutması ve perküsyonlar ile çalışmalar desteklenebilir.
- ***Dinleme çalışmaları:*** İyi yorumlanmış klasik eserler, enstrümantal parçalar ve koro eserleri, kanonlar, dinletilebilir. (Sandor, 1969, s.39).

* **Ünison (İng.):** Adı ve sesi aynı. Sesteş. (Çerçioğlu, 1985, s.103).

- ***Anaokullarında Şarkı Söylemeyi Öğretme***

Öğretmenler, grupların yıllık planlarını tasarlar ve özel ihtiyaçlarını belirlerler. Müzik, ritim ve duyma çalışmalarında kullanılacak materyalleri belirlerler. Çocuklar şarkıları sadece, duyarak öğrenebilirler. Bundan dolayı da onların daha fazla sevecekleri halk ezgilerinden oluşan materyalleri kullanmak gerekmektedir. Öğretimde kullanılan oyunlar, çocukların zihin gelişimlerini arttıran ve müziğin ilerlemesini teşvik eden çalışmalardır. Bu oyunlar ile çocukların kelimeleri doğru söylemelerini sağlamak mümkündür. (Sandor, 1969, s.40).

- ***Ana Okullarında Ritim Duygusunun Geliştirilmesi***

Şiirler ve şarkılar gelişmeye büyük ölçüde yardımcı olmaktadır. Kelimelerin verdiği vurguları belirterek, şiirleri heceleyerek, oyun içinde bunları söylerken el çırpma, çömelleme v.b ritmik hareketler yaparak uygulamalar yapılmaktadır. Şiirleri eşit bir şekilde bölerek ve verilen metin ile karışık tartımlar kurarak ritim çalışmaları desteklenmektedir. Oyun hareketlerini tekrarlayarak, kelimelerin hareket içindeki anlamlarını öğrenerek, (yıkama, hamur yoğurma v.b) ritim egzersizleri yapılabilir. Anaokulu şarkıları, çocukların içindeki yeteneklerin ortaya çıkmasına yardımcı olmaktadır. Ayrıca, uygulamada yer alan basit dans çalışmaları da ritim çalışmalarının içinde kullanılabilir. Üç yaş grubundaki çocuklara çeyrek vuruşlar anlatılırken bir adımı çeyrek dilimlere bölerek anlatabiliriz. Müzik olmadan, sadece davul ve zil sesi verilerek ritmi daha iyi duymaları sağlanabilir. Halk şarkılarını ve çocuk şarkılarını öğretirken, flüt ve keman ile daha iyi verim almak mümkündür. Kodaly, pentatonik tonlarda, metalofon ve silafon ile iki oktavlık alıştırmalar yapılır ise daha iyi sonuç alınacağını belirtmektedir.(Sandor, 1969, s.41).

Örneğin, el çırpma ve yürüme, aynı anda kullanılabilir. Küçük bir grup önce düzensiz olarak ritim tutarken daha sonra düzenli bir şekilde ritmik eşlik yapmaya başlarlar. Şarkının bir kısmında sadece el çırpılarak, bir kısmında da sadece şarkı söyleyerek uygulama yapılabilir. Büyük gruplara, hem el vuruşu hem de şarkı söylemeyi, aynı anda yaptırmak mümkündür. Çocuk şarkılarından alınan motifler ile el vuruşları yaptırılarak müzikal hafızanın güçlenmesi de sağlanır. Önce öğretmen örnek bir ritim vurur, daha sonra da, çocukların tekrarlamasını ister. Çocuklar bu

öğrendikleri kalıbı kullanarak kendi aralarında çalışmalar yapabilirler. Anaokullarında kullanılan birçok şarkıyı söylerken (ti-ti-ti) veya (ta-ta-ta) heceleri kullanılır. Böylece soru-cevap şeklinde çalışma yapılmış olunur. (Sandor, 1969, s.41).

- *Anaokullarında İşitme Çalışmaları*

İlk olarak, çocukların şarkı tonunda söyleyebilmelerinin sağlanması, çalışmalarda önemli bir adımdır. İkokula gitmeden önce doğru tonda söyleyebilmeleri, iyi telaffuz edebilmeleri, grup çalışmalarında her iki grubun da birbirlerinden üstün olabilmesi ve yardımsız bir şekilde doğru olarak nota okumaya başlayabilmesi gerekmektedir. Şarkı repertuvarları oluşturulurken temel ve basit tonlarda 3-6 notalı şarkılar seçilmelidir. “mi ve si” notaları naturel olmalıdır. Anaokulu şarkılarında kullanılan ezgilerde genel olarak 2 li minör ve 3 lü majör tonlar kullanılır. (Sandor, 1969, s.41).

Macar besteciler, çocukların şarkılarında, Macar müzik geleneklerine uygun şekilde ezgiler yaratmışlardır. Kodaly’ nin yaptığı çalışmada, (Küçük çocuklar için 50 şarkı) pentatonik tonlar kullandığı ve her zaman kullanılan şarkılardan cesur bir şekilde uzaklaştığı görülmektedir. (Sandor, 1969, s.42).

Anaokulu öğretmeni, eğer grup içinde doğru tonda söyleyebilen bir çocuk var ise ilk önce ona söyleterek entenasyonun* iyi olmasını sağlayabilir. Şarkı içinde yüksek ve alçak perdelerden söylenme sağlanmalıdır. Bazı zamanlarda, birkaç çocuk ton dışına çıkabilirler. Böyle durumlarda aynı şekilde pratik yapılmalıdır. Yüksek ve alçak perdeler arasındaki fark, çalgılar ile anlatılabilir. (Sandor, 1969, s.42).

Anaokullarında, başlangıç düzeyinde içsel duymanın gelişmesinin sağlanması çok önemlidir. Daha önce hiç müzikal denemeleri olamayanlar için, bu şekilde şarkıları öğrenmek daha kolay olacaktır. Eğer doğru kelimeler, aralıklar kullanılırsa güvenli bir ilerleme olacaktır. Gruplar hem bireysel hem de toplu olarak test edilmelidir. Müzikal hafıza birçok şarkı ile gelişip düzeltilebilir. Bu çalışma, çocukların çabuk

* **entenasyon Fr.:** Tona ve akorda göre sesin temizliği, uyumu ve rengi. (Çerçioğlu, 1985, s.50).

bir şekilde öğrenmeleri için kuraldır. Tonları ezberletmek çok yavaş bir metottur ve her zaman doğru olmayan bir yöntemdir. Müzikal hafızanın gelişimine yardımcı olacak deyimler belirlenmeli, 2/4lük şarkılar söylenmeli ve sonra da duymaları sağlanmalıdır. (Sandor,1969, s.42).

Çocuklar farkında olmadan tonları da renklendirirler. Sessiz bir şekilde dinlemeyi ve çeşitli objeler ile kendi aralarında değişik ezgiler yaratmaya çalışmalıdırlar. Öğretmen önce bir çalgıyı veya objenin sesini dinletir ve sonra çocukların gözleri kapalı iken çıkartılan sesin hangi çalgıdan ya da objeden çıkartıldığını tanımlamaya çalışmalarını ister. Bu yolla farklı tonları da kavrayabilirler. Bazı çalışmalarda da çocukların çevrelerinde duydukları sesleri tanımları istenebilir. Örneğin; bazı araba ya da makine sesleri v.b. sesler. (Sandor, 1969, 42).

Dinamiklerdeki farklılıklar, birçok yolla gösterilebilir. İlk olarak alçak-yüksek ses, sonra el çırparak şarkıyı önce yavaş sonra yüksek sesle söyleyerek gösterebiliriz. 6 yaş çocuklarda dinamikler üç farklı yolla piyanoda (mf * - f *) gösterilebilir.

Bu çalışmalar ile çocuğun doğru tonu bulması sağlanır. Çocukların müzikal kulak gelişimi sağlanırken şarkı söyletme ile beraber müzikal oyunlarda kullanılmalıdır. Çocuğa önce bildiği ve aile içinde her zaman söylenen şarkılar söyletilerek ses genişliği saptanır. Müzikal ezgiler kullanılarak daha yumuşak şarkılar ile kulak ve ses gelişim çalışmaları yapmak mümkündür. (Sandor, 1969, s.43).

* **mf (mezzo forte):** Orta kuvvette gürlük derecesi. (Çerçioğlu, 1985, s.69).

* **f (forte):** Kuvvetli gürlük derecesi. (Çerçioğlu, 1985, s.41).

2.6.2. Carl Orff ve Müzik Öğretim Yöntemi

Alman besteci ve eğitimci Orff, 10 Temmuz 1885–29 Mart 1982 tarihleri arasında yaşamıştır. Birinci Dünya Savaşından sonra Münih, Mannheim ve Darmstadt' ta piyano ve orkestra öğretmeni olarak çalışmıştır. Çocuklar ile birlikte olması onun eğitimci yanının ortaya çıkmasını sağlamıştır. Eğitimde yenilikler arayan Orff, çocukların hemen kavrayabileceği en basit aranje* biçiminin vurmalı çalgılar olduğunu düşünmüştür. (http://www.classiccat.net/orff_c/biography.htm#Life 10.08.2007).

Orff yönteminde temel amaç; ritim duygusunun ve yaratıcılığının ortaya çıkartılmasını sağlamaktır. Orff çalgıları, okul öncesi çocuklarının fiziksel özelliklerine uygun olarak rahatlıkla çalabilecekleri bir yapıya sahiptirler. Bu nedenle de okul öncesinde Orff çalgılarının önemi artmaktadır. Bu yöntemle uygulanacak olan müzik derslerinde sınıfın gruplara bölünerek (dinleme ve çalma) yöntemin uygulanması dersin verimliliğini arttıracaktır.

Orff öğretisinde doğaçlama ve yaratıcılık, öğrenme sırasında vücut seslerini kullanma ve tüm bunların ritim ile birleştirilmesinin önemi vurgulanmaktadır. Bu öğretilere göre; çocukların ortaya çıkarttıkları ve tekrarlamaktan hoşlandıkları şarkı, şiir, tekerleme v.b çalışmalar temel alınmalıdır. Çocukların yaşantılarının içerisinde yer alan şarkılar v.b aktivitelerden yararlanarak ritmik el çırpma, şarkı söyleme, v.b çalışmalar ile hem çocukların ilgilerinin ayakta kalması sağlanmakta, hem de müzikal ritmik algıları güçlendirilmektedir. (Wheeler ve Raebeck,1975, Aktaran: Sığırtmaç, 2005, s.70).

Orff, dil gelişimine de ayrı bir önem vermektedir. Bu nedenle atasözleri, özdeyişler ve tekerlemeleri, drama ve ritmik hareketler ile birleştirilerek kullanmaktadır. Yapılan drama çalışmalarına Orff tarafından geliştirilen ritim çalgıları da eklenerek derslerin daha kalıcı olması amaçlanmaktadır. Çalgıların farklılıkları algılama, ritmi ayarlama, hareket ile sesi birleştirebilme çalışmalarının yaptırılması ile müzikal algıları da güçlendirilmektedir. (Levine, 1994, Aktaran: Sığırtmaç, 2005, s.71).

* **aranje (aranjman) Fr.:** Müzik eserini bir çalgı ile çalınabilecek şekilde tertipleme. (Çerçioğlu, 1985, s.14).

- ***Araştırma ve keşif aşaması:*** Ses ve hareket ile araştırma ve keşfetmeyi kapsamaktadır. Hareket Orff öğretisinde temel noktalardan biri olduğundan dolayı, çocukların hareket ederek araştırma içerisinde olmaları sağlanmalıdır. Çocukların çevrelerinde duydukları her türlü sesi, araştırma keşfetme ve tanımlama aşamasında Orff çalgıları bu durumu desteklemelidir.
- ***Doğaçlama aşaması:*** Bu aşamada müzik ile diğer unsurların birleştirilmesi gerekmektedir. Bireylerin her birinin, grubun bir üyesi olduğunu ve grup bütünlüğü içerisinde davranılması gerekliliğinin çocuklara öğretilmesi gerekmektedir.
- ***Taklit aşaması:*** Ritim ve vücut hareketleri kullanılarak, temel becerilerin kazandırılması bu aşamanın ilk amacıdır. Çocukların kendi vücutlarının farkına varması ve bu hayati çalgının nasıl kullanılacağına öğretilmesi gerekmektedir. Bu aşamada en büyük görev, taklit edilecek model olduğundan dolayı öğretmene düşmektedir.
- ***Yaratıcılık aşaması:*** Orff öğretisinin bu aşamasında, verilen temel müzik eğitimi sonrasında çocukların kendi başlarına bir şeyler ortaya koymaları istenmektedir. Çocukların yaratacakları müzik, dans v.b faaliyetlerini sergilemelerine olanak verilmesi önemli bir konudur. (Sığırtmaç, 2005, s.72).

Orff Çalgılarının Eğitimdeki Yeri ve Önemi

Carl Orff, Güneydoğu Asya'da ve Afrika'da görülen bu çalgıların, bugünkü evrensel yapısına ulaşmasını sağlamıştır. Orff çalgıları ezgili ve ezgisiz olarak iki grupta toplanmaktadır.

Ülkemizde henüz yaygın bir kullanım alanı olmamakla beraber bazı özel kuruluşlarda Orff çalgılarının kullanımı ile ilgili eğitimler verilmektedir. Orff çalgıları, okul öncesi dönem çocukları için, taşınması kolay, değişmez akortlu olmaları, ayrıca ritim duygusunun ve motor becerilerin gelişmesinde de son derece etkilidirler. Orff, 1930-1935 yılları arasında yayınladığı Schulwerk (öğretici eser) adlı kitap ile, bu yöntemin daha geniş alanlarda (Okul öncesi eğitimi, İlk ve orta öğretim müzik eğitimi, Özürlü çocukların eğitimlerinde, Hafif müzik, Caz, Senfonik orkestralarda) kullanılmasını sağlamıştır. (Dinçer, 2000, s.40).

2.6.3. Jacques Dalcroze ve Müzik Öğretim Yöntemi

Emile Jaques Dalcroze, 1865-1950 yılları arasında yaşamıştır. Pedagoji, onun çalışmalarının merkezini oluşturmaktadır. Birçok ünlü sanatçı ve yazar, Geneva’da kurulan Dalcroze Enstitüsü’nde Dalcroze öğretim yöntemini incelemiş ve eğitim almıştır. Çalışmalarına burada devam eden Dalcroze, yöntemini dünyanın her yerine yaymıştır. (<http://www.dalcroze.ch/html/en/furtemil.htm> 04/05/07).

Dalcroze yönteminde, insanın sahip olduğu yeteneklerin mümkün olan en fazla şekilde ve aynı anda ortaya çıkması ve geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Geliştirdiği bu yöntem ile doğal ritimlerin insanın kendi vücut hareketlerinde olduğunu belirtmektedir. Yöntem; “hareket”, “dinlenme”, “yaratma” şeklinde sıralanmaktadır. Dalcroze yönteminde motor gelişiminin, duyularının gelişmesi, yeteneklerin farkına varma ve geliştirilmesi hedeflenmektedir. (Sığırtmaç, 2005, s.75).

Jacques Dalcroze, “Dalcroze Eurythmics” (ritmik anlayış geliştirme) metodu olarak bilinen yönteminde bulunan “ritme fiziksel tepki verme” düşüncesini; belirli bir sisteme dönüştürme olarak özetlemek mümkündür. Bu yöntemde hedef, ritim aracılığıyla beyin ve vücut arasında hızlı ve düzenli iletişim yaratmak ve ritmin hissedilmesini fiziksel bir anlayış biçimi haline getirmektir. (Gehrrens, 1944, Aktaran: Dünder, 2003, s.171-180).

20. yy’ın ilk yarısında geliştirilen bu müzik eğitim yöntemi, Orff, Kodaly ve Suzuki tarafından geliştirilen müzik öğretimi yaklaşımlarının tarihsel açıdan öncüsü sayılabilmektedir. Müziğin temel öğesinin ritim olduğu ve müzikteki tüm ritimlerin kaynağı insan bedeninin sahip olduğu doğal ritimlerin, ortaya çıkartılıp geliştirilmesi gerekliliği belirtilmektedir. (Özmenteş ve Bilen, 2005, s.87-102).

Müziğin insan yaşamındaki yeri, önemi ve kullanım şekli konusunda yapılan çeşitli araştırma ve çalışmalar araştırmacı tarafından belirtilmiştir. Ülkemizde kullanılan eğitim programları içerisinde müzik eğitiminin önemini de bu doğrultuda belirtmekte yarar bulunmaktadır.

2.7. İlgili Araştırmalar

Okul öncesi eğitiminin çocuk gelişimi üzerindeki önemi ve bu dönemde eğitiminin vazgeçilemeyecek basamaklarından birisi de müzik eğitimidir. Eğitim hayatlarına başlamaları ile amansız bir yarışa başlayan çocukların, duygusal ve zihinsel olarak da gelişimlerinin ortaya çıkartılması için çeşitli sanatsal faaliyetlerden yararlanmak gerekmektedir. Bu açıdan müziğin insan yaşamındaki yeri ve önemi hakkında vermiş olduğumuz bilgilerin paralelinde, müzik eğitiminin insan gelişimindeki önemi ile ilgili araştırmaları konunun öneminin vurgulanması bakımından incelemek gerekmektedir.

Okul öncesi dönemde kavram eğitiminde müziğin etkisi ile ilgili olarak yapılan literatür taramasında, müziğin kavram eğitiminde bir araç olarak kullanılması ilişkin çalışmalara pek rastlanılmamıştır. Ancak konu ile dolaylı olarak ilgisi olduğu düşünülen, okul öncesi çocukların eğitiminde müziğin olumlu etkilerini ortaya koyan bazı araştırmaların da bu araştırmayı desteklediği düşünülmektedir.

Anne karnındaki bebeğin duyduğu ve duyduğunu hatırladığı anlaşıldıktan sonra yapılan çalışmalarda, çocuğun müzikalitesinin daha anne karnındayken geliştiği belirtilmektedir. Anne karnındayken dinlediği müzikler, ileride oluşacak müzik beğenisini önemli ölçüde etkilemektedir. Bu sonuçlardan dolayı da en büyük sorumluluk anneye düşmektedir. Çocukların müzik sevgisi, kültürü, psikolojik, zihinsel, bedensel gelişimi bakımından annelerin gebelikleri süresince doğru müziği dinlemeleri önem taşımaktadır. (Akıncı, 2005, s.615).

Colorado Bölge Üniversitesinde yapılan bir araştırmada, müziğin çocuklar için büyümlü bir yanının olduğu vurgulanmıştır. Örneğin; babanın ya da annenin söylediği ninniler bebeği rahatlatmaktadır. Kardeşler, bebek bakıcıları ya da ebeveynlerin klasik veya ayarlanan kaliteli herhangi bir müziğin dinletmesi, ebeveynler tarafından basit ve anlaşılır şarkıların çocukların kulaklarına fısıldanması ile müzikal beğenilerinin artmasına yardımcı olabilmek mümkündür. Bebeklerin müziği duyabildikleri, hatta bu durumun anne rahminde iken gerçekleştiği tespit edilmiştir. Çocukların müzikal algılarının oluşması için, giyinirken, yıkanırken, yemek yerken, v.b. faaliyetler sırasında, yumuşak bir ses tonu ile söylenen şarkılar etkili olmaktadır.

Çocuk şarkılarındaki ritimlerin farkına varılması için ritim çalgıları ile ya da onları dans ettirerek, sallayarak, v.b, çeşitli ritim faaliyetlerde bulunmakta yarar vardır. Bebeklerin gösterdikleri tepkiler; çağıldamak, mutlu bağırışlar, şeklinde görülmektedir. (<http://search.colostate.edu/index.asp.07/12/2006>).

Müzik eğitiminin insan beyni üzerindeki etkileri ile ilgili olarak Mc Master Enstitüsü bünyesinde yapılan araştırmaya göre, müzik eğitimi alanların almayanlara oranla IQ seviyelerinin daha yüksek çıktığı görülmüştür. Bu araştırma sonuçlarında, müzik eğitimi alan çocukların almayanlara oranla daha erken okuma yazma öğrendiği, hafızalarının da daha fazla geliştiği görülmüştür. Müziğin, çocukların beyin gelişimlerine etkilerini tespit amacı ile yapılan araştırma sonucunda, idrak etmeye ilişkin gelişmelerinde de büyük etkilerinin olduğu ve müzik eğitiminin okul öncesi ve ilkökul müfredatlarının önemli bir parçası olmasının gerektiği belirtilmiştir. (<http://www.oxfordjournals.org/07.12.2006>)

Müzik eğitiminin çocukluk dönemindeki etkileri ile ilgili olarak benzer bir çalışma da Kaliforniya Üniversitesinde Weinberger (1994) tarafından yapılmıştır. Deneysel modellenmiş olan araştırmada, sosyo-ekonomik ve IQ yönünden gruplar eşitlendikten sonra, çalışma sonucunda, deney grubunun elde ettiği başarının kontrol grubuna oranla daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Kodaly müzik eğitim yöntemleri kullanılan araştırmada deney grubunda bulunan çocukların okuma ve algı başarılarının yüksek bir şekilde ortaya çıkmasından da anlaşılacağı üzere müzik eğitiminin bireylerin gelişimlerinde çok önemli bir yer tuttuğu görülmektedir. (<http://www.musica.uci.edu/mrn/V1I2F94.html.07.12.2007>).

Ritim algısı ile ilgili yapılan çalışmada; 3 yaşına kadar çocukların genelde, kısa şarkılara daha fazla ilgi gösterdikleri tespit edilmiştir. Hafızaları tam olarak gelişmemiş olmasından dolayı da bu evrede çocukların birkaç sözcükten oluşan şarkıları daha kolay hatırlayabildikleri, şarkı öğretimi sırasında sözlerin arasına yerleştirilen hareketlerin onlara ilginç geleceği, bu durumun da ritim algılarında ve hatırlamalarında etkili olduğu belirtilmektedir. Yürümeye başlamış çocukların dikkat süreleri uzun değildir. Sadece bir oyunu oynamak için hazır oldukları zaman dikkatlerini toplayabilmektedirler. Bundan dolayı da müziğin içinde her zaman oyun olması gerekmektedir. (<http://search.colostate.edu/index.asp.07/12/2006>).

Okul öncesi dönemde müzik eğitiminin etkileri ile ilgili olarak Choi tarafından yapılan araştırmada; 5-6 yaş çocuklara yönelik olarak hazırlanan ritim eğitiminin çocuklarda ritim duygusunun gelişmesine etkileri incelenmiştir. Yapılan araştırmaya toplam 30 çocuk katılmıştır. Deneysel olarak yürütülen çalışmada örneklem grubu ön test sonuçlarına göre yüksek puan alanlar ve almayanlar olarak iki gruba ayrılmış, araştırmacı tarafından hazırlanan ritim eğitim programı düşük puan alan çocuklara uygulanmıştır. Son test sonucunda, araştırma başında düşük puan elde eden grup verilen ritim eğitimi ile yüksek puan alan grubun seviyesine ulaşmıştır. (Choi; 2007).

Müzik eğitiminin çocukların bilişsel gelişimlerdeki etkileri incelemek amacı ile Shaw, Levine, Wright, Dennis, çeşitli çalışmalar yapmışlar ve müzik eğitimi alan çocukların almayanlara göre mantıksal hafıza ve algılama yeteneklerinin daha fazla geliştiğini belirtmişlerdir. Beynin dil ve müzikle ilgili işlevlerini üstlenen sol lobundaki bölümün geliştiği ve müzik eğitiminin beyin anatomisinde değişikliğe neden olduğunu ispatlamışlardır. Müzikle profesyonel bir şekilde uğraşan kişilerin iki beyin yarım küresini birbirine bağlayan ve aradaki iletişimi sağlayan “corpus callosum” * adlı yapının da normalden büyük olduğu saptanmıştır. (Tozar, 2002, s.53, Aktaran:Başer, 2004, s.271-284).

Müzik eğitimi ile bilişsel gelişim arasındaki güçlü bağlantı, araştırmalar neticesinde ortaya konulmuştur. Yapılan çalışmalar sonucunda, “Erken müzik eğitimi”nin, özellikle de piyano derslerinin, çocukların beyinlerindeki işlem merkezlerini geliştirdiği gözlenmiştir. Okul öncesi dönem çocukları üzerinde yapılan çalışmalar sonucunda, 3-5 yaş arası çocukların 6 aylık piyano dersinden sonra, matematik ve diğer bilimler açısından çok önemli, gelişmeler gösterdikleri tespit edilmiştir. (Beachwood, 1997, Aktaran: Çilden, 2001, 1-8).

* **corpus callosum Lat.:** İnsanda ve yüksek memelilerde ön beyin yarım kürelerini birbirine bağlayan büyük bağ. (<http://tdkterim.gov.tr/?kategori=terimarar&kelime=nasırlı%20cisim.14/08/07>).

Müzik eğitiminin bilişsel gelişime etkileri ile ilgili olarak yapılan bir başka çalışma da Whittell tarafından yapılmıştır. Araştırma sırasında altı ay süresince 4 yaşındaki 2 çocuk gurubundan birine piyano dersi diğer gruba da bilgisayar dersi verilmiştir. Derslerin sonucunda iki gruba da, IQ testleri uygulanmış ve piyano dersi alan grupta %34'lük daha fazla gelişme görülmüştür. Bu sonuçlardan sonra, aynı çalışma California Wisconsin Üniversitesi nöroloji uzmanları tarafından farklı sosyo-ekonomik sınıflardan gelen 78 çocuk üzerinde denenmiş ve “Müzik Nörolojik Sistemin Evrenini Geliştirir” şeklinde sonuca varılmıştır. (Çilden, 2001, s.1-8).

Mitchell, D.L tarafından yapılan araştırmada, müzik eğitiminin akademik başarıya etkisi incelenmiştir. Araştırmaya yaşları 6 ile 7 arasında değişen 138 çocuk dahil edilmiştir. Müzik yeteneğinin akademik başarıya olan etkisinin tespit edilebilmesi için “Rhythmic Competency Analysis Test” ölçeğinden yararlanılmıştır. Test sonucunda elde edilen bulgular; müzik yeteneği olanların akademik başarısının olmayanlara oranla daha yüksek çıktığı tespit edilmiştir.. (Mitchell, 1994).

Müzik eğitiminin dil gelişimine etkisinin incelenmesi ile ilgili olarak yapılan bir araştırmada, deney ve kontrol gruplarının günlük faaliyetleri içerisine yerleştirilen “ritmik tekrarlama”, “müzikal hafıza” ve “ses renklerini tanıma”, çalışmaları uygulanmıştır. Yapılan bu müzik eğitimi programı sonucunda gruplardan elde edilen veriler Anova testi ile değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda; müzik eğitiminin dil gelişimi üzerinde etkili olduğu tespit edilmiştir. (Moyeda, 2006).

Karşal tarafından yapılan araştırmada; okul öncesi çocuklarda matematik yeteneği ve müzik yeteneği arasındaki ilişki incelenmiş ve müzik eğitiminin matematik performansı üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Araştırmaya okul öncesi kurumlara devam eden 225 çocuk dahil edilmiştir. Örneklem grubuna matematik yetenek testi ve müzik yetenek testi uygulanmış ve matematik yeteneği ile müzik yeteneği arasında $p<0,01$ düzeyinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Çalışmanın ikinci aşamasında deneysel çalışma yürütülmüştür. Ön test sonrasında deney grubundaki çocuklara, matematik faaliyetleri sırasında arka plan müziği dinletilmiştir. Ayrıca haftada iki kez de araştırmacı tarafında hazırlanan müzik eğitimi çalışmalarına

katılmışlardır. Araştırma sonucunda deney grubunda bulunan çocukların kontrol grubuna oranla daha yüksek bir başarı elde ettiği tespit edilmiştir. (Karşal, 2004).

Hurwitz, Wolf, Bortnick ve Kokas tarafından yapılan araştırmada; birinci sınıf öğrencilerine verilen müzik eğitiminin okuma performansları üzerindeki etkileri incelenmiştir. Örneklem grubu demografik düzeyde eşitlendikten sonra, deney grubuna “Kodaly Tekniği” ile müzik eğitimi verilmiştir. Sekiz ay haftada beş gün ve 40 dakika olarak yürütülen çalışma sonucunda, deney grubundaki çocuklarının okuma puanlarının kontrol grubuna oranla daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. (Weinberger, 1994).

Bilhartz ve arkadaşları tarafından yapılan bir araştırmada; müzik eğitiminin çocukların bilişsel gelişimlerine etkisi incelenmiştir. Yaşları 4 ve 7 arasında değişen 71 çocuk araştırma örneklemini olarak belirlenmiştir. Çocukların bilişsel gelişimlerinin tespiti için “Stanford-Binet Intelligence Scale” testi, müzik yeteneği gelişimi için ise, “Young Child Music Skills Assesment” testi uygulanmıştır. Deney grubuna 30 hafta ve haftada 75 dakika süre ile müzik eğitimi verilmiştir. Araştırma sonucunda deney grubundaki çocukların kontrol grubuna oranla daha fazla başarı elde ettiği görülmüştür. (Bilhartz, Bruhn, Olson; 2000).

Gilleece tarafından yapılan araştırmada müzikal yetenek ile yabancı dil gelişimi arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmada; müzik yeteneği ile dil yeteneğinin gelişim bakımından benzerlik gösterdiği, müzikal yeteneğin aslında kendine özgü ikinci bir dil olduğu vurgulanmıştır. Bentley ölçeği kullanılarak 149 denek bu araştırmada değerlendirmeye alınmıştır. Uygulamada örneklem grubuna 41 farklı ritmik çalışma verilmiş bunlar dil gelişimi ile sentezlenerek değerlendirmeye alınmıştır. Araştırma sonucunda müzik eğitiminin yabancı dil gelişiminde etkisinin olduğu sonucuna varılmıştır.(Gilleece; 2006).

Mertoğlu ve Aydın tarafından müzik eğitiminin bilişsel gelişime etkileri ile ilgili olarak yapılan bir başka araştırmada ise, 5-6 yaş çocukların akıl yürütme yetenekleri ile ritim algıları arasındaki ilişki incelenmiştir. Örneklem grubuna anaokuluna devam eden 157 çocuk seçilmiştir. Araştırma sonucunda 5 yaş çocukların akıl yürütme

yetenekleri ile ritim algıları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamış; 6 yaş çocuklarda ise anlamlı bir ilişki belirlenmiştir. (Mertoğlu, Aydın; 2006).

Rauscher tarafından yapılan “Mozart Etkisi” başlıklı araştırmada, Mozart müziğinin bilişsel gelişime etkisi incelenmiştir. Araştırmada okul öncesi dönem çocuklarından seçilen 41 çocuk örneklem grubu olarak belirlenmiştir. Deney grubundaki çocuklara 10 dakika süre ile Mozart’ın “Re Majör Pişano Sonatı” (K448) dinletilmiştir. Araştırma sonucunda müzik dinletilen deney grubun zeka puanlarının kontrol grubuna oranla daha fazla çıktığı tespit edilmiştir. (Hui, 2006).

Müzik eğitiminin erken çocukluk döneminde psiko-motor ve bilişsel alanlar arasındaki bağlantının incelenmesi amacı ile yapılan bir araştırmada; bu dönemde müzik eğitimi alan ve bir çalgı çalmayı öğrenen çocukların zihin ve beden bağlantısını kurmada kolaylık kazandığı tespit edilmiştir. (Blasi, Foley, 2006).

Hareket yetisinin artırılması ve müzik eğitiminin bu konudaki etkisinin incelenmesi amacı ile yapılan araştırmada; 90 çocuktan oluşan bir örneklem grubu seçilmiştir. Bu gruptan 50 çocuk deney grubu, 40 çocukta kontrol grubu olarak belirlenmiştir. Deney grubuna iki ay süre ile müzikli hareket programı uygulanmıştır. Kontrol grubundaki çocuklara standart program içerisindeki beden eğitimi programı uygulanmıştır. Araştırma sonucunda deney grubundaki çocukların, atlama, dinamik dengede durma yetilerinde artma olduğu tespit edilmiştir. (Zachopoulou, Tsapakidou, 2004).

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Yapılan bu araştırmada; okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 60-72 aylık çocukların, müzik yolu ile kavram gelişimlerinin incelendiği bu araştırmada, deneme modeline uygun olarak düzenleme yapılmıştır.

Araştırma katılan Kontrol ve Deney grupları eşit özelliklere sahip ve yansız olarak tespit edilmiştir. Grupların tespitinden sonra araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan değerlendirme ölçeğinin ön testi iki gruba da eş zamanlı olarak uygulanmıştır. Örneklem grubunun yansız bir şekilde tespitinden sonra, Deney grubuna, belirlenen kavramların etkin bir şekilde kazandırılması amacı ile hazırlanan müzik eğitimi uygulanmıştır. Belirlenen zaman içerisinde tamamlanan müzik eğitiminden sonra her iki gruba da eş zamanlı olarak son test uygulanmış ve değerlendirme sonuçları istatistiksel analizlerden sonra raporlaştırılmıştır.

3.2. Araştırma Evreni

İstanbul ili Kadıköy ilçesindeki devlete bağlı anaokullarına devam eden, yaşları 60 ay ile 72 ay arası, normal ve sağlıklı gelişim düzeyine sahip çocuklar bu araştırmanın çalışma grubunu oluşturmaktadırlar.

3.3. Çalışma Grubu

2006-2007 eğitim öğretim yılında Öğretmen Harun Reşit İlköğretim Okuluna devam eden, yaşları 60 ay ile 72 ay arasında değişen 24 kız, 26 erkek çocuk olmak üzere toplam 48 çocuk, bu araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır.

Bu çocukların: 9'u kız, 14'ü erkek olmak üzere toplam 23 çocuk Deney grubunu, 13'ü kız, 12'si erkek olmak üzere toplam 25 çocuk Kontrol grubunu oluşturmaktadır. Araştırmada çalışma grubu tespit edilirken, seçiciliği arttırması bakımından özel okul seçilmemiştir.

Örneklem grubunun kardeş sayısı dağılımına göre; deney grubunda; ailede tek çocuk olan 9, bir kardeşi olan 10, iki kardeşi olan 3, dört kardeşi olan 1, beş ve daha fazla kardeşi olan 0 çocuk bulunduğu; Kontrol grubunda; tek çocuk olan 2, bir kardeşi olan 19, iki kardeşi olan 3, dört kardeşi olan 0, beş ve daha fazla kardeşi olan 1 çocuk bulunduğu belirlenmiştir.

Örneklem grubunun ailedeki çocuk sırası dağılımına göre; araştırmaya konu olan çocuklardan, Deney grubunda; ailedeki birinci çocuk olan 13, ikinci çocuk olan 7, üçüncü çocuk olan 2, dördüncü çocuk olan 1, beşinci ve sonrasında doğan 0 çocuk bulunduğu, Kontrol grubunda birinci çocuk olan 5, ikinci çocuk olan 18, üçüncü çocuk olan 1, dördüncü çocuk olan 0, altıncı ve sonrasında doğan 1 çocuk bulunduğu tespit edilmiştir.

Örneklem grubunun okul öncesi eğitime devam süresi değişkeni dağılımında; Deney grubunda okul öncesi eğitime bir yıl devam eden 21 çocuk, iki yıl devam eden 2 çocuk bulunduğu, Kontrol grubunda eğitime bir yıl devam eden 24 çocuk, iki yıl devam eden 1 çocuk bulunduğu belirlenmiştir.

Grubun okul öncesi eğitime başlamadan önce ya da okul öncesi eğitimi sırasında özel müzik dersi alma değişkenine göre dağılımında; Deney grubunda özel müzik dersi alan 0, almayan 23 çocuk, Kontrol grubunda özel müzik dersi alan 1, almayan 24 çocuk bulunduğu belirlenmiştir.

Örneklem grubundaki çocukların ailelerinde müzik ile ilgilenen olma durumuna göre dağılımında; Deney grubunda ailesinde müzik ile ilgilenen 1, ilgilenmeyen 22 çocuk bulunduğu görülmektedir. Kontrol grubunda ailesinde müzik ile ilgilenen 0, ilgilenmeyen 25 çocuk bulunduğu görülmektedir.

3.4. Verilerin Toplanması

3.4.1. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verilerinin elde edilmesinde araştırmacı tarafından geliştirilen “Kavram gelişim ölçeği” ve “Ön-test ve Son-test değerlendirme formu” veri toplama aracı olarak kullanılmıştır.

3.4.1.1. Kavram Gelişim Ölçeğinin Geliştirilmesi (K.G.Ö)

Araştırma ile ilgili bilgilerin toplanmasına 2005 yılı Ocak ayında literatür taraması ile başlanılmıştır. Yapılan literatür taraması çalışmalarında “Bracken Temel Kavram Ölçeği” (Akman, 1995) incelenmiş; uzman görüşleri doğrultusunda anılan ölçeğin yapılan çalışma bulgularına ulaşmada kullanılamayacağına karar verilerek, araştırma için yeni bir ölçek geliştirilmesine karar verilmiştir. Araştırmada kullanılan ölçeğin geliştirilme çalışmalarına da 2005 yılı Mayıs ayında başlanmıştır. Hazırlanan ölçek taslakları beş ayrı akademisyenin görüşüne sunulmuş, gerekli düzeltmeler yapılarak ölçek araştırma için hazır hale getirilmiştir.

2006-2007 eğitim öğretim yılı başında, geliştirilen ölçek için geçerlilik-güvenirlilik çalışmaları, Küçükçekmece Belediye Anaokulunda 60-72 aylık yaş aralığındaki 100, Marmara Üniversitesi Göztepe ve Haydarpaşa Uygulama Anaokullarından 36 çocukla yapılmıştır. Çalışma tamamlandıktan sonra bir hafta ara ile aynı gruplardan 30 çocuğa test-tekrar test çalışması uygulanmıştır. Bu çalışma ile ölçeğin devamlılık katsayısı hesaplanarak istatistiksel analizlere ilave edilmiştir. Belirtilen okullardan elde edilen veriler istatistiksel analizden geçirilerek geçerlilik güvenirlilik çalışması tamamlanmış ve ölçek uygulamaya hazır hale getirilmiştir. Ölçeğin geçerlilik-güvenirlilik analizleri; “3.4.3. Verilerin Çözümlemesi” bölümünde verilmiştir.

3.4.2. Uygulama

Araştırma için belirlenen okulda gerekli çalışmaların yapılabilmesi için yasal izinler alındıktan sonra, 2006-2007 eğitim öğretim yılında belirtilen okuldaki anasınıflarından sabah grubu Deney grubu olarak, öğleden sonra grubu ise Kontrol grubu olarak yansız bir şekilde belirlenmiştir.

2006 Eylül ayında, Deney grubuna uygulanacak olan müzik dersi için gerekli materyaller ve ders esnasında kullanılacak müzikler, araştırmacı tarafından geliştirilerek, çalışmalar için hazır hale getirilmiştir. Kullanılacak materyallerin araştırmacının amacı doğrultusunda, belirtilen kavramların gelişimini destekleyici nitelikler taşımasına özen gösterilmiştir. Deney grubuna kazandırılması amaçlanan toplam 16 kavram ile ilgili hazırlanan müzik dersinin içeriği, Boş/Dolu, Tek/Çift

kavramları için 3 hafta, Sesli/Sessiz kavramları için 2 hafta, Renk ve Duygu kavramları için 4 hafta olmak üzere, haftalara bölünerek araştırmacı tarafından uygulanmıştır.

2006 yılı Aralık ayında Deney ve Kontrol grubundaki çocuklar ile farklı zamanlarda uygulamalara hazırlık ve tanışma amacı ile bir ders yapılmış ve araştırmacının çocuklar ile iletişiminin hızlandırılması sağlanmıştır. şubat ayı itibari ile Deney ve Kontrol gruplarına ön test uygulanmıştır. Testin uygulanması sırasında her bir çocuk ile birebir çalışma yapılmıştır. Ön test uygulamasına alınan çocuk, diğer sınıf arkadaşlarından farklı bir yerde test uygulamasına alınmıştır. Test öncesinde, uygulama alanı içerisinde bulunan ve çocukların dikkatlerini dağıtacak uyaranlar ortamdandır çıkarılmıştır.

Test uygulaması sırasında sıkılan ya da dikkatleri dağılan çocuklar ile çalışmaya ara verilmiş; daha sonra tekrar test uygulanmıştır. Testin süresi çocukların cevaplama süresine bağlı olmak ile birlikte 15 ile 20 dakika arasında değişmiştir.

Ön test uygulaması tamamlandıktan sonra, Deney grubuna 12 hafta süre ile araştırmacı tarafından hazırlanan, müzik eğitimi ile kavram öğretimi çalışmaları uygulanmıştır. Dersler haftada bir gün bir ders saati sürecek şekilde planlanmıştır. Kontrol grubu ile ön test çalışması tamamlandıktan sonra, belirlenen kavramlar deney grubu ile eş zamanlı olarak, sınıf öğretmeni ve araştırmacı tarafından planlanmış ve yürütölmüştür.

Müzik eğitimi ile kavram gelişimi çalışmalarında her bir kavram grubu için ayrı bir şarkı, oyun ve materyaller hazırlanmıştır. Hazırlanan dersler aşağıdaki şekilde uygulanmıştır;

Deney Grubunda Uygulanan Kavram Gelişimine Yönelik Müzik Eğitimi

• Çalışma I: Boş / Dolu Kavramları

**Birinci aşama:* Ses ve nefes çalışmaları yapılarak, çocukların ses ve nefes gelişimleri desteklendiği gibi aynı zamanda bu çalışmalar ile dil ve motor gelişimlerine de katkıda bulunulmuştur.

İkinci aşama: Ses ve nefes çalışmalarından sonra, Boş/Dolu kavramlarının öğretilmesi için hazırlanan “Haylaz Kedi” isimli şarkı çocuklara öğretilmiştir.

Üçüncü aşama: Şarkı öğretiminin tamamlanmasından sonra, belirtilen kavramların öğretilmesini destekleyici drama, çocukların dikkatleri çekmesi amacı ile önce hikayeleştirme kullanılarak anlatılmış; daha sonra çocuklarla birlikte sergilenmiştir. Hazırlanan oyunun tamamlanmasından sonra, sınıf içindeki materyallerden yararlanarak çocukların öğretmen rolünde arkadaşlarına, Boş/Dolu kavramlarını destekleyici nesnelere göstermesi ve doğru/yanlış şeklinde değerlendirmesi istenmiştir.

HAYLAZ KEDI

K.AVŞALAK

♩ = 90

BİR E LİM DE BOS BAR DAK O NU NA SİL DOL DUR SAM

⁵DOL DUR MAZ SAM BOS KA LIR KAR NİM HE MEN A CI KİR

⁵Sİ SE DE Kİ SU TU MU YA RA MAZ KE Dİ DE VİR Dİ BAR DAK Sİ SE BOS KAL Dİ

⁸KAR NİM SİM Dİ AÇ KAL Dİ

** Birinci aşama tüm derslerin başlangıcında ortak olarak uygulanmıştır.*

- **Çalışma II: Tek / Çift Kavramları**

İkinci aşama: Ses ve nefes çalışmaları tamamlandıktan sonra, Tek/Çift kavramlarının öğretilmesi için hazırlanan “Küçük Elma” isimli şarkı çocuklara öğretilmiştir.

Üçüncü aşama: Şarkı öğretiminin tamamlanmasından sonra, “Elma Toplama” oyunu ve oyun içindeki drama, hikayeleştirme kullanılarak çocuklara anlatılmıştır. Hazırlanan oyunun tamamlanmasından sonra sınıf içindeki materyallerden yararlanarak çocukların öğretmen rolünde arkadaşlarına Tek/Çift kavramlarını destekleyici nesnelere göstermesi ve doğru/yanlış şeklinde değerlendirmesi istenmiştir.

KÜÇÜK ELMA

KAVŞALAK

bir çift el ma ya sar mış en üst te ki dal da ne se i çin de ler mis
çok ta ca ni sı kil mış kü çük el ma nin dal da se bir gün bir şer çe gel mis
se vin mis kü çük el ma

i ki el ma dal in da güç lü bir rüz gar es mis ar din dan yağ mur yağ mis
ben de tek kal dım de miş dost lar im u çüp git ti u zak ta ki bir da ga
biz de çift ol duk burda

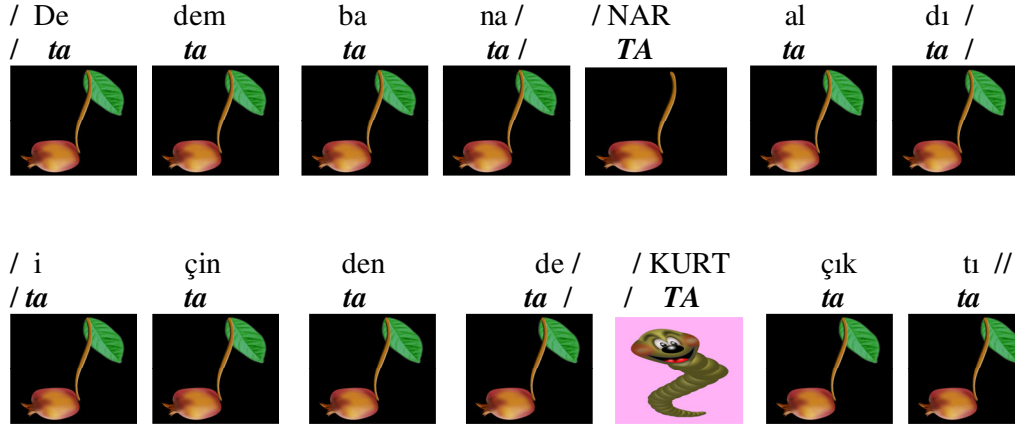
düş müs el ma nin te ki di ge ri yal niz kal mis
dost o la lım mi de mis ser çe kü çük el ma ya
ne şe ve mut lu luk la ya şa mış lar yıl lar ta

- **Çalışma III: Sesli / Sessiz Kavramları**

İkinci aşama: Ses ve nefes çalışmaları tamamlandıktan sonra, Sesli/Sessiz kavramlarının öğretilmesi için hazırlanan ritim oyunları uygulama aşaması için çocuklara kısaca anlatılmıştır.

Üçüncü aşama: Ritim çalışmalarında, ritim blokları ve el çırpma kullanılmıştır. Basit zamanlı ritim kalıplarından yararlanılarak, “kuvvetli”, “orta kuvvette” ve “hafif kuvvette” nüansları ile birlikte belirlenen kavramlar çocuklara öğretilmiştir. Ayrıca daha önceki derslerde öğrenilen şarkılardan da yararlanılarak kavramların öğretimi desteklenmiştir. Çocukların sessizlik sırasında şarkıyı içten (fısıldayarak) söylemeleri

sağlanarak, müzik içerisinde sessizlik (sus) olsa da ritmin devam ettirilmesi ile kavramların öğretilmesi desteklenmiştir. Dersin son kısmında çocuklara, hayatımız içerisinde hangi ortamlarda ve durumlarda (ders, tiyatro, konser, hastane v.b) sessiz olmamız gerektiği şeklinde kısa bir tartışma ortamı yaratılarak kavramların öğretilmesinde verimlilik sağlanmıştır.

• **Çalışma IV: Renkler ve Mutluluk / Üzüntü / Kızgınlık / Şaşkınlık / Korku Kavramları**

İkinci aşama: Ses ve nefes çalışmaları tamamlandıktan sonra, Renkler ve Mutluluk/Üzüntü/Kızgınlık/Şaşkınlık/Korku kavramlarının öğretilmesi için hazırlanan “Biz Beş Küçük Cüceyiz” isimli şarkı çocuklara öğretilmiştir.

Üçüncü aşama: Şarkı öğretiminin tamamlanmasından sonra duyguları ifade eden kavramlar, ilk önce hazırlanan resimler yolu ile çocuklara aktarılmış; daha sonra da çocukların mimiklerini kullanarak ifadelendirmesi istenmiştir. Belirtilen kavramların öğretilmesi için hazırlanan oyun hikayeleştirme kullanılarak çocuklara aktarılmıştır. Oyunun uygulama aşamasında, oyun içerisindeki karakterleri canlandıran çocuklara belirtilen renkleri temsil eden kıyafetler giydirilerek renk kavramlarının da öğretimi desteklenmiştir. Renk kavramlarının öğretimi desteklemek amacı ile sınıf içerisindeki nesnelere renklerinin sorulması şeklinde çalışma yapılmıştır. Dersin sonunda soru-cevap yöntemi kullanılarak hangi durumlarda hangi duygulara sahip oluruz ve bu durumlar karşısında nasıl hareket etmemiz gerekmektedir; şeklinde sorular ile de dersin pekiştirilmesi sağlanmıştır.

Özellikle Korku kavramı ile ilgili olarak ders başlangıcında hayali (öcü, canavar v.b.) varlıklardan, karanlık ve yalnızlıktan çocukların genelde korktuklarını belirttikleri gözlenmiş; dersin sonunda belirtilen hayali varlıkların gerçekte olmadığı, karanlık ve yalnızlığın yaşamın bir parçası olduğu sohbet ortamı ile anlatılmıştır.

BES KUCUK CUCEYIZ

K. AVŞALAK

BİZ BES KU CUK CU CE YİZ HEY BE Sİ MİZ FARK LI RENK TE

KIZ GİN O LAN KIR MI Zİ KORK MUS O LAN SAP SA RI

SAs KİN YE SİL MUT LU MOR HEY ÜZ GÜN O LAN NER DE SOR

UZ GÜN O LAN KAY BOL DU İ Cİ MİZ HU ZUN DOL DU

Araştırmacı tarafından hazırlanan müzik dersi çalışmaları 12inci haftanın sonunda tamamlanmış ve son test çalışmalarına başlanmıştır. Son test çalışmaları, 2006-2007 eğitim öğretim yılının son iki haftasında yapılarak, Deney ve Kontrol grubundaki çocukların kavram gelişimlerinin, belirtilen programlara göre tamamlanması amaçlanmıştır. Test uygulamasında çocukların verdikleri her doğru cevap; “1” yanlış cevap ise; “0” olarak değerlendirilmiştir. Son test sonucunda alınan veriler istatistiksel analiz işlemlerinden geçirilerek sonuçlar değerlendirilmiş ve araştırmaya eklenmiştir.

Kontrol Grubunda Uygulanan Kavram Kazanım Çalışmaları

Araştırmada; Kontrol Grubu olarak belirlenen sınıfta “Geleneksel Öğretim Yöntemleri” kullanılarak kavram kazanımı çalışmaları yürütülmüştür.

- **Çalışma I: Boş-Dolu Kavramları**

Boş-Dolu kavramlarının kazanımı için sınıf içerisinde bulunan oyuncak sepetinden yararlanarak anılan kavramlar ile ilgili çocuklara “Boş”, “Dolu” “Yarım” şeklinde sorular yöneltilmiş ve cevaplamalarını istenmiştir. Daha sonra resimli sorular ile kavramlarının kazanımını ve gelişimini desteklenmiştir.

- **Çalışma II: Tek-Çift Kavramları**

Tek-çift kavramlarının kazanımı için drama yöntemini kullanarak, “Çiftini Bulma” isimli oyunu kullanılmıştır. Oyun; sınıf içerisinde tüm çocuklar ayağa kaldırılarak sınıf ortasında toplanırlar. Daha sonra öğretmen çocuklar içerisinde birini ebe olarak seçerek gözlerini kapattırır. Sınıftaki diğer çocuklar ayakkabılarını çıkararak sınıf ortasında karışık olarak toplarlar, ebe olarak seçilen çocuk ayakkabılarını çiftlerini bulmaya çalışır ve oyun tamamlanır.

Daha sonra kavramlar ile ilgili olarak ünite dergilerinde yer alan resimli sorular yardımı ile kavram kazanımını ve gelişimi desteklenmiştir.

- **Çalışma III: Sesli-Sessiz Kavramları**

Sesli- Sessiz kavramlarının kazanımı için, sınıf içerisinde bulunan sert maddelerden (tahta blok, masa v.b.) yararlanarak “Sesli” kavramını, daha sonra da daha yumuşak maddelerden yararlanarak (sünger, peluş oyuncak, v.b.) “Sessiz” kavramını kazandıran çalışmalar yapılmıştır. Uygulama sırasında, anılan materyalleri birbirine vurarak ses çıkartma ve “Sesli mi?; Sessiz mi?” soruları ile kazanımı sağlamaya çalışılmıştır. Yapılan uygulamalar sonrasında sınıf içerisinde sohbet ortamı yaratılarak hangi durumlarda sessiz olmamız gereklidir şeklinde sorular ile kazanımın desteklenmesini sağlanmıştır.

- **Çalışma IV: Mutluluk / Üzüntü / Kızgınlık / Şaşkınlık / Korku Kavramları**

Duygu kavramları ile ilgili olarak öncelikle sınıf içerisinde sohbet ortamı yaratılarak duygu kavramları için kazanım çalışmalarına başlanılmıştır. Daha sonra öğretmen tarafından durum bildiren sorular çocuklara yöneltilerek çalışmanın birinci aşaması tamamlanmıştır.

Örnek

-Öğretmen: Annenizle alışveriş merkezine gittiniz, orada gezerken çok beğendiğiniz bir oyuncak gördünüz ve annenizden onu almasını istediniz. Anneniz de size “*Bunun mümkün olmadığını belki daha sonra alabileceğini*” söyledi. Bu durum karşısında neler hissedersiniz?

Dersin ikinci aşamasında öğretmen ünite dergilerinden seçtiği ve bu kavramların kazanımına yönelik resimli soruları çocuklara yönelterek kazanımı ve gelişimi desteklemiştir.

Kontrol grubunda “Renk” kavramlarının kazanımına yönelik özel bir çalışma yapılmamıştır. Anılan kavramların kazanımı için daha çok çevresel etkenlerden yararlanılarak kazanımın gelişimi ve kalıcılığı sağlanmıştır.

3.4.3. Verilerin Çözümlemesi

Araştırma sonucunda elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) 11.5 istatistik analiz paket programı kullanılarak çözümlenmiştir. Verilerin çözümlenmesinde; “Cronbach alfa”, “Spearman-Brown”, “Guttman Split-half” testleri kullanılmıştır.

Tablo 1

K.G.Ö. Ön Test Son Test İlişkili Grup T Test Sonuçları

	\bar{X}	n	Ss	r	p	Sd	t	p
Ön test	26,4000	30	4,39906	,837	P<0,01	58	-359	0
Son test	26,9000	30	6,23864					

K.G.Ö. bir ay ara ile iki kez aynı gruba uygulanmış, elde edilen sonuçlar üzerinde ilişkili grup “t” testi kullanılmıştır. Testin genel toplamında korelasyonlar istatistiksel açıdan $p<0,01$ düzeyinde anlamlıdır. Yüksek korelasyonla doğru orantılı olarak, ilişkili grup “t” testi sonucu istatistiksel açıdan anlamsızdır. Ön ve son test uygulamalarında, aritmetik ortalamalar arasında anlamlı farklılıklar bulunmamıştır. Elde edilen bu sonuçlar birinci aşamada testin güvenilirliğinin yüksek olduğunu göstermiştir.

Tablo 2

K.G.Ö. Toplamı İçin İç Tutarlılık Katsayıları

Alpha	0,7887
Spearman-Brown	0,8105
Guttman Split-half	0,7951

K.G.Ö. güvenilirliğini sınamak için farklı yöntemlerle iç tutarlılık katsayıları hesaplanmıştır. Testin kendi içinde iki ayrı yarıya ayrılması sonucu hesaplanan Spearman Brown ve Guttman iç tutarlılık katsayıları 0,8105 ve 0,7951’dir. Her bir sorunun varyansına dayalı olarak hesaplanan Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı ise 0,7887 olarak bulunmuştur. Elde edilen bu sonuçlar, testin güvenilir olduğunu bir kez daha ispatlamıştır.

Tablo 3

K.G.Ö. Genelinde Madde Toplam – Madde Kalan Sonuçları

N	Madde Toplam		Madde Kalan	
	r	p	r	p
Madde 1	135	0,302 p<0,01	0,2861	p<0,01
Madde 2	135	0,287 p<0,01	0,2651	p<0,01
Madde 3	135	0,441 p<0,01	0,4226	p<0,01
Madde 4	135	0,307 p<0,01	0,2862	p<0,01
Madde 5	135	0,209 p<0,01	0,1869	p<0,05
Madde 6	135	0,147 p>0,01	0,1229	
Madde 7	135	0,277 p<0,01	0,2545	p<0,01
Madde 8	135	0,187 p<0,05	0,1610	P<0,05
Madde 9	135	0,368 p<0,01	0,3442	p<0,01
Madde 10	135	0,319 p<0,01	0,2934	p<0,01
Madde 11	135	0,365 p<0,01	0,3423	p<0,01
Madde 12	135	0,356 p<0,01	0,3324	p<0,01
Madde 13	135	0,444 p<0,01	0,4228	p<0,01
Madde 14	135	0,405 p<0,01	0,3825	p<0,01
Madde 15	135	0,513 p<0,01	0,4930	p<0,01
Madde 16	135	0,633 p<0,01	0,6221	p<0,01
Madde 17	135	0,514 p<0,01	0,4974	p<0,01
Madde 18	135	0,473 p<0,01	0,4548	p<0,01
Madde 19	135	0,401 p<0,01	0,3818	p<0,01
Madde 20	135	0,516 p<0,01	0,5005	p<0,01
Madde 21	135	0,416 P<0,01	0,3925	p<0,01
Madde 22	135	0,453 p<0,01	0,4308	p<0,01
Madde 23	135	0,451 p<0,01	0,4284	p<0,01
Madde 24	135	0,411 p<0,01	0,3881	p<0,01
Madde 25	135	0,403 p<0,01	0,3798	p<0,01
Madde 26	135	0,590 p<0,01	0,5759	p<0,01
Madde 27	135	0,629 p<0,01	0,6154	p<0,01
Madde 28	135	0,622 p<0,01	0,6072	p<0,01

Tablo 3'ün devamı

Madde 29	135	0,664 P<0,01	0,6604 p<0,01
Madde 30	135	0,617 p<0,01	0,6018 p<0,01
Madde 31	135	0,505 p<0,01	0,4844 p<0,01
Madde 32	135	0,498 p<0,01	0,4770 p<0,01
Madde 33	135	0,421 p<0,01	0,3984 p<0,01
Madde 34	135	0,370 p<0,01	0,3457 p<0,01
Madde 35	135	0,432 p<0,01	0,4094 p<0,01
Madde 36	135	0,652 p<0,01	0,6369 p<0,01
Madde 37	135	0,607 p<0,01	0,5897 p<0,01
Madde 38	135	0,461 p<0,01	0,4394 p<0,01
Madde 39	135	0,448 p<0,01	0,4257 p<0,01
Madde 40	135	0,549 p<0,01	0,5301 p<0,01
Madde 41	135	0,475 p<0,01	0,4543 p<0,01
Madde 42	135	0,374 p<0,01	0,3498 p<0,01
Madde 43	135	0,566 p<0,01	0,5476 p<0,01
Madde 44	135	0,389 p<0,01	0,3658 p<0,01
Madde 45	135	0,495 P<0,01	0,4760 p<0,01

K.G.Ö. iç tutarlılığının belirlenmesinden sonra, madde analiz işlemlerine geçilmiştir. Madde analiz işlemlerinde sırasıyla madde-toplam, madde-kalan ve madde ayırt edicilik indeksleri temel alınmıştır. Bir maddenin testte güvenilir olarak kalabilmesi için, bu üç sistemden hiç olmazsa birinde istatistiksel açıdan anlamlı sonuç vermesi gerekmektedir. Madde-toplam ve Madde-kalan sonuçları temel alındığında 6 ncı madde örneklem grubunun tamamına yakınından aynı yanıt alınması amacı ile hazırlanmasından dolayı madde analizinden geçmemiş ve ölçekten çıkartılmıştır.

Tablo 4

K.G.Ö. Genelinde Ayırt Edicilik Sonuçları

	<i>Grup</i>	<i>N</i>	\bar{X}	<i>Ss</i>	<i>Sd</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
Madde 1	Alt	36	0,7222	0,45426	71	-2,241	p<0,05
	Üst	37	0,9189	0,27672			
Madde 2	Alt	36	0,5833	0,50000	71	-2,802	p<0,01
	Üst	37	0,8649	0,34658			
Madde 3	Alt	36	0,6389	0,48714	71	-2,643	p<0,01
	Üst	37	0,8919	0,31480			
Madde 4	Alt	36	0,6111	0,49441	71	-3,729	p<0,01
	Üst	37	0,9459	0,22924			
Madde 5	Alt	36	0,6667	0,47809	71	-2,384	p<0,05
	Üst	37	0,8919	0,31480			
Madde 6	Alt	36	0,5278	0,50631	71	-2,360	p>0,05
	Üst	37	0,7838	0,41734			
Madde 7	Alt	36	0,4444	0,50395	71	-3,796	p<0,01
	Üst	37	0,8378	0,37368			
Madde 8	Alt	36	0,4167	0,50000	71	-2,813	p<0,01
	Üst	37	0,7297	0,45023			
Madde 9	Alt	36	0,4722	0,50631	71	-3,876	p<0,01
	Üst	37	0,8649	0,34658			
Madde 10	Alt	36	0,3056	0,46718	71	-4,272	p<0,01
	Üst	37	0,7568	0,43496			
Madde 11	Alt	36	0,5278	0,50631	71	-2,662	p<0,01
	Üst	37	0,8108	0,39706			
Madde 12	Alt	36	0,4167	0,50000	71	-3,103	p<0,01
	Üst	37	0,7568	0,43496			
Madde 13	Alt	36	0,4444	0,50395	71	-5,498	p<0,01
	Üst	37	0,9459	0,22924			
Madde 14	Alt	36	0,3889	0,49441	71	-5,672	p<0,01
	Üst	37	0,9189	0,27672			
Madde 15	Alt	36	0,3056	0,46718	71	-7,466	p<0,01
	Üst	37	0,9459	0,22924			
Madde 16	Alt	36	0,6667	0,47809	71	-3,681	p<0,01
	Üst	37	0,9730	0,16440			

Tablo 4' ün devamı

Madde 17	Alt	36	0,6111	0,49441	71	-2,903	p<0,01
	Üst	37	0,8919	0,31480			
Madde 18	Alt	36	0,5833	0,50000	71	-3,561	p<0,01
	Üst	37	0,9189	0,27672			
Madde 19	Alt	36	0,6389	0,48714	71	-2,643	p<0,01
	Üst	37	0,8919	0,31480			
Madde 20	Alt	36	0,5000	0,50709	71	-4,398	p<0,01
	Üst	37	0,9189	0,27672			
Madde 21	Alt	36	0,2222	0,42164	71	-4,009	p<0,01
	Üst	37	0,6486	0,48398			
Madde 22	Alt	36	0,1111	0,31873	71	-6,338	p<0,01
	Üst	37	0,7027	0,46337			
Madde 23	Alt	36	0,3056	0,46718	71	-5,383	p<0,01
	Üst	37	0,8378	0,37368			
Madde 24	Alt	36	0,3889	0,49441	71	-3,378	p<0,01
	Üst	37	0,7568	0,43496			
Madde 25	Alt	36	0,4167	0,50000	71	-4,084	p<0,01
	Üst	37	0,8378	0,37368			
Madde 26	Alt	36	0,6111	0,49441	71	-3,729	p<0,01
	Üst	37	0,9459	0,22924			
Madde 27	Alt	36	0,5833	0,50000	71	-4,498	p<0,01
	Üst	37	0,9730	0,16440			
Madde 28	Alt	36	0,5278	0,50631	71	-4,566	p<0,01
	Üst	37	0,9459	0,22924			
Madde 29	Alt	36	0,4444	0,50395	71	-5,498	p<0,01
	Üst	37	0,9459	0,22924			
Madde 30	Alt	36	0,5000	0,50709	71	-3,979	p<0,01
	Üst	37	0,8919	0,31480			
Madde 31	Alt	36	0,3333	0,47809	71	-4,647	p<0,01
	Üst	37	0,8108	0,39706			
Madde 32	Alt	36	0,0833	0,28031	71	-7,839	p<0,01
	Üst	37	0,7568	0,43496			
Madde 33	Alt	36	0,1389	0,35074	71	-5,141	p<0,01
	Üst	37	0,6486	0,48398			

Tablo 4' ün devamı

Madde 34	Alt	36	0,3333	0,47809	71	-4,647	p<0,01
	Üst	37	0,8108	0,39706			
Madde 35	Alt	36	0,2778	0,45426	71	-4,269	p<0,01
	Üst	37	0,7297	0,45023			
Madde 36	Alt	36	0,3611	0,48714	71	-6,592	p<0,01
	Üst	37	0,9459	0,22924			
Madde 37	Alt	36	0,2500	0,43916	71	-7,193	p<0,01
	Üst	37	0,8919	0,31480			
Madde 38	Alt	36	0,3611	0,48714	71	-3,985	p<0,01
	Üst	37	0,7838	0,41734			
Madde 39	Alt	36	0,4444	0,50395	71	-3,455	p<0,01
	Üst	37	0,8108	0,39706			
Madde 40	Alt	36	0,3333	0,47809	71	-7,011	p<0,01
	Üst	37	0,9459	0,22924			
Madde 41	Alt	36	0,3889	0,49441	71	-4,026	p<0,01
	Üst	37	0,8108	0,39706			
Madde 42	Alt	36	0,3889	0,49441	71	-3,691	p<0,01
	Üst	37	0,7838	0,41734			
Madde 43	Alt	36	0,3889	0,9441	71	-5,200	p<0,01
	Üst	37	0,8919	0,31480			
Madde 44	Alt	36	0,4444	0,50395	71	-2,837	p<0,01
	Üst	37	0,7568	0,43496			
Madde 45	Alt	36	0,5833	0,50000	71	-3,561	p<0,01
	Üst	37	0,9189	0,27672			

Test toplamları temel alınarak tüm grup en yüksek puandan en düşük puana doğru sıralanmış ve grubun %27'si temel alınarak testten en yüksek puan alan 37 kişi ve en düşük puan alan 36 kişi için madde ayırt edicilik değerleri, ilişkisiz grup testi ile bulunmuştur. Bu işlem sonuçlarına göre tüm maddeler ayırt edici olarak gözlemlenmiştir.

Tablo 5

K.G.Ö. Madde-Toplam, Madde-Kalan ve Ayırt Edicilik Sonuçlarının Karşılaştırılması

	Madde Toplam	Madde Kalan	Ayırt edicilik	Kalan
Madde 1	+	+	+	+
Madde 2	+	+	+	+
Madde 3	+	+	+	+
Madde 4	+	+	+	+
Madde 5	+	+	+	+
Madde 6	-	-	+	-
Madde 7	+	+	+	+
Madde 8	+	-	+	+
Madde 9	+	+	+	+
Madde 10	+	+	+	+
Madde 11	+	+	+	+
Madde 12	+	+	+	+
Madde 13	+	+	+	+
Madde 14	+	+	+	+
Madde 15	+	+	+	+
Madde 16	+	+	+	+
Madde 17	+	+	+	+
Madde 18	+	+	+	+
Madde 19	+	+	+	+
Madde 20	+	+	+	+
Madde 21	+	+	+	+
Madde 22	+	+	+	+
Madde 23	+	+	+	+
Madde 24	+	+	+	+
Madde 25	+	+	+	+
Madde 26	+	+	+	+
Madde 27	+	+	+	+
Madde 28	+	+	+	+
Madde 29	+	+	+	+

Tablo 5'in devamı

Madde 30	+	+	+	+
Madde 31	+	+	+	+
Madde 32	+	+	+	+
Madde 33	+	+	+	+
Madde 34	+	+	+	+
Madde 35	+	+	+	+
Madde 36	+	+	+	+
Madde 37	+	+	+	+
Madde 38	+	+	+	+
Madde 39	+	+	+	+
Madde 40	+	+	+	+
Madde 41	+	+	+	+
Madde 42	+	+	+	+
Madde 43	+	+	+	+
Madde 44	+	+	+	+
Madde 45	+	+	+	+

Madde-toplam ve ayırt edicilik değerlerinin karşılaştırılması sonucunda 6ıncı madde örneklem grubunun tamamına yakını tarafından aynı cevap verilebilmesi amacı ile hazırlandığından test toplamında güvenilir olmadığına karar verilmiş ve test toplamından çıkartılmıştır. Böylelikle 44 madde test toplamında bırakılarak araştırma materyaline son hali verilmiştir.

Tablo 6

Madde Analizi Sonrası İç Tutarlılık Katsayıları

Alpha	0,8816
Spearman-Brown	0,8155
Guttman Split-half	0,7976

Tablo 6'da madde analizi işlemleri sonrası 6ıncı madde test toplamından çıkartıldıktan sonra hesaplanan iç tutarlılık katsayıları gösterilmektedir. Bu sonuçlar, testin güvenilir olduğunu bir kez daha ispatlamıştır.

Tablo 7

Madde Güçlük Dereceleri

Soru No	Aritmetik Ortalama	Madde Güçlük Derecesi
Madde 1	0,8741	0,8741
Madde 2	0,7556	0,7556
Madde 3	0,8148	0,8148
Madde 4	0,7852	0,7852
Madde 5	0,7704	0,7704
Madde 7	0,7185	0,7185
Madde 8	0,5333	0,5333
Madde 9	0,6296	0,6296
Madde 10	0,4667	0,4667
Madde 11	0,7111	0,7111
Madde 12	0,6741	0,6741
Madde 13	0,7037	0,7037
Madde 14	0,6444	0,6444
Madde 15	0,6444	0,6444
Madde 16	0,8815	0,8815
Madde 17	0,7926	0,7926
Madde 18	0,7852	0,7852
Madde 19	0,8148	0,8148
Madde 20	0,7926	0,7926
Madde 21	0,5111	0,5111
Madde 22	0,4074	0,4074
Madde 23	0,4815	0,4815
Madde 24	0,5481	0,5481
Madde 25	0,6222	0,6222
Madde 26	0,8148	0,8148
Madde 27	0,8222	0,8222
Madde 28	0,7704	0,7704
Madde 29	0,7407	0,7407
Madde 30	0,7481	0,7481
Madde 31	0,5704	0,5704

Tablo7' nin devamı

Madde 32	0,3926	0,3926
Madde 33	0,3630	0,3630
Madde 34	0,4963	0,4963
Madde 35	0,4963	0,4963
Madde 36	0,7037	0,7037
Madde 37	0,6000	0,6000
Madde 38	0,5926	0,5926
Madde 39	0,6148	0,6148
Madde 40	0,6815	0,6815
Madde 41	0,6222	0,6222
Madde 42	0,5407	0,5407
Madde 43	0,6444	0,6444
Madde 44	0,5630	0,5630
Madde 45	0,7259	0,7259

K.G.Ö. oluşturan her bir maddeden alınabilecek en yüksek puan 1, en düşük puan 0'dır. Her bir sorunun aritmetik ortalaması maddelerin güçlük derecelerine eşittir. Maddelerin aritmetik ortalamaları hesaplanmış ve Tablo 7'de listelenmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

4.1. Kavram Öğretiminde Müzik Eğitiminden Yararlanmaya İlişkin Bulgular

4.1.1. Boş/Dolu Kavramının Müzik Yolu ile Öğretilmesine İlişkin Bulgular

Tablo 8

Boş/Dolu Kavramları için Deney ve Kontrol Gruplarının Ön Test/Son Test Analizleri

	Deney ve Kontrol Gruplarının t Testi							
	Ortalama	Standart Sapma	Ortalamanın Standart Sapması	% 95 Aralığında farkların anlam düzeyi		t	sf (Serbeslik Düzeyi)	Anlam Düzeyi Sig.(İki taraflı)
				Alt Sınır	Üst Sınır			
Deney ve Kontrol Grupları Ön Test	-0,09	0,773	0,153	-0,23	0,40	0,569	22	0,575
Deney ve Kontrol Grupları Son Test	1,65	1,191	0,248	1,14	2,17	6,652	22	0,000

Tablo 8’de, Boş/Dolu kavramları için Deney ve Kontrol gruplarına yapılan ön test sonucunda iki grup arasında anlamlı bir fark bulunmadığı, yapılan son test sonucunda ise, iki grup arasında $p<0,01$ oranında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

4.1.2. Tek/Çift Kavramının Müzik Yolu ile Öğretilmesine İlişkin Bulgular

Tablo 9

Tek/Çift Kavramları için Deney ve Kontrol Gruplarının Ön Test/Son Test Analizleri

	Deney ve Kontrol Gruplarının t Testi							
	Ortalama	Standart Sapma	Ortalamanın Standart Sapması	% 95 Aralığında farkların anlam düzeyi		t	df (Serbeslik Düzeyi)	Anlam Düzeyi Sig.(İki taraflı)
				Alt Sınır	Üst Sınır			
Deney ve Kontrol Grupları Ön Test	-0,09	0,668	0,139	-0,38	0,20	-0,624	22	0,539
Deney ve Kontrol Grupları Son Test	2,43	1,080	,225	1,97	2,90	10,814	22	0,000

Tablo 9’da Tek/Çift kavramları için Deney ve Kontrol gruplarına uygulanan ön test sonucunda gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmadığı, yapılan son test sonucunda ise, iki grup arasında $p < 0,01$ oranında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

4.1.3. Sesli/Sessiz Kavramının Müzik Yolu ile Öğretilmesine İlişkin Bulgular

Tablo 10

Sesli/Sessiz Kavramları için Deney ve Kontrol Gruplarının Ön Test/Son Test Analizleri

	Deney ve Kontrol Gruplarının t Testi							
	Ortalama	Standart Sapma	Ortalamanın Standart Sapması	% 95 Aralığında farkların anlam düzeyi		t	Df (Serbeslik Düzeyi)	Anlam Düzeyi Sig.(İki taraflı)
				Alt Sınır	Üst Sınır			
Deney ve Kontrol Grupları Ön Test	-0,09	0,288	0,060	-0,21	0,04	-1,447	22	0,162
Deney ve Kontrol Grupları Son Test	2,17	1,154	0,241	1,67	2,67	9,033	22	0,000

Tablo 10’da Sesli/Sessiz kavramları için Deney ve Kontrol gruplarına yapılan ön test sonucunda iki grup arasında anlamlı bir fark bulunmadığı, yapılan son test sonucunda, iki grup arasında $p < 0,01$ oranında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

4.1.4. Renk Kavramının Müzik Yolu ile Öğretilmesine İlişkin Bulgular

Tablo 11

Renk Kavramı için Deney ve Kontrol Gruplarının Ön Test/Son Test Analizleri

	Deney ve Kontrol Gruplarının t Testi							
	Ortalama	Standart Sapma	Ortalamanın Standart Sapması	% 95 Aralığında farkların anlam düzeyi		t	df (Serbeslik Düzeyi)	Anlam Düzeyi Sig.(İki taraflı)
				Alt Sınır	Üst Sınır			
Deney ve Kontrol Grupları Ön Test	-0,09	0,668	0,139	-0,20	0,38	-0,624	22	0,539
Deney ve Kontrol Grupları Son Test	0,78	1,085	0,226	0,31	1,25	3,458	22	0,002

Tablo 11’de Renk kavramı için Deney ve Kontrol gruplarına yapılan ön test sonucunda iki grup arasında anlamlı bir fark bulunmadığı, Deney ve Kontrol gruplarına yapılan son test sonucunda ise, gruplar arasında $p<0,01$ oranında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

4.1.5. Kızgınlık Kavramının Müzik Yolu ile Öğretilmesine İlişkin Bulgular

Tablo 12

Kızgınlık Kavramı için Deney ve Kontrol Gruplarının Ön Test/Son Test Analizleri

	Deney ve Kontrol Gruplarının t Testi							
	Ortalama	Standart Sapma	Ortalamanın Standart Sapması	% 95 Aralığında farkların anlam düzeyi		t	df (Serbeslik Düzeyi)	Anlam Düzeyi Sig.(İki taraflı)
				Alt Sınır	Üst Sınır			
Deney ve Kontrol Grupları Ön Test	0,13	0,694	0,145	-0,17	0,43	-0,901	22	0,377
Deney ve Kontrol Grupları Son Test	2,61	1,406	0,293	2,00	3,22	8,899	22	0,000

Tablo 12’de, Kızgınlık kavramı için Deney ve Kontrol gruplarına yapılan ön test sonucunda iki grup arasında anlamlı bir fark bulunmadığı, Deney ve Kontrol gruplarına uygulanan son test sonucunda ise, iki grup arasında $p<0,01$ oranında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

4.1.6. Korku Kavramının Müzik Yolu ile Öğretilmesine İlişkin Bulgular

Tablo 13

Korku Kavramı için Deney ve Kontrol Gruplarının Ön Test/Son Test Analizleri

	Deney ve Kontrol Gruplarının t Testi							
	Ortalama	Standart Sapma	Ortalamanın Standart Sapması	% 95 Aralığında farkların anlam düzeyi		t	df (Serbeslik Düzeyi)	Anlam Düzeyi Sig. (İki taraflı)
				Alt Sınır	Üst Sınır			
Deney ve Kontrol Grupları Ön Test	-0,13	0,869	0,181	-0,51	0,25	-0,720	22	0,479
Deney ve Kontrol Grupları Son Test	1,91	1,345	0,281	1,33	2,49	6,819	22	0,000

Tablo 13’de Deney ve Kontrol gruplarına Korku kavramı için yapılan ön test sonucunda iki grup arasında anlamlı bir fark bulunmadığı, yapılan son test sonucunda ise, iki grup arasında $p<0,01$ oranında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

4.1.7. Mutluluk Kavramının Müzik Yolu ile Öğretilmesine İlişkin Bulgular

Tablo 14

Mutluluk Kavramı için Deney ve Kontrol Gruplarının Ön Test/Son Test Analizleri

	Deney ve Kontrol Gruplarının t Testi							
	Ortalama	Standart Sapma	Ortalamanın Standart Sapması	% 95 Aralığında farkların anlam düzeyi		t	df (Serbeslik Düzeyi)	Anlam Düzeyi
				Alt Sınır	Üst Sınır			
Deney ve Kontrol Grupları Ön Test	0,22	0,600	0,125	-0,04	0,48	1,738	22	0,096
Deney ve Kontrol Grupları Son Test	0,43	0,896	0,187	0,05	0,82	2,328	22	0,030

Tablo 14’de, Mutluluk kavramı için Deney ve Kontrol gruplarına yapılan ön test sonucunda iki grup arasında anlamlı bir fark bulunmadığı, yapılan son test sonucunda ise, iki grup arasında $p<0,01$ oranında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

4.1.8. Şaşkınlık Kavramının Müzik Yolu ile Öğretilmesine İlişkin Bulgular

Tablo 15

Şaşkınlık Kavramı için Deney ve Kontrol Gruplarının Ön Test/Son Test Analizleri

	Deney ve Kontrol Gruplarının t Testi							
	Ortalama	Standart Sapma	Ortalamanın Standart Sapması	% 95 Aralığında farkların anlam düzeyi		t	df (Serbeslik Düzeyi)	Anlam Düzeyi Sig. (İki taraflı)
				Alt Sınır	Üst Sınır			
Deney ve Kontrol Grupları Ön Test	-0,17	0,491	0,102	-0,39	0,04	-1,699	22	0,103
Deney ve Kontrol Grupları Son Test	3,13	1,254	0,262	2,59	3,67	1,970	22	0,000

Tablo 15’de, Şaşkınlık kavramı için Deney ve Kontrol gruplarına yapılan ön test sonucunda iki grup arasında anlamlı bir fark bulunmadığı, yapılan son test sonucunda ise, iki grup arasındap<0,01 oranında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

4.1.9. Üzüntü Kavramının Müzik Yolu ile Öğretilmesine İlişkin Bulgular

Tablo 16

Üzüntü Kavramı için Deney ve Kontrol Gruplarının Ön Test/Son Test Analizleri

	Deney ve Kontrol Gruplarının t Testi							
	Ortalama	Standart Sapma	Ortalamanın Standart Sapması	% 95 Aralığında farkların anlam düzeyi		t	df (Serbeslik Düzeyi)	Anlam Düzeyi Sig. (İki taraflı)
				Alt Sınır	Üst Sınır			
Deney ve Kontrol Grupları Ön Test	-0,04	0,825	0,172	-0,40	0,31	-0,253	22	0,803
Deney ve Kontrol Grupları Son Test	1,26	1,711	,357	0,52	2,00	3,533	22	0,002

Tablo 16’da, Üzüntü kavramı için Deney ve Kontrol gruplarına yapılan ön test sonucunda iki grup arasında anlamlı bir fark bulunmadığı, yapılan son test sonucunda ise, iki grup arasında p<0,01 oranında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir.

4.2. Müzik Yolu ile Kavram Öğretiminde Cinsiyet Değişkenine İlişkin Bulgular

Tablo 17

Cinsiyet değişkeni için yapılan t test sonuçları

	\bar{X}	N	Ss	Sd	t	p
Kız	21,7273	22	3,29764	47	1,657	0
Erkek	20,1923	26	3,11152			

Tablo 17’de, cinsiyet değişkeni için yapılan t test sonucu istatistiksel açıdan anlamsızdır. Yani kız ve erkek çocuklar arasında K.G.Ö. testi açısından anlamlı bir farklılık söz konusu değildir.

4.3. Müzik Yolu ile Kavram Öğretiminde Sosyo-Demografik Değişkenine İlişkin Bulgular

Tablo 18-a

Kardeş sayısı değişkeni aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri

	N	\bar{X}	Ss
Kardeşi yok	11	20,7273	2,57258
Bir kardeş	29	21,3793	3,66853
İki kardeş	6	19,8333	2,22860
Dört kardeş	1	18,0000	0,00000
Altı kardeş	1	18,0000	0,00000
Toplam	48	20,8958	3,25668

Tablo 18-b

Kardeş sayısı değişkeni için yapılan varyans analizi sonuçları

	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar Arası	5,909	12	0,492	0,384	0
Gruplar İçi	44,904	35	1,283		
Toplam	50,813	47			

Tablo 18-a-b’de kardeş sayısı değişkeni için yapılan varyans analizi sonucunda anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Tablo 19-a

Ailedeki çocuk sırası değişkenine göre aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri

	<i>N</i>	\bar{X}	<i>Ss</i>
İlk çocuk	18	21,0000	3,21760
İkinci çocuk	25	21,1600	3,50809
Üçüncü çocuk	3	20,0000	1,73205
Dördüncü çocuk	1	18,0000	0,00000
Altıncı çocuk	1	18,0000	0,00000
Toplam	48	20,8958	3,25668

Tablo 19-b

Ailedeki çocuk sırası değişkeni için yapılan varyans analizi sonuçları

	<i>Kareler Toplamı</i>	<i>sd</i>	<i>Kareler Ortalaması</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Gruplar Arası	7,532	12	0,628	0,691	0,000
Gruplar İçi	31,781	35	0,908		
Toplam	39,313	47			

Tablo 19-a-b'de ailedeki çocuk sırası değişkeni için yapılan varyans analizi sonucunda anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Tablo 20

Okul öncesi eğitim kurumuna devam süresi değişkeni için yapılan t test sonuçları

	\bar{X}	<i>N</i>	<i>Ss</i>	<i>sd</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
1 Yıl	21,0889	45	3,25313	46	1,618	0
2 Yıl	18,0000	3	1,73205			

Tablo 20'de okul öncesi eğitim kurumuna devam süresi değişkeni için yapılan t test sonucunda anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Örneklem grubundaki çocuklar arasında, özel müzik dersi alan ve ailesinde müzik ile ilgilenen çıkmadığından dolayı, istatistiksel işlem yapılamamıştır.

Örneklem grubunun tümünün yaşları (60/72 ay) aynı olduğundan dolayı yaş değişkenine göre istatistiksel işlem yapılmamıştır.

Tablo 17 ile Tablo 20 arasında örneklem grubunun demografik özelliklerinin varyans analizleri yapılmış ve “cinsiyet”, “kardeş sayısı”, ”ailedeki çocuk sırası”, “okul öncesi eğitim kurumuna devam süresi” değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

4.4. Müzik Eğitiminin Okul Öncesi Eğitimde Kavram Gelişimine Katkısına İlişkin Bulgular

Tablo 21-a

Deney ve Kontrol Gruplarının Ön Test Son Test Korelasyon Toplamları

	N	Korelasyon	Anlam düzeyi
Tek/Çift kavramı ön test toplamı	23	0,811	0,000
Boş/Dolu kavramı ön test toplamı	23	0,839	0,000
Renkler kavramı ön test toplamı	23	0,764	0,000
Sesli/Sessiz kavramı ön test toplamı	23	0,931	0,000
Korku kavramı ön test toplamı	23	0,695	0,000
Şaşkınlık kavramı ön test toplamı	23	0,883	0,000
Mutluluk kavramı ön test toplamı	23	0,744	0,000
Üzgünlük kavramı ön test toplamı	23	0,624	0,001
Kızgınlık kavramı ön test toplamı	23	0,782	0,000
Tek/Çift kavramı son test toplamı	23	0,000	1,000
Boş/Dolu kavramı son test toplamı	23	0,071	0,749
Renkler kavramı son test toplamı	23	0,154	0,484
Sesli/Sessiz kavramı son test toplamı	23	0,309	0,151

Tablo 21-a'nın devamı

Korku kavramı son test toplamı	23	-0,342	0,110
Şaşkınlık kavramı son test toplamı	23	0,097	0,658
Mutluluk kavramı son test toplamı	23	0,187	0,394
Üzgünlük kavramı son test toplamı	23	-0,091	0,680
Kızgınlık kavramı son test toplamı	23	-0,129	0,558

Tablo 21-b

Deney ve Kontrol Gruplarının Standart Sapmaları

	Ortalama	N	Standart sapma	Ortalamanın standart sapması
(Tek/Çift) deney grubu ön test toplamı	1,48	23	1,039	0,217
(Tek/Çift) kontrol grubu ön test toplamı	1,57	23	1,121	0,234
(Boş/Dolu) deney grubu ön test toplamı	2,78	23	1,347	0,281
(Boş/Dolu) kontrol grubu ön test toplamı	2,70	23	1,146	0,239
(Renk) deney grubu ön test toplamı	3,13	23	0,968	0,202
(Renk) kontrol grubu ön test toplamı	3,04	23	0,976	0,204
(Sesli/Sessiz) deney grubu ön test toplamı	1,35	23	0,714	0,149
(Sesli/Sessiz) kontrol grubu ön test toplamı	1,43	23	0,788	0,164
(Korku) deney grubu ön test toplamı	2,09	23	1,164	0,243
(Korku) kontrol grubu ön test toplamı	2,22	23	1,043	0,217
(Şaşkınlık) deney grubu ön test toplamı	1,83	23	0,887	0,185
(Şaşkınlık) kontrol grubu ön test toplamı	2,00	23	1,044	0,218

Tablo 21-b'nin devamı

(Mutluluk) deney grubu ön test toplamı	3,57	23	0,843	0,176
(Mutluluk) kontrol grubu ön test toplamı	3,35	23	0,832	0,173
(Üzgün) deney grubu ön test toplamı	3,17	23	0,778	0,162
(Üzgün) kontrol grubu ön test toplamı	3,22	23	1,043	0,217
(Kızgın) deney grubu ön test toplamı	2,13	23	1,058	0,221
(Kızgın) kontrol grubu ön test toplamı	2,00	23	1,044	0,218

Tablo 21-c

Kontrol grubu ön test son test uygulamaları için yapılan t test sonuçları

	\bar{X}	N	Ss	Sd	t	p
Ön test	20,8261	23	3,65130	22	-0,699	0
Son test	21,0000	23	4,06761			

Tablo 21-c'de, kontrol grubuna uygulanan ön test son test sonuçları analiz edilmiştir. Deney ve Kontrol gruplarından elde edilen sonuçların korelasyon toplamı Tablo 21-a'da, standart sapma değerleri Tablo 21-b' de, gösterilmiş; yapılan t testi sonucunda kontrol grubunun ön testi ve son testi arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı gözlemlenmiştir.

Tablo 22

Deney grubu ön test son test uygulamaları için yapılan t test sonuçları

	\bar{X}	N	Ss	Sd	t	p
Ön test	20,9600	25	2,92233	24	-2,621	p<0,01
Son test	23,1200	25	2,74348			

Tablo 22'de, deney grubu ön test son test sonuçları arasında yapılan t test sonucunda p<0,01 düzeyinde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Ön test sonucunda 20,9600 olan aritmetik ortalamanın uygulamaların ardından yapılan son testte 23,1200 olduğu görülmüştür. Bu sonuç uygulanan programın başarılı olduğunu göstermektedir.

Yapılan bu deneysel çalışma sonucunda Okul Öncesi Dönem 60-72 aylık çocuklarda müzik yolu ile kavram eğitiminin gelişim üzerindeki etkileri araştırılmış ve aşağıdaki bulgular elde edilmiştir.

Bulgular sonucunda Deneysel grubunun, Kontrol grubuna oranla daha fazla öğrenim başarısı gösterdiği ortaya çıkmaktadır. Çalışmada kullanılan kavramlar “Somut ve Soyut” kavramlar olarak sınıflandırılmıştır. Somut kavramların (Tek-Çift, Boş-Dolu, Renkler) kazanılması, Soyut kavramlara (Sesli-Sessiz, Korku, Mutluluk, Üzüntü, Şaşkınlık, Kızgınlık) oranla daha fazla başarı göstermiştir.*

Somut kavramlar için uygulanan çalışma sonucunda; Tek-Çift kavramlarının kazanılmasında Deneysel grubunun %56,52’si %100 başarı elde etmiştir. Kontrol grubunda %100 başarı görülmezken, %80 başarıyı grubun sadece %8’i elde etmiştir. Boş-Dolu kavramları için elde edilen sonuçlarda ise Deneysel grubunda %100 başarıyı grubun %82,6’sı elde etmişken, Kontrol grubunda bu oran %20 ile sınırlı kalmıştır. Bir diğer Somut kavram olan Renk kavramlarının kazanılmasında her iki grupta da başarı oranının yükseldiği görülmüştür. Deneysel grubunda %100 başarı grubun %86,95’inde, Kontrol grubunun %48’inde görülmüştür. Renk kavramlarındaki %100 başarı oranında gruplarda bir artış olduğu görülse de Kontrol grubunda bu oran yine de %50’nin altında kalmıştır.

Soyut kavramların kazanılması için yapılan çalışma sonucunda; Sesli-Sessiz, Korku, Şaşkınlık kavramlarında Kontrol grubunda %100 başarı görülmemiştir. Bu sonuca oranla Deneysel grubunda Sesli-Sessiz kavramları için grubun %43,47’inde, Korku kavramı için grubun %26,086’sında, Şaşkınlık kavramı için ise grubun %39,13’inde %100 başarı görülmüştür. Kızgınlık kavramının kazanılmasında her iki grubunda %100 başarısı büyük oranda düşmüştür. Belirtilen kavram için %100 başarı, Deneysel grubunun %21,73’ünde, Kontrol grubunun ise %4,34’ünde görülmüştür. Üzüntü kavramı için Deneysel grubunda %100 başarı gösterenler grubun %65,21’ni, Kontrol grubunun %21,73’nü teşkil etmektedir. Mutluluk kavramının kazanılmasında %100 başarı Deneysel grubunun %78,26’sında, Kontrol grubunun ise %48’inde %100 başarı tespit edilmiştir. Başarı oranının artmasına rağmen Kontrol grubundaki %100 başarı

* bkz. syf.: 28, 34 (5 yaş genel gelişim özellikleri, okul öncesinde kavram kazanımı)

oranı yine de %50'lik dilimin altında kalmıştır. Çalışmanın bulgularından da görüldüğü üzere müzik yolu ile kavram kazanımı çalışmalarında Deney grubunun %50 üzerinde başarı oranı; grubun %74'ünde, Kontrol grubunda ise %46'ında tespit edilmiştir.

Yapılan araştırma sonucunda; okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan müzik eğitiminin, uygulanmakta olan eğitim programı içerisinde etkinlik olarak yeterli olmadığı, müzik eğitiminin ayrı bir program olarak yürütülmesi gerektiği ortaya çıkmaktadır. Hazırlanacak müzik eğitim programının çocukların, dil, psiko-motor ve bilişsel gelişimlerini destekleyici nitelikte olmasına önem verilmesi gerekmektedir.

Bu amaçlar doğrultusunda, okul öncesi kurumlarında müzik eğitiminin branş öğretmenleri tarafından verilmesi ya da müzik öğretmeninin yeterliliklerini taşıyan ve programı uygulayabilecek okul öncesi öğretmenleri yetiştirilmesinin gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Kavram gelişimi ile ilgili olarak yürütülen bu araştırmanın istatistiksel analiz sonuçlarından da anlaşıldığı üzere, okul öncesi dönemde müzik eğitimi ile kavram gelişiminde, Somut kavramların Soyut kavramlara oranla daha etkin bir şekilde kazanıldığı, müzik eğitiminin bilişsel gelişimi destekleyici rolünün bir kez daha ortaya çıktığı görülmektedir.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Bu araştırma, okul öncesi dönem 60-72 aylık çocukların kavram gelişiminde müzik eğitiminin etkilerinin incelenmesi ve müzik eğitiminin okul öncesi dönem eğitimindeki önemini belirtmesi amacıyla yapılmıştır. Bu amaç/amaçlar doğrultusunda M.E.B.'nin 36-72 aylık çocuklar için hazırladığı kavram listesinden (Boş/Dolu), (Tek/Çift), (Sesli/Sessiz), (Renk), (Korku), (Mutluluk), (Şaşkınlık), (Kızgınlık), (Üzgün) kavramları uzman görüşleri alınarak seçilmiştir.

Araştırmacı, belirlenen kavramların öğretilmesi amacıyla müzik, drama ve materyal geliştirerek 12 hafta sürecek bir müzik dersi programı hazırlamıştır. Hazırlanan bu çalışmalar, deney grubundaki çocuklara haftada bir gün bir ders saati olmak üzere 12 hafta süre ile uygulandıktan sonra son test uygulamaları yapılmıştır.

Bulgular SPSS 11.5 istatistik analiz paket programı kullanılarak çözümlenmiştir. Verilerin çözümlenmesinde; "Cronbach alfa", "Spearman-Brown", "Guttman Split-half" testleri kullanılmıştır. Müzik Yolu ile Kavram Öğretiminde; "Cinsiyet değişkeni", "Kardeş sayısı değişkeni", "Ailedeki çocuk sırası değişkeni", "Okul öncesi eğitim kurumuna devam süresi değişkeni" "Özel müzik dersi alıp almadığı değişkeni", "Ailede müzik ile ilgilenenin olup olmadığı v.b. etkenler değişkeni" bakımından anlamlı bir farklılık oluşturmadığı tespit edilmiştir.

Deney grubunun ön test son test sonuçları arasında yapılan t test sonucunda $p < 0,01$ düzeyinde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Ön test sonucunda **20,9600** olan aritmetik ortalamanın uygulamaların ardından yapılan son testte **23,1200** olduğu görülmüştür.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulardan da anlaşıldığı üzere okul öncesi dönem eğitiminde müzik eğitiminin önemli bir yer tuttuğu ve müzik eğitiminin bilişsel gelişim basamakları içerisinde kavram gelişimine büyük ölçüde etkisi olduğu sonucuna varılmıştır.

5.2. Tartışma

Yapılan bu araştırmada 60-72 aylık çocukların kavram gelişimlerinde müzik eğitiminin etkisi incelenmiştir. Araştırmanın başlangıç aşamasında yapılan ön test sonrasında, çalışma grubunu temsil eden çocukların kavram gelişim düzeylerinin birbirlerine çok yakın olduğu görülmüştür. (Bkz.Tablo 21-c, 22). Araştırmanın uygulama aşamasında, çalışma grubundaki çocuklardan Deney grubu olarak seçilenlerin, kavram gelişim seviyelerinin Kontrol grubuna oranla daha etkin bir şekilde yükselmesi amacı ile araştırmacı tarafından hazırlanan “Kavram Gelişimine Yönelik Müzik Eğitimi” çalışması uygulanmıştır.

Araştırmanın problemi doğrultusunda; çalışma grubuna uygulanan “Kavram Gelişimine Yönelik Müzik Eğitimi” ile kavram kazanımının daha etkin olup olmayacağına bakılmıştır. Araştırmacı tarafından belirlenen bu problem doğrultusunda alt problemler oluşturulmuştur.

Birinci alt problem doğrultusunda, örnekleme seçilen kavramlar, “Somut ve Soyut” kavramlar olarak sınıflandırılmıştır. Boş/Dolu kavramlarının kazanımı için yapılan uygulama sonrasında gruplar son test uygulamasına alınmış ve Deney grubunun %100 başarı oranının, Kontrol grubundan %62,6 oranında fazla olduğu tespit edilmiştir. Tek-Çift kavramlarının kazanılmasında Deney grubunun %100 başarı oranı Kontrol grubundan %56,52 oranında fazla görülmüştür. Renk kavramlarının kazanılmasında Deney grubu, Kontrol grubuna oranla %38,95 oranında fazla kazanım elde etmiştir.

Soyut kavramların müzik yolu ile kazanım oranlarına bakıldığında, Deney grubunda Sesli-Sessiz kavramları için grubun %43,47’sinde, Korku kavramı için grubun %26,086’sında, Şaşkınlık kavramı için grubun %39,13’ünde, %100 başarı oranı tespit edilmiştir. Sesli-Sessiz, Korku ve Şaşkınlık kavramlarının kazanımında Kontrol grubunda %100 başarı oranı elde edilmemiştir. Deney grubu, Kontrol grubuna oranla, Kızgınlık kavramı için %17,39, Üzüntü kavramı için %43,48, Mutluluk kavramı için %30,26 oranında fazla kazanım elde etmiştir. Bulgulardan da anlaşılacağı üzere soyut kavramların kazanımında gelişim oranlarının düştüğu her iki grupta da görülmektedir. Fakat araştırmanın birinci alt problemi doğrultusunda

belirlenen kavramların kazanımı için Deneysel gruba uygulanan “Kavram Gelişimine Yönelik Müzik Eğitimi” nin etkinliği bulgular sonucunda ortaya konulmuştur. (Bkz. Tablo 22).

Araştırmanın ikinci alt problemi doğrultusunda, müzik yolu ile kavram kazanımında çalışma grubundaki çocukların “Cinsiyet” değişkeninin etkisinin olup olmadığı incelenmiş; yapılan varyans analizleri sonucunda “cinsiyet” değişkenine göre anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. (Bkz. Tablo 17).

Araştırmanın üçüncü alt problemi doğrultusunda, müzik yolu ile kavram kazanımında, çalışma grubunun “Ailedeki çocuk sayısı”, “Çocuğun aile içindeki sırası”, “Okul öncesi eğitime devam süresi”, “Özel müzik dersi alıp almadığı”, “Ailede müzik ile ilgilenenin olup olmadığı” değişkenlerinin etkisi incelenmiş; yapılan varyans analizleri sonucunda belirtilen değişkenlere göre anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. (Bkz. Tablo 18-a-20).

Araştırmanın dördüncü alt problemi doğrultusunda, okul öncesi eğitim kurumlarında müzik eğitiminin etkinlik olarak yeterli olmadığı, var olan günlük eğitim programı içerisinde müzikten yalnızca etkinlikler arası geçişlerde (yemeğe gitme, bahçeye çıkma v.b.) yararlanıldığı görülmektedir. Literatür bölümünde de belirtildiği üzere okul öncesi dönemde, hatta anne karnında başlayan müzik ile etkileşim sonucunda, bilişsel, psiko-motor, dil, sosyal ve duyuşsal alan basamaklarında gelişimin olumlu şekilde etkilendiği tespit edilmiştir. (Bkz. İlgili Araştırmalar).

Araştırmada; Deneysel gruba “Kavram Gelişimine Yönelik Müzik Eğitimi” çalışması uygulanmış; bunun yanısıra Kontrol grubuna da “Geleneksel Öğretim Yöntemleri” ile kavram kazanımı ve gelişimi çalışmaları uygulanmıştır. Kontrol grubuna uygulanan öğretim yöntemi öncesinde ve sonrasında, çocuklara uygulanan ön test-son test neticesinde, “Geleneksel Öğretim Yöntemi” ile de kavram kazanımı ve gelişiminin gerçekleştiği görülmektedir. Fakat Deneysel gruba uygulanan “Kavram Gelişimine Yönelik Müzik Eğitimi” çalışmaları kadar etkili bir kazanım ve gelişmeye neden olamadığı da araştırma sonucunda elde edilen bulgulardan anlaşılmaktadır.

Araştırmanın son test bulguları neticesinde; Deney grubuna uygulanan “Kavram Gelişimine Yönelik Müzik Eğitimi” çalışmaları ile Deney grubunda %100 başarı, grubun %74’ünde görülmüştür. Bu sonuca oranla Kontrol grubuna uygulanan “Geleneksel Öğretim Yöntemleri” çalışmaları ile Kontrol grubunda %100 başarı grubun sadece %46’sında görülmüştür. Kontrol grubunda kazanım oranı, %50’nin altında kalmıştır. Bu sonuçlar doğrultusunda; Müzik Eğitiminin ve araştırmacı tarafından geliştirilen “Kavram Gelişimine Yönelik Müzik Eğitimi” çalışmalarının, “Geleneksel Öğretim Yöntemleri” karşısında daha başarılı olduğu görülmüştür.

Müzik eğitiminin, özellikle de erken yaşlarda verilen müzik eğitiminin çocukların gelişim basamaklarına olan olağan üstü etkisi ile ilgili bir çok araştırma yapılmıştır. Bu çalışmalardan da anlaşıldığı üzere araştırmaya da konu olan, erken yaşlarda verilen müzik eğitiminin bilişsel gelişim basamağı üzerindeki etkileri ile ilgili çalışmalara araştırmayı desteklemesi bakımından ilgili literatür bölümünde yer verilmiştir.

Kolarodo Bölge Üniversitesinde yapılan bir araştırmada, erken yaşlarda verilen müzik eğitiminin insan beyni üzerindeki etkileri incelenmiştir. Çalışma sonucunda, müzik eğitimi alanların, almayanlara oranla IQ seviyelerinin daha fazla olduğu tespit edilmiştir. (<http://www.oxfordjournals.org/07.12.2006>).

“Kavram Gelişimine Yönelik Müzik Eğitimi” çalışmalarında da yararlanılan Kodaly müzik öğretim yönteminin etkilerinin incelendiği bir çalışma da Kalifornia üniversitesinde yapılmıştır. Çalışma sonucunda Kodaly müzik öğretim yöntemi uygulanan deney grubunun okuma ve algı başarıları, kontrol grubuna oranla daha fazla tespit edilmiştir. (<http://www.musica.uci.edu/mrn/V1I2F94.html>. 07.12.2007).

Shaw, Levine, Wright ve Dennis tarafından müzik eğitiminin bilişsel gelişim basamağına etkileri ile ilgili olarak yapılan bir çalışmada, müzik eğitimi alan çocukların almayanlara oranla daha fazla mantıksal hafıza ve algılama yeteneğine sahip oldukları tespit edilmiştir. (Tozar, 2002, s.53, Aktaran:Başer, 2004, s.271-284).

5.3. Öneriler

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular, okul öncesi eğitimi ve müzik eğitiminin okul öncesi eğitimindeki önemi hakkında birçok sonuç elde edilmesini sağlamıştır. Araştırmanın başlangıç aşamasında yapılan literatür tarama çalışmalarında da tespit edildiği üzere, okul öncesi dönem eğitiminde bu derece etkili olan bir bilim dalı ile ilgili akademik çalışmaların sınırlı olduğu ve bu alanda yapılacak akademik çalışmaların desteklenmesinin gerekliliği görülmektedir.

Okul öncesi eğitim programının içerisinde halen müzik etkinlikleri şeklinde belirlenen müzik eğitiminin, ayrı bir ders programı olarak uygulamaya alınmasının gerekliliği bu araştırma ile tespit edilmiştir. Bu sonuçlara bağlı olarak okul öncesi eğitim programı hazırlanırken Milli Eğitim Bakanlığının bu sonuçları dikkate alması istenilen akademik başarıya ulaşmada yararlı olacaktır.

Gelişmekte olan teknoloji ile eğitim ortam ve materyallerinde de bu gelişmenin daha etkin olarak kullanılması gerekmektedir. İnsanoğlunun hizmetine sunulan bu gelişmelerin paralelinde de müzik öğretim yöntemlerinin teknolojik gelişmeleri takip etmesinin, eğitimi ne derece etkilediğinin tespit edilmesi gerekmektedir. Bu bakımdan halen Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Eğitimi Anabilim Dallarında yürütülmekte olan “Müzik Öğretmenliği” programlarında, öğretmen adayları genel olarak eğitim almaktadırlar. Fakat yapılan araştırmalardan da yola çıkarak “Müzik Öğretmeliği” programında da diğer öğretmelik programlarında olduğu gibi “Okul Öncesi”, “İlköğretim” ve “Ortaöğretim” Müzik Öğretmenliği şeklinde branşlaşmanın, müzik eğitim fakültelerinin müzik öğretmeni yetiştirme amacı ile daha da örtüşeceği ve okul öncesi eğitiminde branş öğretmeni ihtiyacının bu yolla kapatılacağı düşünülmektedir.

Yapılan literatür tarama çalışmalarında araştırmaya yön verecek okul öncesi müzik eğitimi ile ilgili Türkçe yayınların yetersizliği tespit edilmiştir. Bu bakımdan konu ile ilgili akademik yayınların artırılması amacı ile araştırmacılar teşvik edilmelidir.

Müzik eğitiminin okul öncesi dönem eğitiminde ne derece etkili olduğu bilinmekte ve Yüksek Öğretim Kurumu Başkanlığı(Y.Ö.K) tarafından, Okul öncesi öğretmenliği lisans programlarında konu ile ilgili akademik eğitimin verilmesinin gerekli olduğu

belirtilmiştir. Fakat halen yürütülmekte olan okul öncesi öğretmeliği lisans programlarında, dört yıllık akademik eğitimin içerisinde yalnızca iki yarı dönem müzik eğitimi verildiği görülmektedir.

“Okul öncesi öğretmenliği lisans programı” dikkatli bir şekilde incelendiğinde, okul öncesi öğretmenin en az bir müzik öğretmeni kadar bilgi ve birikime sahip olması gerektiği ortaya çıkmaktadır. Fakat yürütülen lisans programı çerçevesinde iki yarı dönemlik bir çalışma ile bunun mümkün olamayacağının altının çizilmesi de gerekmektedir. (Y.Ö.K. Okul Öncesi Öğretmenliği Lisans Programı. http://www.yok.gov.tr/egitim/ogretmen/ogretmen_yetistirme_lisans/ok_onc.pdf)

Bu bakımdan okul öncesi dönemde müzik eğitiminden yararlanılmasının gerekliliği Y.Ö.K tarafından da hazırlanan, “Okul öncesi öğretmenliği lisans programı” nda belirtilmektedir. Fakat anılan programın öğretmen adaylarına verilebilmesi için üniversitelerin ve akademisyenlerin gerekli bilgi ve donanıma sahip olması da önemli bir konudur. Bundan dolayı da müzik eğitim ve okul öncesi öğretmenliği bölümlerinin konu ile ilgili donanıma sahip akademisyenlerin çalışmalarını desteklemeleri gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Akıncı, S. (2005). Çocuk müzik eğitimi ve müzik eğitimcisi yetiştirme üzerine bazı görüşler. *XVI. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi* (s.613-617). Denizli: Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi.
- Aksan, D. (1989). Kelime bilimi ve anlambilimi ölçülerinden yararlanarak bir yazı dilinin eksikliğini saptama yolları, I: Kavram alanı-kelime ailesi ilişkileri ve Türk yazı dilinin eskiliği üzerine. (338), Ankara: T.T.K Basımevi.
- Aktaş, Y. (2002). Okulöncesi Çocuklarda Sayı Kavramının Kazanılması. *Çocuk Çocuk Dergisi*. (14), ss.14-17.
- Aktaş, Y. (2002). Ölçülerle erken tanıştımın. *Çocuk ve Aile Dergisi*.(51), ss.22 26.
- Aktaş, Y., Gül, E., ve Sığırtmaç, A. (2003). 48-86 Ay çocuklar için sayı ve işlem kavramları testi'nin geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 12 (12), ss.147-157.
- Akyüz, Y. (1996). Anaokullarının Türkiye'de kuruluş ve gelişim tarihçesi. *Millî Eğitim Dergisi*, (132), ss. 7-13.
- Akyüz, Y. (1999). Osmanlı son döneminde kızların eğitimi ve öğretmen Faika Ünlüer' in yetişmesi ve meslek hayatı. *Millî Eğitim Dergisi*, (143), ss.12-32.
- Akyüz, Y. (2001). *Türk eğitim tarihi (Başlangıçtan 2001'e)*. İstanbul: Alfa.
- Artut, P., Tarım, K. (2004). Okul öncesinde kubaşık öğrenme uygulamaları: Toplama işlemine yönelik bir uygulama örneği. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13 (2), ss. 1-10.
- Atabek, E.(1995). *Çocuklar büyükler ve tavşanlar*.(2.baskı). İstanbul: Altın.
- Aydın, O., Mertoğlu, E., (2006). 5-6 Yaş çocukların akıl yürütme yetenekleri ile ritim algıları arasındaki ilişki. *I. Uluslararası Okul Öncesi Eğitimi Kongresi* (s.95-103). İstanbul: Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi.
- Başer, F. (2004). Müziğin okul öncesi dönemde çocuk gelişimine katkısı. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* (8), ss.271-284.

- Bekman, S., Gürlelel, C. F. (2005). *Doğru başlangıç: Türkiye’de okul öncesi eğitim*. İstanbul: TÜSİAD.
- Bilhartz, T. D., Bruhn, R. A., Olson, J. (2000). The effect of early music training on child cognitive development. *Journal of applied development psychology*.
- Blasi, M., Foley, M.B., (2006). *The music, movement and learning connection: A review*. (ERIC Document Reproduction Service No. EJ754759).
- Choi, J. (2007). 5-6 Yaş çocuklarına yönelik hazırlanan ritim eğitimi programının çocukta ritim duygusunun gelişimine etkisinin incelenmesi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Anabilimdalı, Okul Öncesi Öğretmenliği Bilim Dalı, İstanbul.
- Corman, L. (1988). *Psikanaliz açısından çocuk eğitimi*. (H, Portakal, Çev.). İstanbul:Cem.
- Çerçioğlu, A. (1985). *Evrensel müzik sözlüğü*. Ankara: Toraman.
- Çıkrıkçı, S. (1999). Çizgi filmlerin 5-6 yaş çocuklarının kavram gelişimi ve kazanımına etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçenin Eğitimi Anabilimdalı, Ankara.
- Çınar, O., Hatunoğlu, Y., Hatunoğlu, A., Büyükkasap, E., (2006). Okul öncesi eğitim alma durumlarına göre çocukların psiko-motor gelişim, öz bakım becerileri ve aile içi davranışlarının karşılaştırılması. *I. Uluslararası Okul Öncesi Eğitimi Kongresi* (ss.438-442). İstanbul: Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi.
- Çilden, Ş. (2001), Müzik, çocuk gelişimi ve öğrenme. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi 21* (1), ss. 1-8.
- Diñer, İ. (2000). *Çocuk gelişimi ile ilgilenenler için el kitabı*. İstanbul: Ya-Pa.
- Diñ Artut, P., Tarım, K. (2004). Okulöncesi kubaşık öğrenme uygulamaları: Toplama işlemine yönelik bir uygulama örneği *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 13* (2), ss.1-9.
- Dündar, M. (2003). Anaokulu ve ilköğretimin birinci sınıfında ritim eğitimi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi 23*, (2), ss. 171-180.
- Emon, D. (2000). *Bebeklikten okula öğrenmede ilk adımlar*. (2. baskı). İstanbul: Remzi.

- Ersoy, Ö. (2006). Müzik etkinliklerinde öğretmenin rolü. E. Ömeroğlu, F. Tezel Şahin, A. Kandır, A. Turla (Der.), *Müziğin okul öncesi eğitiminde kullanılması* (35-45). Ankara:Kök.
- Eskioğlu, I. (2003).Müzik eğitiminin çocuk gelişimi üzerindeki etkileri. *Cumhuriyetimizin 80. Yılında Müzik Sempozyumu*, (ss.116-123). Malatya: İnönü Üniversitesi.
- Gelman, S.A. (1999). *Dialogue on Early Childhood Science, Mathematics, and Technology Education: Concept Development in Preschool Children*. (ERIC Document Reproduction Service No. ED427877).
- Gilleece, L. (2006). *An empirical investigation of the association between musical aptitude and foreign language aptitude*. Ph.D. Thesis, Trinity College Dublin, Ireland.
- Göde, O., Susar,F.(1997). Okul öncesi eğitimin önemi ile bu eğitimde oyunun ve bedensel etkinliklerin rolü. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi dergisi*. (2), ss.39-48.
- Güleç, H., Özdemir, B. (2006). Okul öncesi öğretmenlerinin vermekte en çok zorlandıkları kavramların belirlenmesine yönelik bir araştırma ve öneriler. *I. Uluslararası Okul Öncesi Eğitimi Kongresi* (ss.255-265). İstanbul: Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi.
- Haktanır, G. (2005). Farklı ülkeler ve okul öncesi eğitimde farklılıklar. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi* 6,(62).
- Houdé, O. (2006). *Çocuk psikolojisi*. (İ, Yerguz, Çev.). Ankara: Dost.(2004).
- Hui, K. (2006). Mozart effect in preschool children?(ERIC Document Reproduction Service No. EJ729202).
- İlhan, N. (2005). Çocukların dil edinimi, gelişimi ve dile katkıları. *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* (13) ss.155-160.
- Kandır, A. (2001). Çocuk gelişiminde okul öncesi eğitim kurumlarının yeri ve önemi. *Milli Eğitim Dergisi* (151).
- Kağıtçıbaşı, Ç., Sunar, D., Bekman, S. ve Cemalcılar, Z. (2005). *Erken müdahalenin erişkinlikte süren etkileri*. İstanbul: AÇEV.
- Karadağ, A. (2006). *Okul öncesinde çoklu zeka*. Ankara: Kök.
- Karadeniz, G.(2002).Çocukta kavram gelişimi. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Karaer, H., Kösterelioğlu, M. (2005). Amasya ve Sinop illerinde çalışan okul öncesi öğretmenlerinin fen kavramlarının öğretilmesinde kullandıkları yöntemlerin belirlenmesi. *Gazi Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi*. 13 (2) 447-454.
- Karşal, E. (2006). Okul öncesi dönemde müziğin çocuğun bilişsel gelişimine etkisi. *I. Uluslararası Okul Öncesi Eğitimi Kongresi* (ss.230-233). İstanbul: Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi.
- Karşal, E. (2004). *Okul öncesi dönemi çocuklarda müzik yeteneği ve matematik yeteneği ilişkisi ve müzik eğitiminin matematik performansı üzerine etkileri*. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kaytaş, M. (2005). *Türkiye’de okul öncesi eğitiminin fayda maliyet analizi*. İstanbul: Aşev.
- Koç, G. (1999). Anne-Babaların okul öncesi eğitim kurumu seçimini etkileyen etkenler. *Mesleki Eğitim Dergisi* 1, (2), ss.17-27.
- Koçak, N. (2001). Erken çocukluk döneminde eğitim ve Türkiye’de erken çocukluk eğitiminin durumu. *Milli Eğitim Dergisi* (151).
- Kök, M., Tuğluk, M.N., Bay, E. (2006). Okul öncesi eğitiminin öğrencilerin gelişim özellikleri üzerindeki etkisinin incelenmesi. *I. Uluslararası Okul Öncesi Eğitimi Kongresi* (ss. 104-111). İstanbul: Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi.
- Köksal, M.S. (2006). Kavram öğretim ve çoklu zeka teorisi. *Gazi Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi* 14, (2), ss.473-480.
- Malkoç, T. (2006). Okul öncesi eğitiminde şarkı söylemenin önemi. *I. Uluslararası Okul Öncesi Eğitimi Kongresi* (ss. 103-108). İstanbul: Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi.
- Mitchell, D. (1994). The relationship between rhythmic competency and academic performance in first grade children. Physical education at the university of central Florida, Orlando.
- Morgül, M. (2004). Evrende ritim ve biz. *Cumhuriyet Bilim Teknik Dergisi* 878.
- Morgül, M. (2001). *Müzik Nasıl Öğretilir*. Ankara: Yurt Renkleri.
- Moyeda, I. (2006). *Implementing a Musical Program to Promote Preschool Children’s*. Early Childhood Research and Practice Volume:8, No:1.

- Nadir, İ. (2005). Çocukların dil edinimi, gelişimi ve dile katkıları, *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* (13), ss.155-160.
- Oktay, A.(2003). Türkiye’de erken çocukluk eğitiminin dünü, bugünü, geleceği. *OMEP Dünya Konsey Toplantısı* (ss. 8-19). Kuşadası.
- Oktay, A. (2004). *Yaşamın sihirli yılları: Okul öncesi dönem*. (5.baskı). İstanbul:Epsilon.
- Özmenteş, S. (2005). Müzik eğitiminin boyutları ve çalgı eğitimi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 6, (9), ss.89-98.
- Özmenteş, G., Bilen, S. (2005).Dalcroze eurhythmics öğretiminin müziksel beceriler, müzik dersine ilişkin tutumlar ve müzik yeteneğine ilişkin özgüven üzerindeki etkileri. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 6, (10), ss.87-102.
- Özyürek, M. (1983). Kavram öğrenme ve öğretme. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*. (2), ss. 347-366.
- Salk, L. (1995). *Çocuğun duygusal sorunları*. (6.baskı).(E, Onur, Çev.). İstanbul: Remzi.
- Sandor, F. (1969). *Musical Education in Hungary*.
- Say, A. (1997). Müzik eğitimi. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Sığırtmaç, A. (2005). *Okul öncesi dönemde müzik eğitimi*. İstanbul: Kare.
- Sığırtmaç, A. (2006). Müzik eğitimi ile gelen akademik başarı. *I. Uluslar arası Okul Öncesi Eğitimi Kongresi* (ss.186-197). İstanbul: Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi.
- Summak, S., Summak, E.G. (2005). *Akıllı Bebekler Akademisi*. İstanbul: Sistem.
- Şendurur, Y., Akgül Barış, D. (2002). Müzik eğitimi ve çocuklarda bilişsel başarı. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22, (1), ss.165-174.
- Tanaltay, S. (1997). *Çocuklar ağlamasın*. (6.baskı). İstanbul: Tekin.
- Tuğrul, B. (2005). Çocuk gelişiminde anaokulu eğitiminin önemi. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi* 6, (62).
- Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe Sözlük*. (10.baskı). Ankara.
- Uçan, A. (1997). *Müzik Eğitimi Temel kavramlar-ilkeler-yaklaşımlar*.(2.baskı). Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.

Ulutaş, İ., Ersoy, Ö. (2004). Okul öncesi dönemde sanat eğitimi. *Gazi Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi* 12,(1), ss.1-12.

Uysal, A. (2005). İlk öğretimde verilen sanat eğitimi derslerinin yaratıcılığa etkileri. *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi* 6,(1), ss. 41-47

Yavuzer, H.(2005).*Bedensel, zihinsel ve sosyal gelişimi ile çocuğunun ilk 6 yılı*.(20. baskı). İstanbul: Remzi.

Yıldız, G. (2003).Çocuklarda müziksel gelişim.[Özet]. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, (10).

Zachopoulou, E., Tsapakidou, A. Derri, V.(2004). The effect of a developmentally appropriate music and movement program on motor performance. (ERIC Document Reproduction Service No. EJ697889).

Elektronik Yayınlar

Anne Çocuk Eğitim Vakfı. 7 *Çok geç erken çocukluk eğitiminin önemi üzerine düşünceler ve öneriler*.<http://www.7cokgec.org/files/yayinlar/>.web adresinden 07 Ağustos 2007 tarihinde edinilmiştir.

Carll Orff . http://www.classiccat.net/orff_c/biography.htm#Life. web adresinden 10 Ağustos 2007 tarihinde edinilmiştir.

Colorado State University Cooperative Extension. <http://search.colostate.edu/index.asp> web. adresinden 07 Aralık 2006 tarihinde edinilmiştir.

Dalcroze. <http://www.dalcroze.ch/html/en/furtemil.htm.web>. adresinden 04 Mayıs 2007 tarihinde edinilmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2006). *Okul öncesi kurumlar yönetmeliği*. http://www.mevzuat.meb.gov.tr/html/25486_.html.web adresinden 12 Nisan 2006 tarihinde edinilmiştir.

Oxford University Press. (2006). *First Evidence That Musical Training Affects Brain Development In Young Children*.<http://www.oxfordjournals.org/> web adresinden 07 Kasım 2006 tarihinde edinilmiştir.

- Türk Dil Kurumu. *Güncel Türkçe Sözlük*.
<http://tdkterim.gov.tr/?kelime=&kategori=terim&hng=md.web> adresinden 18 Ağustos 2007 tarihinde edinilmiştir.
- Uzun, L. (2004). Kavram ve sözcük öğretimi üzerine notlar, I-II
<http://modersmal.skolutveckling.se/turkiska/> web adresinden 15 Mayıs 2006 tarihinde edinilmiştir.
- University of Wisconsin Pres. (2000). *A Meeting of the Child Care Minds*.
<http://www.uwex.edu/ces/flp/ece/insights/pdfs/oct00.pdf>. web adresinden 07 Aralık 2007 tarihinde edinilmiştir.
- Weinberger, N.M., (1994). Music and cognitive achievement in children. Regent of the University of California. <http://www.musica.uci.edu/mrn/V1I2F94.html#cognitive> web adresinden 07 Aralık 2007 tarihinde edinnilmiştir.
- Yüksek Öğretim Kurumu. Okul Öncesi Öğretmenliği Lisans programı.
http://www.yok.gov.tr/egitim/ogretmen/ogretmen_yetistirme_lisans/ok_onc.pdf web adresinden 02 Haziran 2008 tarihinde edinilmiştir.
- Zoltan Kodaly. www.kodaly.org.au/zoltan_kodaly.web. adresinden 28 Nisan 2006 tarihinde edinilmiştir.

EK 1

Kavram Gelişim Ölçeği Denek Demografik Özellikleri ve Değerlendirme Formu

Adı Soyadı :

Yaş (Doğum tarihi) :

Cinsiyet :

Kardeş Sayısı :

Ailede ki Sırası :

O.Ö.E. Devam Ettiği Süre :

Özel Müzik Dersi Aldı/Almadı :

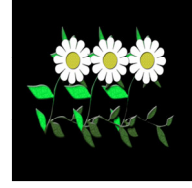
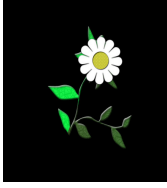
Ailede Müzik ile İlgilenen Var/Yok :

EK 2

Kavram Gelişim Ölçeği

Tek / Çift Kavramları:

Soru 1: Hangi resimde ki çiçekler çift olarak görülüyor?

Soru 2: Hangi resimde ki köpek tek olarak görülüyor?

Soru 3: Resimlerden hangisinde ki bir çift görülüyor?

Soru 4: Resimlerden hangisinde ki notalar çift olarak görülüyor?

Soru 5: Nazlı ile Okan, bahçelerinde oynarlarken, Nazlı'nın annesi Nazlı'yı eve çağırış. Nazlı eve gidince de Okan bahçede tek başına kalmış. Resimlerden hangisinde ki bebek Okan gibi tek başına görülüyor?

Boş / Dolu Kavramları:

Soru 1:Resimlerden hangisinde gördüğün bardağın içi tam olarak boş görülüyor?

Soru 2:Resimlerden hangisinde bardağın içi tam dolu görülüyor?

Soru 3:Can okuldan eve geldiğinde karnı o kadar çok acıkmış ki; evin içinde acaba ne yesem diyerek dolaşırken birde bakmış masanın üzerinde bir tabak dolusu meyve duruyor. Can meyveleri bir güzel yemiş, karnı iyice doymuş; ama bir de bakmış ki tabakta hiç meyve kalmamış...

Resimlerden hangisinde Can'ın içindekileri bitirip boş bıraktığı meyve tabağını görüyorsun?

Soru 4:Merve'nin annesi okulda yemesi için çantasına meyve koymuş. Kitaplarını ve defterlerini de çantasına koyunca Merve'nin çantası o kadar çok dolmuş ki; Merve çantasını okula zorlukla götürebilmiş...

Resimlerden hangisinde ki tabak, Merve'nin çantası gibi dolu görünüyor?

Soru 5:Resimlerden hangisinde notanın içi boş olarak görülüyor?

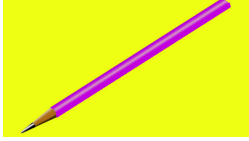

Renk Kavramları:

Soru 1:Resimlerden hangisinde gördüğün top kırmızı renklidir?

Soru 2:Resimlerden hangisinde gördüğün kalem sarı renklidir?

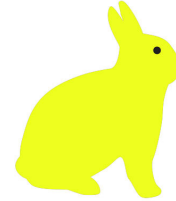
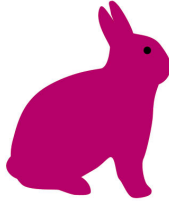
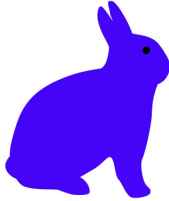
Soru 3:Resimlerden hangisinde gördüğün nota mor renklidir?

Soru 4:Resimlerden hangisinde gördüğün top yeşil renklidir?

Soru 5:Resimlerden hangisinde gördüğün tavşan mavi renklidir?

Sesli / Sessiz Kavramları:

Soru 1: Resimlerden hangisinde bulunduğumuz zaman sessiz olmamız gerekmektedir?

Soru 2: Resimdeki çocuklardan hangisi sessiz duruyor?

Soru 3: Hangi resimde çocuklar ses çıkartıyor görünüyor?

Soru 4: Öğretmenleri Can ve arkadaşlarını bir gün tiyatroya götürmüş. Tiyatroyu izlerken Can birden şarkı söylemeğe başlamış; ama yan koltukta oturan yaşlı bir amca Can'ın şarkı söylemesinden çok rahatsız olmuş. Can'ın kulağına eğilerek tiyatro izlerken?..... olması gerektiğini söylemiş. Can'da yaptığından dolayı çok utanmış ve tiyatro, konser ve sinema izlerken daima hep?..... olmuş.

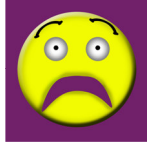
Soru 5: Melike'nin küçük kardeşi biraz rahatsızlanmış; bu yüzden annesi ve kardeşi gece hiç uyuyamamışlar. Sabah olunca kardeşini doktora götürmüşler. Doktorun verdiği ilaçlarla biraz rahatlayan kardeşi eve gelince mışıl mışıl uyumaya başlamış. Annesi de Melike'ye oyun oynarken sessiz olması gerektiğini yoksa kardeşinin uyanıp tekrar ağlamaya başlayacağını söylemiş.

Resimlerde ki bebeklerden hangisi tıpkı Melike'nin kardeşi gibi sessizce uyuyor?

Korku Kavramı:

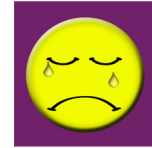
Soru 1: Arkadaşın sen oyun oynarken arkandan sana yaklaşp birden arkandan doğru gelip sana dokunsa yüzün resimlerden hangisinde ki gibi görünür?

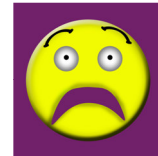
Soru 2: Dün gece o kadar geç yatmışsın ki sabah annen seni uyandırmasına rağmen kalkamamışsın, bu yüzden de okula çok geç kalmışsın. Acaba öğretmenim beni sınıfa alacak mı? Diyerek koşarak okula gelmişsin. Sınıftan içeri girerken yüzün resimlerden hangisinde ki gibi görünür?

Soru 3: Annen ile alışverişe giderken annenin elini bırakıp karşıya geçmeye çalışırken aniden bir araba "Sakın geçme der gibi" korna çalsa yüzün resimlerden hangisinde ki gibi görünür?

Soru 4: Arkadaşlarıyla oyun parkında oynarken arkadaşlarından birisi yaramaz bir çocuk gibi davranıp salıncakların zincirine tırmanmaya çalışırken düşecek gibi olsa yüzün resimlerden hangisinde ki gibi görünür?

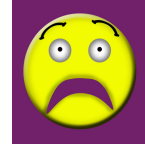

Soru 5: Resimlerden hangisinde korkmuş bir yüz görünüyor?

Şaşkınlık Kavramı:

Soru 1:Uzun zamandır görmediğin büyük annen ve deden sana sürpriz yaparak seni görmeğe gelmişler; onları birden karşıdan da görünce yüzün resimlerden hangisinde ki gibi görünür?

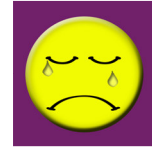
Soru 2:Çok sevdiğin ve kaybettiğini düşündüğün bir oyuncakını, dolabını düzenlerken aniden dolabının içinde bulsan, yüzün resimlerden hangisinde ki gibi görünür?

Soru 3:Öğretmeniniz sürpriz yaparak sizi konsere ve oradan çıkınca da hayvanat bahçesine götüreceğini söylese; yüzün resimlerden hangisinde ki gibi görünür?

Soru 4:Doğum gününde, uzun zamandır aldirmek istediğin bir oyuncakı ailen sana sürpriz yaparak alsalar yüzün resimlerden hangisinde ki gibi görünür?

Soru 5:Resimlerden hangisinde şaşkın bir yüz görülüyor?

Mutluluk Kavramı:

Soru 1:Ailen arkadaşın ile beraber oyun parkına gitmenize izin verdiği zaman yüzün resimlerden hangisinde ki gibi görünür?

Soru 2:Ailen istediğin bir kıyafeti aldığı zaman yüzün resimlerden hangisinde ki gibi görünür?

Soru 3:Arkadaşların senin doğum gününü unutmayıp seni tebrik ettikleri zaman yüzün resimlerden hangisinde ki gibi görünür?

Soru 4:Öğretmenin bugün senin derslerde çok başarılı olduğunu söylediği zaman yüzün resimlerden hangisindeki gibi görünür?

Soru 5:Resimlerden hangisinde mutlu bir yüz görülüyor?

Üzüntü Kavramını:

Soru 1:En çok sevdiğin oyuncuğun kaybolduğu zaman yüzün resimlerden hangisinde ki gibi görünür?

Soru 2:Uzun bir süre arkadaşlarını göremeyecek ve onlarla oyun oynayamayacak olsan yüzün resimlerden hangisinde ki gibi görünür?

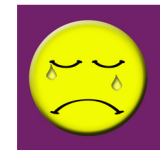
Soru 3:Çok sevdiğin bir arkadaşın düşüp kolunu kırsa, yüzün resimlerden hangisinde ki gibi görünür?

Soru 4:Öğretmenin senin bir davranışını beğenmediğini söylese ve senin derste bir süreliğine oyunlara katılmana izin vermeyeceğini söylese, yüzün resimlerden hangisinde ki gibi görünür?

Soru 5:Resimlerden hangisinde üzgün bir yüz görülüyor?

Kızgınlık Kavramı:

Soru 1:Arkadaşın senin hiç sevmediğin bir davranışta bulunduğu zaman yüzün resimlerden hangisinde ki gibi görünür?

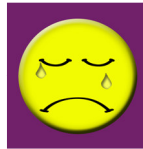
Soru 2:Çok sevdiğin boya kalemlerini, arkadaşın sana haber vermeden aldığı zaman, yüzün resimlerden hangisinde ki gibi görünür?

Soru 3:Senin yapmadığın bir hata yüzünden öğretmeniniz bütün sınıfa kızıp sizi piknik yapmaya götürmeyeceğini söylediğinde yüzün resimlerden hangisindeki gibi görünür?

Soru 4:Arkadaşın ile tiyatroya gitmek için anlaşsanız ama arkadaşın geç kaldığı için tiyatro salonuna sizi almasalar, yüzün resimlerden hangisinde ki gibi görünür?

Soru 5:Resimlerden hangisinde kızgın bir yüz görülüyor?

EK 3

KAVRAM GELİŞİM ÖLÇEĞİ BİREYSEL DEĞERLENDİRME FORMU

Adı Soyadı:.....

Yaş (Doğum tarihi):.../.../...

Çalışma Grubu: Kontrol Deney

YANITLAR

Kavram:.....

S 1:	0 ☐	1 ☐
S 2:	0 ☐	1 ☐
S 3:	0 ☐	1 ☐
S 4:	0 ☐	1 ☐
S 5:	0 ☐	1 ☐